

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜEĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**YETİŞKİN BAĞLANMA STİLLERİ İLE SAHTE
BENLİĞİN EVLİLİK YAŞAMI ÜZERİNDEKİ ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

UĞUR SAMUK

İstanbul

Temmuz-2022

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

YETİŞKİN BAĞLANMA STİLLERİ İLE SAHTE BENLİĞİN
EVLİLİK YAŞAMI ÜZERİNDEKİ ROLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

UĞUR SAMUK

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU

İstanbul

Temmuz-2022

TEZ ONAYI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Doç. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU

Üye Doç. Dr. İbrahim TAŞ

Üye Dr. Öğr. Üyesi Enver ULAŞ

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Metin TOPRAK
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım “**Yetişkin Bağlanma Stilleri İle Sahte Benliğin Evlilik Yaşamı Üzerindeki Rolü**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Uğur SAMUK

ÖN SÖZ

Araştırma konumun belirlenmesinden tez yazım sürecimin sonuna kadar sabırla ve bilimsel kişiliği ile beni destekleyen değerli tez danışmanım Doç. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU' ya sonsuz kere teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu süreçte beni özellikle bilimsel açıdan aydınlatan kuzenim Serhat ALVEROĞLU'na, hayat görüşü beni en çok etkileyen insan olan kuzenim, abim Fırat ALVEROĞLU'na, hem maddi hem manevi desteklerini esirgemeyip sürekli motivasyon kaynağım babam Eşref SAMUK'a, duygusal olarak en büyük destekçim annem Asime SAMUK'a, en büyük sırdaşım ve her düştüğümde elini uzatmaktan bir an olsun çekinmeyen değerli ablam Serpil SAMUK'a ve çok değerli kardeşim Eyyüp SAMUK'a sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Uğur SAMUK
İstanbul, 2022

ÖZET

YETİŞKİN BAĞLANMA STİLLERİ İLE SAHTE BENLİĞİN EVLİLİK YAŞAMI ÜZERİNDEKİ ROLÜ

Uğur SAMUK

Yüksek Lisans Tezi, Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU

Temmuz- 2022, 130 Sayfa

Bu çalışmanın amacı, yetişkin bağlanma stilleri ile sahte benliğin evlilik doyumu üzerindeki rolünü incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu, 18 yaş üstü 402 kadın ve erkek evli birey oluşturmuştur. Veriler, “İlişki Ölçekleri Anketi”, “Sahte Benlik Algısı Ölçeği” ve “Evlilik Yaşamı Ölçeği” yardımıyla toplanmıştır. Evli bireylerden oluşan katılımcıların demografik bilgilerine ulaşılmasında kişisel bilgiler formu kullanılmıştır. Ölçek uygulamaları sonucunda elde edilen verilerin analizinde ilk olarak frekanslar ve yüzdellikler hesaplanmıştır. Daha sonrasında iki grubun puan ortalamalarının anlam ilişkisini tespit etmek adına t testi, ikiden fazla olan grupların puan ortalamalarının anlam ilişkisini tespit etmek adına da tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Her bir değişkenin birbirleri ile olan ilişkinin anlamlılığını tespit etmek adına da pearson momentler çarpımı korelasyon analizi yapılmıştır. Son olarak da iki bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki rolünü incelemek amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda yetişkin bağlanma stillerinin evlilik doyumunu anlamlı bir biçimde yordadığı görülmüştür. Yetişkin bağlanma stillerinin alt ölçeklerinden güvenli bağlanma, evlilik doyumunu pozitif yönde anlamlı bir biçimde yordarken, kaygılı ve saplantılı bağlanma, evlilik doyumunu negatif yönde anlamlı bir biçimde yordadığı görülmüştür. Bunun yanı sıra sahte benliğin evlilik doyumunu anlamlı bir biçimde yordadığı bulgusuna varılırken; sahte benliğin alt ölçeklerinden sahte benlik algısının, evlilik doyumunu negatif yönde anlamlı bir biçimde yordadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yetişkin Bağlanma Stilleri, Sahte Benlik, Evlik Doyumu

ABSTRACT

THE ROLE OF ADULT ATTACHMENT STYLES AND THE FALSE SELF ON MARRIAGE LIFE

UĞUR SAMUK

Master, Psychological Counseling and Guidance

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU

July-2022, 130 Pages

The target of this study is to examine the role of adult attachment styles and false self on marital satisfaction. The participants of the study consisted of 402 married men and women over the age of 18. Data were collected with the help of “Relationship Scales Questionnaire”, “Fake Self-Perception Scale” and “Marriage Life Scale”. The personal information form was used to reach the demographic information of the married individuals. In the analysis of the data obtained as a result of the scale applications, firstly the frequencies and percentages were calculated. Afterwards, t-test was used to determine the meaningful relationship between the mean scores of the two groups, and one-way analysis of variance was used to determine the meaning relationship between the mean scores of the groups with more than two scores. Pearson product-moment correlation analysis was performed in order to determine the significance of the relationship between each variable. Finally, multiple regression analysis was performed to examine the role of two independent variables on the dependent variable. As a result of the analysis, it was found that adult attachment styles significantly predicted marital satisfaction; Secure attachment, which is one of the subscales of adult attachment styles, positively predicted marital satisfaction, while anxious and preoccupied attachment predicted it negatively. In addition, it was found that false self significantly predicted marital satisfaction; It was observed that false self-perception, one of the subscales of false self, predicted marital satisfaction in a negative way.

Keywords: Adult Attachment Styles, False Self, Marriage Satisfaction

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
ÖN SÖZ	iii
ÖZET	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç	5
1.2.1. Alt Amaçlar.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Varsayımlar.....	6
1.5. Sınırlılıklar	7
1.6. Tanımlar.....	7

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ ALAN YAZIN

2.1. Bağlanma	8
2.1.1. Bowlby'nin Bağlanma Kuramı.....	8
2.1.2. Ainsworth'un Çalışmaları.....	10
2.1.2.1. Güvenli Bağlanma	10
2.1.2.2. Gerilimli Kaçınan Bağlanma	10
2.1.2.3. Gerilimli Karşı Koyucu Bağlanma	10
2.1.3. Hazan ve Shaver'ın Üçlü Bağlanma Modeli	11

2.1.4. Yetişkin Bağlanma Stilleri: Dört Kategori Modeli.....	11
2.1.4.1. Güvenli Bağlanma Modeli.....	13
2.1.4.2. Saplantılı Bağlanma Modeli	13
2.1.4.3. Korkulu Bağlanma Modeli	13
2.1.4.4. Kayıtsız Bağlanma Modeli	13
2.2. Benlik Kavramı	13
2.2.1 Benlik Algısı	14
2.2.2 Benlik İle İlgili Yaklaşımlar.....	14
2.2.2.1. William James'e göre Benlik	14
2.2.2.2. Mead'a göre Benlik	14
2.2.2.3. Rogers'a göre Benlik	15
2.2.2.4. Psikanalitik Kuram ve Benlik.....	15
2.2.2.5. Cooley'e göre Benlik.....	15
2.2.2.6. Jung'a göre Benlik.....	16
2.2.2.7. Winnicott'a göre Benlik.....	16
a) Sahte Benlik ve Gerçek Benlik.....	18
2.2.3. Benlik Gelişimi	19
2.3. Evlilik.....	21
2.3.1. Evlilik İle İlgili Temel Kavramlar	22
2.3.1.1. Evlilik ve Cinsellik	22
2.3.1.2. Evlilik ve Kültür	23
2.3.1.3. Evlilik ve Eşlerin Demografik Özellikleri.....	23
2.3.1.4. Evlilik ve Eşlerin Uyumu	24
2.3.1.5. Evlilik ve Eşlerin Doyumu	25
a) Evlilik Doyumunu Etkileyen Değişkenler.....	25
b) Evlilik Doyumuna Kuramsal Bakış Açılırları.....	26
1. Bağlamsal Model	26
2. Sosyal Mübadele Kuramı.....	27
3. Yükleme Kuramı.....	28
4. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	29
5. Bağlanma Kuramı	29
2.3.2. Evlilik Tipleri.....	30

2.3.2.1. Geleneksel Tip	31
2.3.2.2. İlişkili Özerk Tip.....	31
2.3.2.3. Özerk Tip	31
2.4. İlgili Araştırmalar	31
2.4.1. Bağlanma Stilleri ile İlgili Araştırmalar Araştırmalar	31
2.4.2. Sahte Benlik ile İlgili Araştırmalar	34
2.4.3. Evlilik Doyumu ile İlgili Araştırmalar.....	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	39
3.2. Çalışma Grubu	39
3.3. Veri Toplama Araçları	40
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	40
3.3.2. İlişki Ölçekleri Anketi	41
3.3.3. Sahte Benlik Algısı Ölçeği	41
3.3.4. Evlilik Yaşam Ölçeği.....	42
3.4. İşlem Yolu veri Analizi.....	42

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler.....	45
4.2. Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular	45
4.3. Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Bulgular	68
4.4. Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişkide Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarıncaya Yordanmasına Yönelik Regresyon Analizi Bulguları	69

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE TARTIŞMA

5.1. Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Demografik Değişkenlere Göre Sonuçları ve Yorumları.....	71
5.1.1. Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanları ile Demografik Değişkenlerin Sonuçları ve Yorumları	71
5.1.2. Sahte Benlik Algısı Ölçeği Puanları ile Demografik Değişkenlerin Sonuçları ve Yorumları	77
5.1.3. İlişki Ölçekleri Anketi Puanları ile Demografik Değişkenlerin Sonuçları ve Yorumları	81
5.2. Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Sonuçlar ve Yorumlar	85
5.3. Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişkide Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarıncaya Yordanmasına Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları ve Yorumları	88

ALTINCI BÖLÜM

ÖNERİLER

6.1. Ailelere ve Aile Olmaya Hazırlananlara Dönük Öneriler	91
6.2. Çift Terapistlerine Dönük Öneriler	92
6.3. Araştırmacılara Öneriler	92

KAYNAKÇA..... 94

EKLER.....109

ÖZGEÇMİŞ.....116

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 2.1: Yetişkin Bağlanma Modelleri	12
Tablo 3.1: Bireylerin Demografik Özellikleri, Frekans ve Yüzdeleri.....	40
Tablo 3.2: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarına İlişkin Skewness-Kurtosis Normallik Testi Sonuçları	43
Tablo 4.1: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler	45
Tablo 4.2: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Cinsiyet Değişkeni Açısından Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin T-Testi Sonuçları	46
Tablo 4.3: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Evlilik Biçimi Değişkeni Açısından Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin T-Testi Sonuçları	47
Tablo 4.4: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Çalışma Durumu Değişkeni Açısından Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin T-Testi Sonuçları	49
Tablo 4.5: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Eşin Çalışma Durumu Değişkeni Açısından Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin T-Testi Sonuçları	50
Tablo 4.6: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Yaş Değişkeni Açısından Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin ANOVA Sonuçları	52
Tablo 4.7: Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Her Bir Yaş Grubuna Göre Farklılığın Belirlenmesine İlişkin Yapılan Post Hoc-LSD Testi Sonuçları.....	53
Tablo 4.8: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Evlilik Yaşı Değişkeni Açısından Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin ANOVA Sonuçları.....	54

Tablo 4.9: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Evlilik Süresi Değişkeni Açısından Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin ANOVA Sonuçları.....	56
Tablo 4.10: Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Her Bir Evlilik Süresi Grubuna Göre Farklılığın Belirlenmesine İlişkin Yapılan Post Hoc-LSD Testi Sonuçları	57
Tablo 4.11: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin ANOVA Sonuçları	58
Tablo 4.12: Evlilik Doyumu, Sahte Benlik, Sosyal Kaygı, Güvenli Bağlanma ve Korkulu Bağlanma Alt Boyut Puanlarının Her Bir Eğitim Düzeyi Grubuna Göre Farklılığın Belirlenmesine İlişkin Yapılan Post Hoc-LSD Testi Sonuçları.....	60
Tablo 4.13: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Gelir Düzeyi Değişkeni Açısından Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin ANOVA Sonuçları	62
Tablo 4.14: Evlilik Doyumu, Sahte Benlik ve Güvenli Bağlanma Alt Boyut Puanlarının Her Bir Gelir Düzeyi Grubuna Göre Farklılığın Belirlenmesine İlişkin Yapılan Post Hoc-LSD Testi Sonuçları.....	63
Tablo 4.15: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkeni Açısından Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin ANOVA Sonuçları	65
Tablo 4.16: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Çocuk Sayısına Göre Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin ANOVA Sonuçları	66
Tablo 4.17: Evlilik Doyumu ve Güvenli Bağlanma Alt Boyut Puanlarının Her Bir Kültür Benzerliği Grubuna Göre Farklılığın Belirlenmesine İlişkin Yapılan Post Hoc-LSD Testi Sonuçları.....	67
Tablo 4.18: Evlilik Yaşamı, Sahte Benlik Algısı ve İlişkide Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Alt Boyutlarının Pearson Korelasyon Analizi	68
Tablo 4.19: Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının İlişkide Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarıncaya Yordanmasına Yönelik Regresyon Analizi Bulguları	69

Tablo 4.20: Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Sahte Benlik Algısı Ölçeği Puanlarınca Yordanmasına Yönelik Regresyon Analizi Bulguları	70
---	----

KISALTMALAR LİSTESİ

SPSS : (Statistic Packets For Social Sciences) Sosyal Araştırmalar İçin İstatistiksel Program Paketi

ev : Çeviren

Ed : Editör

vd : Ve Diğerleri

akt : Aktaran

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölüm araştırmanın; problem durumunu amacını, önemini, varsayımlarını, sınırlılıklarını ve kullanılan anahtar kavramların tanımlarını kapsamaktadır.

1.1. Problem Durumu

Evlilik, genellikle gelişim literatüründe erken yetişkinlikte ortaya çıkan normatif kişisel yaşam olayı olarak açıklanmaktadır (Kudek, 1999: 1283). Evlilik, karşı cinse yönelik fiziksel çekim, dostluk, birlikte yeni bir birey dünyaya getirme kararıyla anlam kazanan sevginin bir aşamasıdır. Eşler arasında meydana gelen evlilik işbirliğinin devamı eşlerden birinin diğerini kendini düşündüğünden daha fazla düşünmesiyle devam etme zorunluluğu bulundurur (Adler, 2014: 259-262). Evlilik, kişinin benliğini başka birisinin benliği ile birleştirmesi anlamına gelirken ayrıca bireyde kişilik gelişimi meydana getiren ve mutluluk getirmesi beklenen bir kurumdur (Fowers, 1993: 124).

Literatür incelendiğinde evlilik kurumuna mensup eşlerin mutluluğu evliliğin bekası için önem arz etmektedir. Eşlerin mutluluğunu etkileyen değişkenler incelendiğinde birçok kavram önümüze çıkmaktadır. Bunlardan bir tanesi de evlilik doyumudur. Evlilik doyumunu; eşlerin sevgi biçimi, cinsel doyum, iletişim biçimi, verilen kararlarda eşitlik, kazanç, çalışma ve problemleri paylaşma gibi durumlardan çıkarılan psikolojik doyumdur (Skoloski ve Hendrick, 1999: 39). Evlilik doyumunu çiftleri; yaşam doyumunu, genel mutluluk, benlik saygısı, genel sağlık ve evliliğin gidişatı ile ilgili konularda bireyi etkileyen faktördür (Taşköprü, 2013: 22). Evlilik doyumunu, bireyin eşine ve evliliğinin bütününe yönelik hissettiği nesnel bir doyum ve memnuniyet duygusudur (Dowlatabadi, Saadat ve Jahangiri, 2013: 608). Tezer'e (1996: 1) göre ise evlilik doyumunu, bireyin kendi evlilik ilişkisindeki gereksinmelerini karşılama derecesine ilişkin algısı olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlar ışığında evlilik doyumunun, evlilik bekasına etkisi yadırganamayacak derecede fazla olduğu görülmektedir. Bu sebeple evlilik doyumunun dinamiklerini iyi bilmek gerekmektedir. Evlilik doyumunun dinamikleri alan yazında incelendiğinde genel olarak süreç içerisinde; istikrar, karşı tarafa saygı, bağlılık, sadakat, iyi niyet, destekleme, arkadaş olma, affetme ve affedilmeye meyilli olma, yüksek manevi değerlere sahip olma olarak karşımıza çıkmaktadır (Rosen-Grandon, Myers ve Hattie, 2004: 59). Bunlara ek olarak evlilikten

alınan doyumun düzeyi psikolojik olarak normal sayılabilecek kişilik özelliklerini bünyede barındırmak da önem arz etmektedir (Young ve Long, 1998'den akt., Çağ ve Yıldırım, 2013: 14). Evlilik doyumunu ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında; düşük benlik saygısına sahip evli bireylerin düşük çift uyumuna, yüksek benlik saygısına sahip kişilerin yüksek çift uyumuna sahip olduğu (Turanlı, 2010: 63), benlik saygısı ile evlilik doyumunu arasında olumlu yönde ilişki olduğu (Yıldız ve Baytemir, 2016: 77), başka bir çalışmada benlik saygısı ile evlilik uyumu arasında istatistiksel olarak anlamlı fakat ters yönde bir ilişki olduğu (Uzel, 2015: 50), başka bir çalışmada da benlik kurguları ile evlilik niteliği arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğunu (Tosun, Yazıcı ve Altun, 2017: 40) gösteren çalışmalar mevcuttur. Bu bulgulardan hareketle evliliğin parametrelerinden birinin de benlik algısı olduğu düşünülebilir. Kişilerin benlik algılarının, doğrudan benlik birleşimine ve dolaylı olarak da evlilik doyumuna etkisinin olduğu düşünülebilir.

Benlik, insanın kendisiyle ilgili tüm algı, düşünce ve tutumların bir araya gelmesiyle oluşmuş bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Cüceloğlu, 2013: 41). Benlik algısı ise kişinin, kendi hakkındaki duygu, düşünce ve tutumlarının bir bütünü olarak tanımlanmaktadır (Woolfolk, 1998: 3).

Winnicott, (1965: 147) benliği, gerçek benlik ve sahte benlik olmak üzere iki alt boyutta incelemiştir. Winnicott (1965: 133) kişiliğin meydana gelme aşamasında çevresel faktör etkisini ve olgunlaşma süreçlerini de araştırmıştır. Kişiliğin meydana gelme aşamasında yapılan hatalar, ego bozulmasını meydana getirdiğini belirtmektedir. Ego bozulması ise gerçek ve sahte benliklerin patolojik olarak ayrışmasına neden olmaktadır. Gerçek benlik, kendiliğinden harekete geçen ve kişisel düşünceye gelen teorik konum olarak tanımlanırken sahte benlik ise gerçek benliği gizlemek ve çevresel taleplere uygun olarak hareket etme işlevini görmek için geliştirilen bir mekanizma olarak tanımlanabilir. Sahte benliğin, sosyal uyum açısından ilk seviyelerde yararı bulunsa da özellikle insanın bir birey olarak gerçek benliğini ve kişiliğini yansıtmayacak biçimde fazlaca kullanımı psikolojik olarak sağlıksız birçok duruma sebep olmaktadır. Sahte benliğin söz konusu işlevi bireyin otantik varlığının önemli ve gerçek bölümünün ne olduğunu reddeder (Carey, Wingert ve Harlacher, 2010'dan akt., Akın, Demirci, Işık ve Yılmaz, 2012: 88). Bu durum Winnicott'a (1965: 147) göre, yalnızca gerçek benin gerçek hissedebileceğinden, sahte bir benliğin varlığı, gerçek olmayan bir his ya da duygusuzluk ile sonuçlanır şeklinde açıklanabilir.

Benlik ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında Turanlı (2010; 69) güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin olumlu, saplantılı ve korkulu bağlanma stiline sahip kişilerin olumsuz benlik modellerine sahip olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Gündaş (2013: 65) alışmasında benlik kurguları ile bağlanma stilleri arasında alt boyutlara göre olumlu ve olumsuz ilişkiler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kandaz (2018: 42) alışmasında güvenli bağlanma stillerine sahip kişilerin diğer bağlanma türlerine sahip kişilere oranla daha yüksek düzeyde benlik saygısına sahip oldukları bulgusuna ulaşmıştır. Bu bulgulardan hareketle benlik kavramının parametrelerinden birisinin de bağlanma stilleri olduğu görölmektedir.

Bowlby (1973: 6), bağlanmayı, kişiler arasında benzersiz bir duygu içeren karmaşık bir ilişki bağlantısı olarak tanımlamaktadır. Bowlby, bağlanma kuramında anne ile ocuk arasındaki bağlanma ilişkisine etoloji, sibernetik, bilgi işleme, gelişimsel psikoloji ve psikanaliz kavramlarından yararlanarak odaklanmıştır (Bretherton, 1992: 759). Bowlby yaptığı çalışmalar sonucunda da güvenli bağlanma, kaygılı/ikircikli bağlanma ve kaçıngan bağlanma olmak üzere üç bağlanma stili olduğunu belirtmektedir. (Bowlby, 1973: 89).

Bowlby'nin çalışmalarının anne ve ocuk arasındaki ilişkiye odaklanılmasından dolayı daha sonraları Bowlby'den etkilenen diğer bilim insanları bağlanma stillerinin yetişkinlikte de kullanılabileceğine yönelik çalışmalar yapmışlardır (Tutarel-Kışlak ve avuşoğlu 2006: 62). Bartholomew ve Horowitz (1991: 228), içsel çalışan modelleri doğrultusunda benlik ve başkaları ile ilgili modelleri, olumlu ve olumsuzluk boyutlarıyla çaprazlayarak; güvenli, saplantılı, korkulu ve kayıtsız şeklinde 4 yetişkin bağlanma stili olduğu bulgusuna varmışlardır. Güvenli bağlanan kişiler, ilişkilerinde partnerlerine güvenirlere ve kendilerine de diğer insanlara da değer verirler. Saplantılı bağlanan kişiler kendilerini değerersiz algılamakta, partnerlerine ve diğer insanlara karşı aşırı değer verirler. Korkulu bağlanan kişiler kendilerini ve diğer insanları değerersiz bulduğundan reddedilme korkusuyla yakın ilişkiden kaçarlar. Kayıtsız bağlanan kişiler ise kendilerini değerli görmelerine karşı partnerlerini ve diğer insanları değerersiz görürler. İlişkilerde hayal kırıklığı yaşayacaklarını düşündükleri için yakın ilişkilerden kaçarlar (Bartholomew & Horowitz: 1991: 229). Bağlanma stilleri ile evlilik ilişkisini konu alan araştırmalara bakıldığında; güvenli bağlanan bireylerin evlilik uyumlarının diğer bağlanma stillerine sahip bireylere oranla daha yüksek düzeyde olduğu (Tutarel-Kışlak ve avuşoğlu, 2006: 66), kaçıngan ve kaygılı bağlanmanın evlilik doyumunu üzerinde negatif yönde anlamlı farklılıklar oluşturduğu (Muşdal-elebi ve Polat, 2019:

32), güvenli bağlanan kişilerin diğerk bağlanma türlerine sahip kişilere oranla en yüksek seviyede evlilikten doyum sağladıkları (Shi, 2003: 150), görülmektedir.

Benlik, bağlanma ve evlilik kavramlarıyla ilgili çalışılan araştırmalara bakıldığında, Çeçen (2017: 55) güvenli bağlanma ile yüksek benlik saygısı arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki gözlemiştir. Ertürk (2021: 29) benlik saygısı arttıkça kaçınmacı bağlanma düzeyinin azaldığı bulgusuna varmıştır. Meyers (1998: 407-408), yaptığı çalışmada, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin kaçınan ve kaygılı bağlanma stiline sahip bireylere oranla daha olumlu benlik saygısı ve kişisel yetkinliğe sahip olduğunu, kaçınan ve kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin ise güvenli bağlanma stiline sahip bireylere oranla daha yoğun düzeyde ruhsal huzursuzluk ve sosyal uyumsuzluk gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır. Möller, Hwang ve Wickberg (2006: 219) yaptıkları çalışmada korkulu bağlanma stiline sahip kadınların, diğerk bağlanma stillerine kadınlara oranla en düşük düzeyde evlilik uyumuna sahip oldukları bulgusuna ulaşmışlardır. Kılıç (2017: 65) yaptığı çalışmada güvenli bağlanma stili puanı ortalaması yüksek olan bireylerin evlilik uyum puanlarının da yüksek olduğu, kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin puan ortalamasının ise evlilik uyumu puan ortalamasının düşük olduğu sonucuna varmıştır. Turanlı (2010: 64), benlik saygısı ve güvenli bağlanma stili ile çift uyumu arasında olumlu yönde anlamlı; güvenli bağlanma stili ile benlik saygısı arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu; farklı bağlanma biçimi (korkulu, kayıtsız, güvenli ve saplantılı) olan katılımcıların çift uyum düzeyleri benlik saygılarının durumuna(yüksek-düşük) göre farklılık göstermekte olduğu; benlik saygısı yüksek ya da düşük olan katılımcıların çift uyum düzeyleri ise bağlanma biçimlerine göre farklılık gösterdiği sonucuna varmıştır. Meydancı (2017: 63), sahte benlik düzeyi arttıkça evlilikte suç affetme ve sosyal kaygı düzeyinin arttığı bulgusuna varmıştır.

Yukarıda verilen literatür ve ilgili araştırmalar birlikte değerlendirildiğinde sahte benliğin meydana getirdiği gerçek his ya da duygusuzluğun neden olduğu problemlerin ve bireylerin yakın ilişkilerinde yoğun olarak kullandığı bağlanma stillerinin evlilik doyumunu üzerinde ilişkileri olduğu düşünüldüğünden bu araştırmanın problem cümlesi “Bağlanma stilleri ve sahte benliğin evlilik doyumunu üzerinde bir rolü var mıdır ?” olarak belirlenmiştir.

1.2. Amaç

Bu çalışmada yetişkin bağlanma stilleri ile sahte benliğin evlilik doyumu üzerindeki rolünü tespit etmek amaçlanmıştır.

1.2.1 Alt Amaçlar

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

1. Araştırmada kullanılan evlilik doyumu, ilişki ölçekleri anketi ve sahte benlik algısı ölçeklerinin betimsel istatistik düzeyleri nedir?
2. Evlilik doyumu, ilişki ölçekleri anketi ve sahte benlik algısı ölçeklerinin; yaşa, evlilik yaşına, evlilik süresine, evlilik biçimine, eğitim düzeyine, gelir düzeyine, çalışma durumuna, eşin çalışma durumuna, çocuk sayısına ve kültür benzerliğine göre gruplar arasında anlamlı farklılıklar var mıdır?
3. Evlilik doyumu, yetişkin bağlanma stilleri ve sahte benlik algısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Yetişkin bağlanma stillerinin; güvenli bağlanma stili, saplantılı bağlanma stili, kayıtsız bağlanma stili ve korkulu bağlanma stili alt boyutları evlilik doyumunu anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır ?
5. Sahte benlik algısının; sosyal kaygı ve sahte benlik algısı alt boyutları evlilik doyumunu anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır ?

1.3.Araştırmanın Önemi

Türkiye’de evlilik ve boşanma konusu üzerine araştırmalar yapan çeşitli kurumlar bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi de Türkiye İstatistik Kurumu’dur (TÜİK). 2001-2018 yılları arası TÜİK verileri incelendiğinde 2001 yılındaki boşanma sayısının 91.994 olduğu görülürken 2017 yılında 128.411, 2018 yılında ise bu sayı 142 448 gibi ciddi bir sayıya ulaşarak önceki yıla oranla %10,9 artmıştır (TÜİK, 2018). Nüfus artışı ile birlikte boşanma sayısında da artış olacağından yıllara göre boşanmalardaki artışı görebilmek için kaba boşanma hızı verilerine bakmak gerekmektedir (Bayrak, 2010: 40). Kaba boşanma hızı bir yıl içinde her 1000 kişideki boşanma sayısıdır (TÜİK, 2018). 2001 yılında kaba boşanma hızı binde 1,41 iken bu oran 2017 yılı için binde 1,60 ve 2018 yılı için binde 1,75 olarak gerçekleşmiştir.

Kaba ve Öztürk, (2018: 55) yaptıkları çalışmalarda karara bağlanan boşanma davalarının nedenlerini oransal olarak %74,5'i anlaşmalı boşanma, %24,8'i evlilik birliğinin temelinden sarsılması nedeni ile boşanma, %0,5'i fiili ayrılık nedeni ile boşanma ve %0,2'si akıl hastalığı nedeni ile boşanma şeklinde karara bağlandıklarını ve davaların çoğunluğunun şiddetli geçimsizlik nedeni ile anlaşmalı boşanma olarak açıldığı ve bu şekilde karara bağlandığını ancak bu dosyalarda, şiddetli geçimsizliğin temelindeki nedenlerin ayrıntılı bir şekilde açıklanmadığını saptamıştır.

Yukarıdaki bulgular incelendiğinde son yıllardaki boşanma oranlarının ciddi boyutlarda arttığı gözlemlenmektedir. Açılan boşanma davalarının büyük bir kısmının şiddetli geçimsizlik ile anlaşmalı boşanma olarak açıklandığı ancak bu geçimsizliğin ana etkenlerinin ayrıntılı açıklanmadığı görülmektedir. Sevim'e (1999: 19) göre evlilik doyumunun yüksek olmadığı evliliklerin genellikle boşanma ile sonuçlandığı göz önüne alındığında, bağlanma stillerinin ve sahte benliğin doğrudan evlilik doyumu ile ve dolaylı olarak da boşanmanın açıklanamayan ayrıntılı nedenleri ile ilişkili olabileceği düşünülebilir. Yetişkin bağlanma stilleri, sahte benlik algısı ve evlilik doyumuna ait çeşitli kavramlar ile ilgili yapılan çalışmalar bulunsada bağlanma stilleri sahte benlik ve evlilik doyumu kavramlarını birlikte ele alan benzer çalışmalara literatür taramasında sınırlı sayıda rastlanmıştır. Bu çalışma bağlanma stilleri ve sahte benlik algısının evlilik doyumu üzerinde rolü olup olmadığının saptanması bakımından ve de literatüre katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır. Ayrıca bağlanma stillerinin ve sahte benliğin evlilik doyumunu yoruma düzeylerinin belirlenmesinde regresyonun kullanılması bu araştırmaya özel bir önem katacaktır. Bu araştırmada demografik değişkenler ele alınmış, bu bağlamda gerek bağlanma stilleri gerek sahte benlik algısı açısından riskli grupların belirlenmesi ve bu alanda elde edilecek bulgulara bağlı olarak bu bireylere psikolojik danışma hizmetleri yapılması açısından özel bir öneme sahiptir. Ayrıca sözkonusu değişkenler arasında bir ilişkinin saptanması; aile danışmalarına mesleki, evli bireylere ilişkisel, topluma ise aile bütünlüğünün yapıtaşlarını koruyup devamlılığını sağlamak adına hem iyileştirici hem koruyucu katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır.

1.4. Varsayımlar

1. Bu araştırmaya katılanların ölçekleri içten cevaplandıkları, cevaplandırma aşamasında hiçbir etki altında olmadan gerçeği olduğu gibi yansıtan cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

2. Bu araştırmada ölçek uygulamalarında mümkün olan tüm standart koşullar hazırlanmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma 2021 yılı ile sınırlıdır.

2. Bu araştırma sınırlı sayıda kişi ve sadece evli bireylerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bağlanma: ‘‘Kişiler arasında benzersiz bir duygu içeren karmaşık bir ilişi bağlantısıdır’’ (Bowlby, 1973: 6).

Sahte Benlik: ‘‘Kişinin evresinin beklentisine uyum sağlama davranışıdır’’ (Winnicott, 1965: 147).

Evlilik Doyumu: ‘‘Bireyin kendi evlilik ilişkisindeki gereksinmelerini karşılama derecesine ilişkin algısı’’dır (Tezer, 1996: 1).

İKİNCİ BÖLÜM

YETİŞKİN BAĞLANMA STİLLERİ, SAHTE BENLİK ALGISI VE EVLİLİK YAŞAMI

Bu kısımda bağlanma, benlik ve evlilik tanımları yapılmış ayrıca kuramsal açıdan bağlanma, benlik ve evlilik kavramları açıklanmaya çalışılmıştır.

2.1 Bağlanma

Bowlby (1973: 6), bağlanmayı, kişiler arasında benzersiz bir duygu içeren karmaşık bir ilişki bağlantısı olarak tanımlamaktadır. Öte yandan Türkçede “sevmek, içten bağlı olmak; yalnızca belli bir işle uğraşmak; tahsis edilmek” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2010: 230-231).

2.1.1 Bowlby'nin Bağlanma Kuramı

John Bowlby, etoloji, sibernetik, bilgi işleme, gelişimsel psikoloji ve psikanaliz kavramlarından yararlanarak bağlanma kuramının temel ilkelerini formüle etmiştir. Kuramı oluştururken Freud ve diğer psikanalitik düşünürlerden etkilenmiştir. Bowlby bağlanma kuramında anne ile çocuğun etkileşimlerine yoğunlaşmıştır, babanın ise görevi çocuk yetiştirme sürecinde anneye duygusal destek sağlamaktır. Bir çocuğun anneye olan bağı ve bozulması hakkındaki ayrılık, yoksunluk ve yas gibi faktörlerin etkili olduğu düşüncesi devrim niteliğindedir (Bretherton, 1992: 759-762).

Bowlby'e göre bağlanma dört ardışık süreç içerisinde meydana gelir. İlk süreçte (0-3 ay) bebek davranışlarını rastgele, herhangi bir bireye özel olarak odaklamadan, amaçsız olarak sergiler. Bebek bu süreçte çevresinde her kim varsa gülebilir, bebeleyebilir, kişinin davranışlarını izleyebilir. İkinci süreçte (3-6 ay) bebeğin bağlanma davranışları yavaşta başlar. Bebeğin davranışları etrafındaki herkese nazaran birkaç kişiye seçici olarak sergilenir. Bebek bu dönemde özellikle anneye yönelik bir ayırt edici davranışlar sergiler. Üçüncü süreçte (6 ay-2 yıl) bebek artık kendisi için güvenli bir alan geliştirmiştir. Yabancı kişilere temkinli bir biçimde yaklaşır. Belli insanlar ikincil bağlanma figürü olarak seçilir (Bowlby, 2012: 328-330). Dördüncü ve son aşama (3 yaş), “hedefe göre düzenlenmiş bir partnerlik biçimlenmesi” olarak ifade edilmiştir. Bebek yakınlık kurduğu kişilerle bunu sürdürme amacı izler, çocuğun doyumunu erteleme becerisi ve bakıcısının ulaşılabilirliği ile ilgili zihinsel temsillerine göre düzenlenir (Hazan ve Shaver, 1994: 4).

Bir bebek annesinden ayrılırsa, öngörülebilir bir dizi duygusal tepkiler verir. İlk olarak ağlama, aktif arama ve başkalarının yatıştırıcı çabalarına karşı direniş içeren protesto. İkincisi umutsuzluk, bir durum pasiflik ve bariz üzüntü. Üçüncüsü annenin geri dönmesi durumunda ona karşı savunmacı bir şekilde umursamazlık ve ondan kaçınma. Bir bebek sağlıklı, uyanık, korkusuz ve annesinin huzurunda olduğunda da, çevreyi keşfetmek ve diğer aile ve topluluk üyeleri yakın ilişki kurmakla ilgileniyor gibi görünür. Araştırmacılar buna anneyi güvenli bir üs olarak kullanmak demektedir (Hazan ve Shaver, 1987: 512). Ainsworth, 1969'da çalışmalarının başlangıcında Bolwby'nin "güvenli üs" tanımını "*anne duyarlığı*" şeklinde bir kavrama çevirmiştir. Ainsworth anne duyarlığını: "çocuğun duygusal işaretlerini algılama, doğru yorumlama ve bu işaretlere zamanında ve uygun cevap verme kapasitesi" olarak tanımlar (Sümer, Sayıl, ve Berument, 2016: 21). Bağlanma teorisine göre, kişilerarası ilişki tarzları, erken çocuklukta birincil bakıcılarla olan keşfetme ve ayrılma sonucunda meydana gelmektedir. Çocuklar bilişsel, davranışsal ve duygusal şemalar oluştururken ebeveyn ile kurduğu ilişkiler önemlidir. Çocukların geliştirdiği bu şemalar kaynaşma eğilimdedirler ve zamanla bu kaynaşma sonucunda içsel çalışan modeller aracılığıyla bağlanma stilleri meydana gelmektedir. Söz konusu bağlanma stilleri çocuğun şimdi ve ileriki yaşamında sosyal çevreleri müzakere etmek için yol haritalarıdır (Shorey ve Snyder, 2006: 1). Bu stillerde ilki güvenli bağlanmadır ve güvenli bağlanan çocukların düşünce yapılarında annelerinin sürekli olarak etraflarında olduğu, bir problem ya da kaygı durumunda annelerinin onlara hemen destek olacağını düşünürler. Güvenli bağlanan çocuklar anne ortamdaki uzaklaştığında kaygı ve tepkisel hareketlerde bulunsalar da anne ortama tekrar gelince hemen sakinleşirler. Bir çocuğun güvenli bağlanma özellikleri gösterebilmesi için çocuğun bakıcısını tepkilerinde tutarlı, kaygı durumunda hemen yardıma gelen ve sürekli çocukla ilgilenebilen özelliklerde olması gerekmektedir. Kaygılı/ikircikli bağlanma özellikleri gösteren çocuklar, annesini karşı olan iletişim kurma çabasında annesinin kendisiyle ilgileneceğinden şüphelidirler. Bu sebepten dolayı annenin ortamdaki ayrıldığında aşırı bir tepkide bulunurlar ve anne ortama tekrar dönse bile tepkilerinde devam ederler. Bu çocuklar sürekli olarak bir kaygı durumu içerisinde hissederler kendilerini çünkü bu çocuklarının bakım vereni çocuğa karşı tutarlı davranışlar sergilemeyen, çocuğa istediğini yaptırmak adına sürekli olarak ortamdaki uzaklaşma eğilimi gösteren kişilerdir. Son olarak kaçınan bağlanma yaşayan çocuklar ise bir kaygı ve problem durumunda annelerinin duruma duruma müdahale etmeyeceklerine inanırlar. Bu çocukların bakım vereni, çocuklarının istek ve

taleplerini genellikle karşılamazlar. Bu sebepten dolayı anne ortamdan uzaklaşsa da geri dönse de tepkisiz kalırlar (Bowlby, 1958, 1973'den akt; Kesebir, Kavzaoğlu ve Üstündağ, 201: 327).

Bowlby (1973: 235), bağlanma teorisi üç önermede özetlemektedir. Birinci önermede bireyin, bağlandığı figüre her an ulaşabileceğini anladığı andan itibaren korku eğiliminde bir azalış meydana geleceğini belirtir. İkinci önermede bireyin, güven duygusunun bebeklik çağında geliştiğini ve geri kalan hayatında pek fazla değişime uğramadığını belirtir. Üçüncü önermede bağlanma figürlerinin deneyimlerle tolere edilebilir olduğunu belirtmektedir.

2.1.2 Ainsworth'un Çalışmaları

Ainsworth ve arkadaşları (1978), yaşları 1-1,5 arasında değişen bebekleri ve annelerini içinde bebeklerin sevebileceği oyuncakların olduğu bir ortama getirmişlerdir. Daha sonra annelerden ortamdan ayrılıp bir zaman sonra geri dönmelerini istemişlerdir. Bu ayrılma, yalnız kalma ve geri dönme aşamasında bebeklerin bağlanma ve keşif tepkilerini gözlemlemişlerdir. Bu gözlemler sonucunda üç farklı bağlanma örüntüsü olduğunun bulgusuna varmışlardır. Bowlby'e (2012: 405-406) göre bağlanma türleri;

2.1.2.1 Güvenli Bağlanma

Güvenli bağlanan bebekler, anneleri yanlarındayken rahat bir biçimde ortamı keşfetmeye çalışmışlardır. Anne ortamdan ayrıldıktan sonra ve ortama tanımadıkları bir kişi girdiğinde kaygılanmamışlardır. Anne ortama geri geldiğinde annelerine çok az düzeyde bir tepki vermelerine karşın tekrar yakınlık kurmuşlardır.

2.1.2.2 Gerilimli Kaçınan Bağlanma

Gerilimli kaçınan bebekler ilk aşamada anneleri yanlarındayken dikkatlerini tanımadıkları kişiye ve etraflarında bulunan oyuncaklara vermişlerdir, anne ile bir yakınlık kurma çabası içerisine girmemişlerdir. Anneleri ortamı terk edip geri geldiklerinde de sürekli olarak ilgilerini etrafa yöneltmiş, anneleriyle bir yakınlık ilişkisine girmemişlerdir.

2.1.2.3 Gerilimli Karşı Koyucu Bağlanma

Gerilimli karşı koyucu bağlanan bebekler ilk aşamada anneleri yanındayken dahi oyuncaklarla ve tanımadıkları kişiyle ilgilenmemişlerdir. Anneleri ortamdan ayrılınca

aşırı bir kaygı yaşamışlardır. Anneleri tekrar geldiğinde ise annelerine karşı yakın ilişki kurmamışlardır.

2.1.3 Hazan ve Shaver'ın Üçlü Bağlanma Modeli

Hazan ve Shaver (1987: 511), Ainsworth ve ark. (1978) bebek-anne ikililerinin davranışsal gözlemlerini kodlayarak yetişkin bireylerde romantik aşk üzerine bir bağlanma modeli gerçekleştirmişlerdir. Güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin başkalarıyla yakınlaşmayı nispeten kolay bulduğu ve onlara bağlı olmaktan ve onlara güvenmek konusunda rahat olduğu, sık sık terk edilmekten veya biri hakkında kendilerine çok yaklaştıklarında endişelenmedikleri gözlemlenmiştir. Kaçınan bağlanma stiline sahip kişilerin, başkalarıyla yakın olmaktan rahatsızlık duyduğu ve gerildiği, çoğu zaman ilişkide karşı taraftan daha samimi olmaları yönünde dönütler aldığı başkalarına güvenmekte problemler yaşadığı gözlemlenmiştir. Endişeli/kararsız bağlanma stiline sahip kişilerin ise istedikleri kadar yakınlaşmak için partnerinin isteksiz olduğunu, sık sık partnerlerinin kendilerini istemediğini, başkalarını arzu ettiklerini, gerçekten sevilmediklerini düşündüğünü gözlemlenmiştir (Hazan ve Shaver, 1987: 515).

2.1.4 Yetişkin Bağlanma Stilleri: Dört Kategori Modeli

Dörtlü bağlanma modelinde içsel çalışan modeller doğrultusunda benlik ve başkaları modelleri temelinde oluşmaktadır. Bu modelde benlik ve başkaları ile ilgili modeller, olumlu ve olumsuzluk boyutlarıyla çaprazlanarak; güvenli, saplantılı, korkulu ve kayıtsız şeklinde 4 bağlanma stili olduğu bulgusuna varmışlardır (Bartholomew & Horowitz: 1991: 228)

Tablo 2.1: Yetişkin Bağlanma Modelleri (Bartholomew & Horowitz: 1991: 228)

		KENDİLİK MODELİ	
		(Bağlanan)	
		Olumlu	Olumsuz
		Düşük	Yüksek
BAŞKALARI MODELİ	Olumlu	Güvenli Bağlanma Kolayca yakın ilişki kurar ve özerktir.	Saplantılı Bağlanma Genel olarak ilişkilerinde takıntılı bir yapıya sahiptir
	Düşük		
(Kaçınan)	Olumsuz	Kayıtsız Bağlanma Yakın ilişkilerinde kayıtsız ve karşıt bağımlıdır.	Korkulu Bağlanma Yakın ilişkilerden korkar ve sosyal olarak kaçır.
	Yüksek		

Tablo 2.1'deki boyutlar, yatay eksene bağımlılık ve dikey ekseninde yakınlıktan kaçınma açısından da kavramsallaştırılabilir (parantez içindeki etiketlere bakın). Bağımlılık, düşükten (olumlu bir öz saygı içsel olarak kurulur ve dışarıdan onay gerektirmez) yükseğe (olumlu öz saygı yalnızca başkalarının devamlı kabulü ile korunabilir) değişebilir. Yakınlıktan/samimiyetten kaçınma, insanların caydırıcı sonuçlardan beklentilerinin bir sonucu olarak başkalarıyla yakın temastan kaçınma derecesini yansıtır. Kayıtsız ve korkulu tarzlarda benzer bir özellik olarak yakın ilişki kurmaktan kaçınma durumları vardır. Ancak diğer insanlar hakkındaki bakış açılarında farklılıklar mevcuttur. Kayıtsız tarzda diğer kişilere olumlu bir bakış açısı hakimken korkulu tarzda diğer kişilere olumsuz bir bakış açısı hakimdir. Saplantılı ve korkulu bağlanma stiline sahip kişiler için de durum benzerdir. Saplantılı ve korkulu bağlanan kişiler kendilerine karşı olumlu bir bakış açısına sahip olmak için başka kişilere karşı bağımlılık geliştirirler. Ancak farklılık gösterdikleri nokta yakın ilişki içerisine girmeye karşı olan hazır bulunuşluklarındadır. Saplantılı ve korkulu bağlanan kişiler bağımlılıklarını gidermek adına başkalarını kolayca hayatlarına dahil ederken korkulu bağlanma stiline sahip kişiler hayal kırıklıkları yaşamamak adına yakın ilişkilere girmekten kaçır. Bu nedenle, Şekil 1'in bitişik çeyreklerdeki hücreler kavramsal olarak karşıt çeyreklerdekilere göre daha benzerdir (Bartholomew & Horowitz: 1991: 229).

Yapılan bu çaprazlama işleminin ardından nihai olarak dört tip bağlanma stili gözlemlenmiştir (Bartholomew & Horowitz: 1991: 229).

2.1.4.1 Güvenli (Secure) Bağlanma Modeli

Güvenli bağlanan bireylerde benlik ve başkaları modelleri olumlu bir bakış açısına sahiptir. Güvenli bağlanan kişileri başkalarına ve kendilerine değer veren kişilerdir. Diğer insanların onu kabul edeceğini çünkü onların duyarlı kişiler olduğunu düşünür.

2.1.4.2 Saplantılı (Preoccupied) Bağlanma Modeli: Saplantılı bağlanan bireyler benlik modeli olumsuz bir yapıdayken başkaları modeli olumlu bir yapıdadır. Bu kişiler kendilerini değersiz görürler ancak diğer insanlara karşı olumlu bir bakış açıları olduğundan onların değerli olduklarına inanırlar. Bu sebepten dolayı bu kişiler sürekli olarak başkasının fikirlerini değerli hissettiğinden onay alma ihtiyacı içindedirler.

2.1.4.3 Korkulu (Fearful) Bağlanma Modeli: Korkulu bağlanan kişilerde benlik ve başkaları modellerinin ikisi de olumsuzdur. Kendilerinin ve diğer insanların değersiz olduğuna inanırlar. Bundan dolayı diğer kişilerin sürekli olarak kendisini reddeceğine inanırlar. Bu sebepten dolayı bu kişiler kendilerini korumak adına sürekli olarak yakın ilişki kurmaktan kaçınırlar.

2.1.4.4. Kayıtsız (Dismissive) Bağlanma Modeli: Kayıtsız bağlanan kişilerin benlik modeli olumlu bir yapıya sahipken, başkaları modeli olumsuz bir yapıya sahiptir. Bu kişiler kendilerini değerli görürken başkalarını değersiz görme eğilimindedirler. Yakın ilişkilerde kendilerinin sevilecek biri olduğunu düşünürler ancak hayal kırıklığı yaşamamak ve özgürlüklerinin kısıtlanmaması adına yakın ilişki kurmayı istemezler.

2.2 Benlik

Literatürde benlik kavramı üzerinde çalışmalar yapan ilk kişi William James'dir ve James benliği, kişinin kendisiyle ilgili olan bütün özelliklerin toplamıdır şeklinde bir açıklamayla ortaya atmıştır (James, 1963'den akt; Yener ve Gülaçtı, 2010: 22). Öte yandan Cüceloğlu benliği, insanın kendisiyle ilgili tüm algı, düşünce ve tutumların bir araya gelmesiyle oluşmuş bir yapı olarak açıklar (Cüceloğlu, 2013: 41).

Benlik kavramı yaygın olarak psikoloji literatüründe kullanılmasına karşın bilimsel çalışmalar benliğin nörobiyolojik bir yönünün olduğu, beynin bir bölümünde merkezinin olabileceği sonucuna varmışlardır. Buna karşın yaygın kanı ise benliğin beynin tümünün katıldığı bir mekanizma olduğu yönündedir (Ceylan vd., 2015: 263).

2.2.1. Benlik Algısı

Benlik algısı; kişinin, kendi hakkındaki duygu, düşünce ve tutumlarının bir bütünüdür (Woolfolk, 1998: 73). İnsanın kendisine karşı olan görüşleri benlik algısı olarak açıklanır ve bu görüşler insanın yaşamı boyunca kendilerini bilmelerinde onlara yardımcı olur. (İnanç, Bilgin ve Atıcı, 2007: 71).

Benlik algısı; temel olarak bireyin kendini değerlendirirken kullandığı tutumun yönüne bağlıdır. Yüksek benlik algısına sahip insanların düşük benlik algısına sahip insanlara oranla daha sağlıklı, mutlu ve üretken oldukları görülmektedir. Gerçek benliğiyle ideal benliği arasındaki farkın fazla olduğu bireylerde ise yetersizlik duygusu yoğun olarak hissedilebilmektedir. Benlik algısı düşük olan bireyler, çevresi tarafından sevilmediğini ve değer görmediğini düşünmektedir. Bu durumda kişiler bilişsel çarpıtmalar yaparak farklı davranışlar sergileyebilmektedir. Olumlu bir benlik bilincinin gelişmesi için, kişilerin koşulsuz sevgi geliştirmesi gerekir (Cüceloğlu, 2018: 248)

2.2.2. Benlik İle İlgili Yaklaşımlar

2.2.2.1. William James'e göre Benlik

James'a göre benlik; bilinen ben ve bilen ben olarak ikiye ayrılır. Bilinen ben de kendi içerisinde; maddesel sosyal ve manevi olarak üçe ayrılırken bilen ben saf ego konusunu içermektedir. Maddesel beni kişinin bedeni oluştururken, sosyal ben bireyin insanların kendisini nasıl tanıdığı üzerindeki düşünceleridir. Manevi benlik ise kişinin olaylara yahut durumlara karşı sergilediği düşünce, karar, ilgi vb. gibi durumların toplamıdır. Öte yandan saf ego ise incelenmesi mümkün olmayan ve bireyin sahip olunandan ayrı olarak kendini görme durumudur (James, 1950: 183-192).

2.2.2.2. Mead'a göre Benlik

Mead benliği açıklarken toplumsal ve oluşma sürecinde kavramlarıyla açıklamaktadır. Şöyle ki benlik, bireyde doğuştan var olan değişmez bir gerçeklik olmamakla birlikte aksine doğumla birlikte dinamik bir yapıda sürekli yenilenen, çevreyi etkileyen ve çevreden etkilenen, bunu yaparken de mutlaka bir başkasının varlığına gereksinim duyan bir yapı olarak açıklamaktadır. Böyle bir yapıya sahip olmasından ötürü benliği açıklamak adına sürece odaklanılmaya çalışılmalıdır. Yani benlik sınırları olan, nicel

değerlerle sabitlenebilen veya tamamlanan bir süreç olmaktan ziyade bireysel tarafıyla bir bütünün tek bir parçası, sosyal tarafıyla toplumun bir bileşenidir (Kınağ, 2017: 90).

2.2.2.3. Rogers'a göre Benlik

Rogers, benliği bireyin kendine dönük algı düşünce ve değerler olarak açıklar. Rogers'a göre benlik "Ben neyim" sorusu ile varlığını, "Ben ne yapabilirim?" sorusu ile de potansiyelini ortaya koyar. Benlik doğum ile birlikte kişinin çevre ile kaşılıklı etkileşimi sonucunda meydana gelmekle birlikte değişik yaşantılar sebebiyle bir değişim geçirebilmektedir. Rogers kuramında "gerçek benlik" ve "ideal benlik" olmak üzere iki temel kavram üzerinde durmaktadır. Gerçek benlik, bireyin kendisine bakış açısı, kendisini nasıl gördüğü, kendisi hakkındaki değer yargılarını içerir. İdeal benlik ise bireyin olmayı istediği ve arzu ettiği benliğidir. Bu iki kavram ile alakalı olarak Rogers bir de "benlik bilinci" şeklinde bir kavram da ortaya atmaktadır. Benlik bilinci insanın kendisini nasıl gördüğünü özetler. Bireyin benlik bilinci ile davranışları arasındaki farklılığın artması kaygıya sebep olurken tersi bir durum sağlıklı bir psikolojik ruh haline ulaşılmasını sağlar (Coşkun ve Özabacı, 2013: 426-427).

2.2.2.4. Psikanalitik Kuram ve Benlik

Psikanalitik yaklaşım benlik kavramını Yapısal Kişilik Kuramı üzerinde açıklamaktadır. Söz konusu kuramda benlik kavramı "Ego" kavramına karşılık gelmektedir. Egonun işlevi; kişinin en ilkel, kalıtsal dürtü, arzularını içeren ve haz ilkesine göre hareket eden id ile doğuştan var olmayan ve sonradan kazanılan, genel anlamda toplumun yasalarını ve değer yargılarını kapsayan, bireyin vicdani yönü olarak da tanımlanan süperegö arasında dengeli ve sağlıklı bir ilişkinin kurulmasını sağlamaktır (Coşkun ve Özabacı, 2013: 408-409).

2.2.2.5. Cooley'e göre Benlik

Cooley (1902) benliği açıklarken, yetişkinliğe kadar olan dönemde meydana geldiğini ve sosyalleşme ile birlikte geliştiğini belirtmektedir. Çocukların başkaları tarafından, özellikle ebeveynleri tarafından onay gören davranışlarının süreklilik kazanma potansiyelinin yüksek olduğunu, onay görmeyen davranışlarının ise kesintiye uğrama olasılığının yüksek olduğunu belirtmektedir. Çocuğun benliğini geliştirirken diğerlerinin görüşleri ile kendi görüşlerini sıvayıp diğerlerinin kendi hakkındaki fikir ve davranışlarının nedenleri anlamaya çalıştığını, bu sayede topuma uygun bir benlik geliştirmeye çalıştığını belirtmektedir. (Cooley, 1902'den akt; Yılmaz, 2016: 83).

2.2.2.6. Jung'a göre Benlik

Jung teorik varsayımları temel alan bir benlik bilgisinin olmayacağını savunur ve sebebini kişinin kendisini tanımasının tek nesnesi olmasıyla açıklar. Bundan dolayı bireyin benliğini açıklayan tanımlamalar evrensel ve belli bir çerçeve içerisinde değil biricik olma niteliğindedir. Kişinin benliği eşsiz ve başka bir şeyle kıyaslanamayacak bir şey olarak ele alınmalıdır (Jung, 1999: 36).

Jung Analitik Psikoloji Kuramı'nı u bilinç, kişisel bilinçdışı, kolektif bilinçdışı kavramları üzerine kurmuştur (İnanç ve Yerlikaya, 2012: 64). Kişisel bilinçdışı, bireyin daha önceden yaşadığı ancak bastırılmış yahut unutulmuş olan sayısız çocuksu arzu, dürtü, anı ve tecrübelerinden oluşan kişiye özgü bir yapıdır (İnanç ve Yerlikaya, 2012: 72). Jung kolektif bilinçdışı kavramını da bireyin türsel atalarının ortak zihinsel süreçleri olarak tanımlar (Jung, 1999: 2). Jung bilinci ise, kişinin kendisini tanıması ve çevre ile etkileşim kurduğunun farkında olması olarak tanımlamakla birlikte hayatın erken dönemlerinde bilinçdışından giderek ayrılan bir yapı olarak tanımlar. Jung bilincin çekirdeğinde, özne konumunda ise egonun olduğunu belirtmiştir. (Horozcu, 2015: 115). Freud'un ego kavramıyla çok fazla benzerlik gösterir (İnanç ve Yerlikaya, 2012: 70).

Ego bireylerin meydana gelen olaylarla ilgili algı, duygu ve düşüncelerinin toplamından oluşan bir yapıdır ve kişiler ego ile anılarının, duygularının ve düşüncelerinin farkına varırlar. Egonun temel işlevi bilinç ve bilinçdışı arasında bir süzgeç görevi görmektir. Bunun en önemli artısı, günlük yaşamada farkında olunacak her duygu ve durumun hayatı olumsuz yönde etkileyebileceğidir (Geçtan, 2014: 162).

2.2.2.7. Winnicott'a göre Benlik

D. W. Winnicott'un psikanalitik çalışması anne ve çocuk arasındaki ilişki etrafında gelişir. O, analitik yaklaşımında, çocuğun kendisine içinde normal ve sağlıklı gelişebileceği bir tutma ortamı sağlayan "yeterli bir anneye" bağlılığını göstermektedir. Winnicott'un açıkladığı gibi, "yeterince iyi anne, bebeğin tüm güçlülüğünü karşılar ve bir dereceye kadar onu anlamlandırır (Winnicott, 1965: 145). Winnicott'un anladığı şekliyle "tutmak", sadece çocuğu kucaklamanın fiziksel eylemine atıfta bulunmaz, daha ziyade bakıcılar tarafından tüm çevresel koşullara hazırlama anlamına gelir (Winnicott, 1965: 43). Böyle bir besleyici çevre, çocuğun kaynaşmamış (bütünleşmemiş) bir durumdan bütünleşmiş/kaynaşmış bir yapı geliştirmesine olanak sağlar; çocuğa sürekli

bir varolma hissiyle güçlendirir ki bu kişinin kendi içinde olan ve onu “ben” ve “ben olmayan” arasındaki sınırlayıcı bir zar ile “dış”tan ayırır. Çocuk yeterince iyi bir anneye sahip olmazsa (örneğin, anne depresyondaysa) veya çocuk anne figüründen ayrılırsa, bu sağlıklı süreç bozulur.

Annenin temel işlevlerinden biri, çocuğun kendi duyguları için bir ayna görevi görmektir. Winnicott bireysel duygusal gelişimde aynanın öncüsü annenin yüzü olduğunu yazar. (Winnicott, 2013: 139). Çocuğun bir ‘Gerçek Benlik’ geliştirmesini sağlamak için anne, çocuğun kendini ifade etme çabalarını yansıtmada, bebeğin kendiliğinden hareketini karşılamayı başarmalıdır. Anne-çocuk ilişkileri doğal olarak yüz ifadelerinin ve duyguların aynalanmasına dayanır. Çocuğun annesinin sağladığı aynada kendini keşfetmesi için annenin güvenilir tepkiler vermesi gerekir (Socor, 1997: 231).

Winnicott'un ifade ettiği gibi: “Bebek annesinin yüzüne baktığında ne görüyor? Winnicott normal olarak bebeğin gördüğü şeyin onun kendisi olduğunu söylüyor. Başka bir deyişle anne bebeğe bakar ve annenin nasıl görüldüğü, orada (bebeğin yüzünde) gördükleriyle ilgilidir. Ancak bu, yalnızca anne, çocuğun hareketlerine yeterli duygusal tepkiler verecek şekilde yeterince uyum sağlamışsa geçerlidir. Anne bebeğin ifadesini yansıtmayı başaramazsa, bebeğin yaratıcı potansiyeli azalır ve dünya ile önemli bir değişimden bahsedilemez, ki bu kendini zenginleştirmenin, görülen şeyler dünyasındaki anlamın keşfi ile değiştiği iki yönlü bir süreçtir (Winnicott, 2013: 139-140).

Çocuk kendi arzusunu diğer insanlarınkiyle nasıl dengeleyeceğini öğrenmez, çünkü anne çocuğun kendini ifade etmesine dair herhangi bir onay sağlamaz. Bu aynalama eksikliği, çocuğun "bilinçdışına bölünmüş veya ayrılmış gerçek benliğinin inkarını temsil eden" bir "sahte benlik" geliştirmesine neden olabilir (Minsky, 1998: 56). Winnicott, yeterince iyi olmayan annenin çocuğun jestlerini karşılayamadığını ve annenin ihtiyaçlarına uyararak bebeğin sahte bir benliğe doğru ilk adımı attığını anlatır. Eğer "anne yeterince uyum sağlayamazsa, bebek bir itaate çekilir ve uyumlu bir Sahte Benlikle çevresel taleplere tepki verir ve bebek bunları kabul eder gibi görünür" (Winnicott, 1965: 145-146). Çoğu zaman, çocuk annesinin ihtiyacına göre o kadar kaybolur ki entegre bir benlik duygusu geliştirmekten aciz hale gelir. Anne figürü güvenilirlikten yoksunsa, benlik haline gelme ve annenin benliğini tanıma süreci bozulur ve bu da hem sorumluluk hem de suçluluk eksikliği ile sonuçlanır. (Winnicott, Shepherd ve Davis, 1984: 110).

a) Sahte Benlik ve Gerçek Benlik

Sahte benlik bir uyma davranışı üzerine inşa edilmektedir ve sahte benlik, bir savunma mekanizması olarak açıklanmaktadır (Winnicott, 1965: 133). Sahte benlik, bireyin çevresinde görmediği olumlu ve iyi bir ortamı devamlı olarak oluşturma çabasıdır (Winnicott, 2013: 12). Sahte benlik, kişinin bir kişi olarak gerçek benliğini gizleme veya gerçek benliği yansıtmayan şekillerde hareket etme derecesidir (Harter, Marold, Whitesell ve Cobbs, 1996: 360). Sahte benlik, farklı bir perspektif içinde, sosyal psikoloji literatüründe ise, kişinin benliğini sunarken başkalarının kabulünü etkileyecek veya kazanacak tarzda sunması olarak tanımlanmaktadır (Snyder, 1987'den akt; Harter, Marold, Whitesell ve Cobbs, 1996: 360).

Sahte benlikleri sağlıklı bir biçimde gelişmiş kişiler; ne olduğunu söylememeyi, gerçekten inanılmayan ve hissedilmeyen şeyleri ifade etmeyi, gerçek fikirleri söylememeyi, diğer insanların duymak istediklerini söylemeyi tercih ederler (Harter, Waters ve Whitesell, 1997: 154). Bu kişiler, ilişkilerini sevgi ve onay koşullu olarak geliştirmektedir (Weir ve Jose, 2010: 394). Sahte benlik algısının sebep olduğu bir diğer olumsuz durum ise yüksek derecede endişe kaygıdır. Buna karşın anlamlı derecede depresif belirtilerin olmayışı da kişinin benliğindeki tutarsızlığı göstermektedir (Weir ve Jose, 2010: 408).

Winnicott (1965: 141-142) sahte benliğin 5 seviyesi olduğunu belirtmiştir:

1. En uç seviyede sahte benliğe sahip kişiler; sosyal ilişkilerinde, arkadaş ilişkilerinde, iş ilişkilerinde, ikili ilişkilerindeki kişilere karşı sahte benlikleriyle hareket ederler, sahte benlikleri gerçekmiş gibi görünür, bu kişilerin gerçek benlikleri tamamen gizlidir.
2. Daha az aşırı seviyede sahte benliğe sahip kişilerde sahte benlik gerçek benliği savunur ancak yine gerçekmiş gibi hareket eder. Dış dünyaya karşı çok az düzeyde, genellikle çok basit ve önemsiz konularda gerçek benlikleriyle hareket ederlerken önemli ve gizli konulara sahte benliğin erişimi vardır.
3. Sağlığa yönelik daha fazlası seviyesinde Sahte benliğin asıl kaygısı, gerçek benliğin kendi kendine gelmesini mümkün kılacak koşulları araştırmasıdır. Koşullar bulunamazsa, gerçek benliğin sömürülmesine karşı yeni bir savunma yeniden düzenlenmelidir ve eğer şüphe varsa, o zaman klinik sonuç intihardır. Bu bağlamda intihar, gerçek benliğin yok edilmesinden kaçınarak bütünsel benliğin yok edilmesidir. İntihar, gerçek benliğe ihanete karşı kalan tek savunma olduğunda, intiharı organize etmek için birçok sahte benlik gelir. Bu, elbette, kendi yıkımını içerir, ancak aynı

zamanda, işlevi gerçek benliği hakaretten korumak olduğu için, devam eden varlığına ihtiyacı da ortadan kaldırır.

4. Sağlığa doğru daha ileri seviyede sahte benliğe sahip kişiler belirli konularda sahte benlikleriyle hareket ederler, bu kişilerin sahte benliğinin gelişiminde bakım veren kişinin rolü büyüktür.

5. Sağlık seviyesinde sahte benlik geliştirenler ise genellikle gerçek benlikleriyle hareket ederler, yalnızca sosyal ortamlarda gerekli olduğu zaman, kötü bir niyet olmadan, kibarlık yapmak gibi durumlarda sahte benliklerini kullanırlar

Gerçek benlik ise en temelde, kendiliğinden hareket ve kişisel fikrin teorik pozisyonu olarak tanımlanmaktadır. Kendiliğinden hareket eylemdeki gerçek benliktir. Gerçek Benlik, vücut dokularının canlılığından ve vücut işlevlerinin çalışmasından ve buna kalbin hareketi ve nefes alması da dahildir. Gerçek Benlik başlangıçtaki dış uyaranlara tepkisel değil, birincil şekilde yaklaşır. Gerçek Benlik, herhangi bir zihinsel organizasyon olduğu anda ortaya çıkar ve tamamen bireyseldir; duyuşal-motor canlılığın toplamından biraz daha fazlasını ifade eder (Winnicott, 1965: 148-149).

Yalnızca gerçek benlik yaratıcı olabilir ve yalnızca gerçek benlik gerçek şekilde bir his verir ve bu sebepten dolayı gerçek benlik dış gerçeklikten etkilenmemelidir. Eğer sahte benlik gerçekmiş gibi muamele görmeye başlarsa bireyde sahte bir anlam ve ayrıca umutsuzluk oluşacaktır. Doğal yaşamda gerçek benlik çoğunlukla korunmasına karşın sosyal çevreye karşı olan tutumda sahte benliğin çeşitli seviyeleri görülebilmektedir. En uç seviyede sahte benlik kolaylıkla kendini gerçek benlik sanabilir ve bu gerçek benliğin yok olması tehlikesine yol açmaktadır: böyle bir durumda ise intihar gerçek benliğin yeniden doğrulanmasının bir yolu olarak karşımıza çıkabilir (Winnicott, 1965: 133).

2.2.3. Benlik Gelişimi

Dünyaya gözlerini henüz açmış bir bebek benliğinin bilincinde değildir ancak zamanla çevrede meydana gelen değişimler, olaylar, kişiler vs. bebekte benlik bilincinin oluşmasını sağlar (Gürel, 2007: 15). Bebekler genel olarak 18 – 24 aylık olduklarında benlik bilinçlerinin gelişmiş olması beklenir. Bu yaş aralığındaki bebeklerin burun ve alın kısmına kırmızı bir ruj sürülüp ayna karşısına geçirildiklerinde bebekler, aynaya karşı bir tepkide bulunmazken kendi yüzüne karşı bir dokunarak tepkiler vermektedir. (Hoy, 2015: 200). Çocuk biraz büyüyüp okul yıllarına geldiğinde takdir görmek, ilgi görmek, yetenekleri doğrultusunda desteklenmek ister. Aksi bir durumda çocuğun bu

yıllarda yetersizlik duygusunun gelişmesi, olumsuz bir benlik geliştirmesine sebep olmaktadır.

Çocuklar pozitif bir benlik algısının oluşmasını sağlamak adına; sağlıklı bir sosyal yapıya, iyi bir akademik sürece ve uygun davranışsal gelişim içinde bulunmaları gerekmektedir. Söz konusu gelişimde en belirleyici etken ise ebeveynlerin çocuklarını büyütme tarzıdır. (Kayım ve Ayaz, 2019: 251). Ebeveynlerin otoriter tutumu çocukta bağımlı bir kişilik oluştururken demokratik tutum sorumluluk bilinci yüksek ve karar verme kabiliyeti gelişmiş bir birey olma yönünde bir kişilik oluşturur. Ebeveynlerin gösterdiği tutarlı, dengeli ilgi ve sevgi çocukta kendine güveni ve benlik saygısını artırır (Kaya, 1997: 202).Çocukluk döneminde ilk adımları atılan benlik tasarımı ergenlik çağıyla birlikte daha sağlam temellere oturtulur (Gürel, 2007: 18).

Ergenliğe giren çocukta hızlı fiziksel değişim ve soyut düşünme becerisinin gelişmesiyle birlikte bir kimlik arayışı söz konusu olmaktadır. Birey artık kim olduğu konusunda bilinçli çaba sarf etmektedir. (Hoy, 2015: 203). Ruh sağlığı çalışanları, bireyin kimliğini açıklamaya çalışırken benlik ve kişilik kavramlarına odaklanırlar. Söz konusu kişiler kimliği, kişiyi diğer kişilerden farklı kılan, süreç içerisinde uyumlu ve yapı özelliği kazanan belirtkeler olarak açıklamaktadırlar (Aşkın, 2007: 214). Bu dönemde yaşanan değişimlerin getirdiği kimlik karmaşaları, benlik algısının inişli çıkışlı bir yapıda olmasından kaynaklıdır (Temel ve Aksoy, 2001: 21).

Bu dönemde benlik gelişimi ile ilgili dikkat edilmesi gereken bir unsur olarak “benlik saygısı” karşımıza çıkmaktadır. Benlik saygısı niteliklerimiz, yeteneklerimiz ve davranışlarımız ile ilgili kendimize verdiğimiz değer olarak tanımlanmaktadır (Hoy, 2015: 215). Tanım incelendiğinde benlik algısı kavramının daha çok zihinsel süreçler ile ilgili olduğu, benlik saygısı kavramının ise bu zihinsel süreçlerin meydana getirdiği duygusal süreçler ile ilgili olduğu görülmektedir. Benlik saygısının ergenlerdeki etkileri incelendiğinde, benlik saygısı yüksek olan bir ergenin psikolojik dayanıklılığının da yüksek olduğu görülmektedir (Sarıkaya, 2015: 71). Benlik saygısı psikolojik sağlamlık ve kişi nezdinde toplumsal sağlık durumlarında önemli bir kriterdir. Benlik saygısı; kişinin sahip olduğu beden algılarından, patolojik rahatsızlıklarından, içinde bulunduğu arkadaş çevresinden, ailesinden, sosyal ve ekonomik durumundan vb. gibi bir çok yapıdan beslenmektedir (Tözün, 2010: 56).

Ergenlik dönemi özelliklerinin ürünü olan hayali seyirci düşüncesi ve akılcı olmayan inançlar ergende olumsuz benlik geliştirmelerine neden olmaktadır ve ayrıca ergenin

yaşı ilerledikçe hayali seyirci düşüncesi ve akılcı olmayan inançların, olumsuz benliği yordama gücü artmaktadır (Sevim ve ark., 2020: 7). Söz konusu dönemin getirdiği içsel ve dışsal gelişim kişide kaygıyı meydana getirmekte ve bu durum bilhassa beden imajı, sosyal ilişkiler ve performansa yönelik olumsuz yüklemelerle kaygı yaşantıları olumsuz bir benlik kavramı geliştirmelerine sebep olmakta ve bu da ergenlerdeki kaygı yaşantılarını arttırmaktadır (Eriş ve İkiz, 2013: 188).

Ergenlerin bu dönemde aile içerisinde yaşadığı şiddet, benlik imgesinde bozulmalara yol açmaktadır ve bu durum ergenlerde görülen özkıyım girişimi ile anlamlı ilişki taşımaktadır (Çelik ve ark., 2011: 285). Öte yandan ergenlikteki bir çocuğun içinde bulunduğu sosyoekonomik düzey de, çocuğun benlik tasarımıyla anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır. Sosyoekonomik düzeyi yüksek bireylerde benlik tasarımı, sosyoekonomik düzeyi düşük ergenlere göre daha sağlıklı oluşmaktadır. (Gürsoy, 2006: 188).

İlk yetişkinlik dönemine gelindiğinde de benlik gelişimi devam etmektedir. Kişi aileden ayrılarak kendi öznel ve bağımsız yaşamının ilk adımlarını atar. Söz konusu adımla bir takım sorumlulukları beraberinde getirir. Kişi bir meslek icra etmeye başlar ve evlilik dünyasına girer. Bireyin meslek hayatı boyunca yaşadığı her türlü kariyer ilerlemesi veya gerilemesi doğrudan benlik algısında, dolaylı olarak da yaşam doyumunda farklılaşmalara sebebiyet verir. Kişi bu dönemde belirli yaşam hedeflerine ulaşmak adına çalışır. Eğer kişi u dönemde yaşam hedeflerine ulaşamadığını yahut ulaşamayacağını düşünürse beklenmedik katı değişimler meydana gelir. Söz konusu dönemin bitimine yaklaştıkça kişi yaşamın bir sonu olduğunu derinden hissetmeye, yakın ilişkilerinde ve toplumsal ilişkilerindeki problemleri çözmeye odaklanır. Hayatı boyunca oluşturduğu değerleri sınamaya başlar. (Levison, 1978'den akt; Aktu, 2016: 167-170).

2.3. Evlilik

Evlilik literatürde, erken yetişkinlikte ortaya çıkan normatif kişisel yaşam olayı olarak açıklanır (Kudek, 1999: 1283). Evlilik, belli bir yetişkinlik düzeyine erişmiş kişilerin hayatında aldığı önemli bir karardır ve ayrıca toplumun en temel yapı taşlarından biri olan aile kavramının güçlü bir aşamasıdır (Kublay ve Oktan, 2015: 26).

Birbirinden farklı istek ve ihtiyaçları olan iki bireyin, yaşamlarını birleştirmek, çocuk sahibi olmak gibi hedefler doğrultusunda; toplum tarafından onaylanmış karşılıklı cinsel

ihtiyaçların karşılandığı bir sözleşme ile meydana gelen ilişkiler sistemi olarak açıklanmaktadır (Özüğurlu, 1990: 58).

Evlilik, karşı cinse yönelik fiziksel çekim, dostluk, birlikte yeni bir birey dünyaya getirme kararıyla anlam kazanan sevginin bir aşamasıdır ve meydana gelen bu işbirliğinin devamı eşlerden birinin diğerini kendini düşündüğünden daha fazla düşünmesiyle devam etme zorunluluğu bulundurur (Adler, 2014: 259-262).

Bir başka tanımda geleneksel olarak bağları bulunan kadın ve erkek yetişkinin arasında yasal ve belirlenmiş hakların yerine getirildiği ilişki olarak tanımlanmaktadır (Marshall, 1999: 223).

Connell, Mitten ve Bumberry, (1999: 43) evliliği cennet veya cehennem olarak açıklamakla birlikte genellikle ikisi olduğu sonucuna varmıştır.

Evlilik kurumu, insan doğasından kaynaklı üç motivasyona dayanmaktadır (Boran, 2003'den akt; Yazıcı ve Demirli, 2020: 298):

“Biyolojik Motivasyon: Uzun zaman birlikte olmak ve hem cinsinden olan çocuklar dünyaya getirerek neslin devamını sağlama arzusu, karşı cinse duyulan ilişki hazzı, birlikteliği ve korunma arzusudur. Psikolojik Motivasyon: Arzu duyulan karşı cinsin beğenisine, sevgisine, tercihinine, arzusuna sahip olmak ve dünyaya getirdikleri çocuklarıyla birlikte yaşamaya duyulan itimat ve hazdır. Sosyal Motivasyon: Sosyal toplumun beklentilerine, kanunlarına uyum sağlayarak yaşamının getirdiği konfor, toplumda kabul gören değerlere uyum sağlayarak edinilen itibar hazzı ve itimadıdır.”

2.3.1. Evlilik İle İlişkili Temel Kavramlar

2.3.1.1. Evlilik ve Cinsellik

Evliliğin tüm evrelerinde cinselliğin önemli bir rolü vardır ve evlilik hayatında başka alanlarda yaşanan problem durumlarının kişilerin cinsel yaşamına, cinsel yaşamdaki problemlerinde evlilik ilişkisine zarar verebilmektedir (Gülsün, Ak ve Bozkurt, 2009: 77). Erbek ve ark. (2005: 80), cinsellik ve çift uyum değişkenleri ile iliği yaptıkları çalışmada çiftler arasındaki uyumsuzluğun, çiftin çatışmalarının cinsellik alanına taşınabileceği sonucuna varmış ve ayrıca ilişkilerinde cinsel problemler yaşayan eşler ile cinsel problemler yaşamayan çiftler uyum bakımından karşılaştırıldığında kontrol grubunda cinsel sorunu olmayanların çift uyumu daha yüksek bulmuşlardır. Çelik

(2012: 142-143), doktora tez çalışmasında cinsel özgüven ile evlilik doyumu arasında pozitif bir ilişkinin olduğunu, evlilik doyumunun doğrudan etki ile cinsel özgüveni pozitif bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca araştırmada evlilik doyumu yüksek ve düşük olan bireylerin cinsel özgüvenlerinin önemli bir biçimde farklılaşp farklılaşmadığı da incelenmiş ve yapılan analiz sonucu evlilik doyumu düzeyi yüksek olan bireylerin cinsel özgüven düzeylerinin önemli bir biçimde farklılaştığı bulunmuştur.

2.3.1.2. Evlilik ve Kültür

Kültür, “etnografyadaki en geniş anlamında, bilgi, sanat, hukuk, ahlak, töre ve tüm diğer yetenek ve alışkanlıkları içeren karmaşık bütün”dür (Duvenger, 1998: 74). İnsanlar büyüyüp yaşadığı toplumun değer yargılarını zamanla kendi değerleri olarak alırlar. Benzer olaylara benzer toplumlarda benzer tepkiler verilirken farklı iki kültür farklı tepkiler gösterebilir ancak evlilikte meydana gelen durumlara karşı eşlerin çoğunlukla ortak hareket etmesi gerektiğinden farklı iki kültürden gelen insanlar böyle durumlarda fikir ayrılıklarına düşebilir, bu da evlilikte problemlere sebebiyet verebilir (Tarhan, 2005: 198-200). Kültürlerarası evliliklerde kültürel şok yaşanma olayı oldukça fazladır, bir tarafın diğerinin yanına taşınması gibi bir durumda bu şok daha da fazla artabilir, taşınan eş kendini tecrit edilmiş sayabilir. Bunun yanında aile içinde ve dışında hem olumlu hem olumsuz anlamda toplumsal önyargılarla karşılaşma potansiyeli de oldukça fazladır (Murataj, 2020: 246-247). Sat (2020: 46), yüksek lisans tezinde etnisite temelinde topluluk içi evlilik yapan evli bireylerin topluluk dışı evlilik yapan evli bireylere oranla evlilik doyumlarının, evlilik uyumlarının ve yaşam doyumlarının daha fazla olduğu sonucuna varmıştır.

2.3.1.3. Evlilik ve Eşlerin Demografik Özellikleri

Şendil ve Korkut (2008: 28-31), demografik özellikler ve evlilik uyumu ile ilgili yaptıkları çalışmalarında, çiftelerin uyumu ve evlik çatışması değerlerinin; cinsiyet açısından bir anlam ifade etmediğini, eğitim düzeyleri bakımından ilkökul eğitim düzeyine sahip kişilerin ortaokul ve üstü eğitim düzeyine sahip kişilere oranla daha fazla evlilik çatışmaları ve daha az çift tatmini ve duygulanım yaşandığı sonucuna varmışlardır. Söz konusu sonuçlar düşük eğitim düzeyine sahip bireylerin ilişkilerinde, ilişkinin kalitesini belirleyen konularda çatışma yaşadıkları anlamına gelmektedir. Aynı çalışmada düşük ekonomik seviyedeki kişilerin orta ve yüksek ekonomik seviyedeki kişilere oranla düşük seviyede çift uyumu gösterdikleri, orta ekonomik seviyedeki

kişilerinde yüksek ekonomik seviyedeki kişilere oranla düşük seviyede çift uyumu gösterdiklerini saptamıştır. Aynı çalışmada karşılıklı anlaşma yoluyla evlenen bireylerin, görücü usulü ile evlilik yapan bireylere oranla daha yüksek seviyede tatminkarlık gösterdikleri, daha yüksek seviyede uyum gösterdikleri gözlemlenmiştir. Aynı çalışmada evlilik süresi uzun olan eşlerin kısa olan eşlere oranla evlilik çatışmasının fazla, evlilik uyumunun ise daha düşük seviyede olduğu ortaya konmuştur. Yine aynı çalışmada çocuk sayısındaki fazlalık bireylerin evlilik kalitesini düşürdüğünü ortaya koymuştur.

Yalçın (2014: 259), sosyodemografik özellikler ile evlilik uyumu ilişkisini saptadığı çalışmasında; kadınların olumlu bir iş hayatına sahip olması olumlu bir evlilik ilişkisi meydana getirmesini etkilediğini, olumsuz iş hayatının ise etkilerini olumlu iş hayatına göre daha az bir biçimde evliliklerine yansıttıkları sonucuna varmışlardır. Aynı çalışmada kadınların yaşlarının fazlalığı, evlilik uyumuna olumlu etkide olduğunu saptamıştır. Aynı çalışmada evlilik süreleri ile evliliklerini değerlendirme biçimleri karşılaştırıldığında, evlilik biçimini iyi olarak değerlendirenlerin evli oldukları yıl sayısının daha az olan grupları temsil ettiği gözlemlenmiştir. Evlilik süresi arttıkça yaşanan problem karşısındaki tutumlardan konuşarak çözüme girişimlerinin az oluşu, daha çok şiddet ve kavgaya başvurulduğu sonucuna varmıştır.

2.3.1.4. Evlik ve Eşlerin Uyumu

Evlilikte uyum, farklı kişisel özellikleri olan eşlerin mutluluğu yakalamak adına ve ortak amaçlara ulaşmak adına bir bütün gibi hareket edip birbirlerini tamamlaması olarak tanımlanır (Burges ve Cottrell, 1998'den akt., Şener, 2002: 2). Aile hayatında uyumun yakalanıp mutluluk hedefine ulaşılabilmesi adına eşlerin; birbirleri ile olan iletişimi, değerler, amaçlar, karar verme, ev ile ilgili faaliyetlerin yürütülme biçimi, akraba ilişkileri, serbest zamanların değerlendirilmesi, gelir idaresi gibi konularda ortak bir görüş ve çaba göstermeleri gerekir (Şener, 2002: 2). Ortak görüş ve çabanın azlığı durumunda evlilikte yaşanan uyumsuzluk düzeyinin artışı eşlerde depresyon gibi bazı psikolojik problemlere, evlilikte sorunlara ve çatışmaya yol açmaktadır (Tutarel ve Kışlak, 2012: 39). Fidanoğlu (2006: 180), kaygı düzeyi yüksek olan kadınların, kaygı düzeyi düşük olan kadınlara oranla evlilik uyumunun daha düşük olduğunu, olumlu mizah özellikleri yüksek olan çiftlerin evlilik uyumunun da yüksek olduğunu belirtmiştir. Tutarel ve Kışlak (2006: 67), bağlanma stilleri ve evlilik uyumuyla ilgili yaptığı çalışmalarında güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma stiline sahip olanlar içinden güvenli ve saplantılı bağlanma stiline sahip olanların evlilik uyumunun

daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Yurt dışında yapılan çalışmaların aksine saplantılı bağlanma stillerine sahip eşlerin; yakınlık kurma, başkalarına ulaşma isteklerinin yoğun bir biçimde yaşaması; evliliklerini olumlu bir şekilde algılamasına, ve zaman geçtikçe ilişkilerine bağlanmasına sebep olduğundan evlilikte uyumu arttırmaktadırlar. Öztürk ve Arkar (2014: 23), cinsel doyum ve evlilik uyumu ile ilgili yaptıkları çalışmalarında, evlilik uyumu ve cinsel doyum arasında bir ilişki olduğunu, evlilik uyumu azaldıkça cinsel doyumun azaldığını, evlilik uyumu arttıkça cinsel doyumun arttığını saptamışlardır.

2.3.1.5. Evlilik ve Eşlerin Doyumu

Evlilik doyumunu kolay bir şekilde tanımlamak çok mümkün değildir ancak evlilik doyumunu meydana getiren değişkenlere literatürde sıkça rastlanmaktadır (Hünler ve Gençöz, 2003: 100). Tezer (1996: 1), evlilik doyumunu, bireyin kendi evlilik ilişkisindeki gereksinmelerini karşılama derecesine ilişkin algısı olarak tanımlamaktadır. Halat ve Hovardoğlu (2010: 2332), evlilik doyumunu bir ilişkiden mutluluk duyma algısı olarak tanımlamaktadır. Bir başka tanımda evlilik doyumunu kişinin evlilik ilişkisi içerisinde eşle olan uyumuyla ilgili olarak hem olumlu hem olumsuz tutumu olarak açıklanmaktadır (Roach, Frazier ve Bowden, 1981: 537). Başka bir tanıma göre ise evlilik doyumunu, bireyin eşine ve evliliğinin bütününe yönelik hissettiği nesnel bir doyum ve memnuniyet duygusudur (Dowlatabadi, Saadat ve Jahangiri, 2013: 608).

Evlilikte yaşanan doyum evlilik ilişkisinin devamlılığı konusunda etkilidir, doyumun yüksek olması evliliğin devam etmesine olumlu etki bırakırken doyumun düşük seviyelerde olması eşlerin ve ilişkinin zarar görmesine sebep olmaktadır (Güngör, 2007: 2).

a) Evlilik Doyumunu Etkileyen Değişkenler

Lauer ve ark. (1990: 193), eşlerin hemfikir oldukları konuların sayısının yüksek olması, eşlerin benzer değerlere sahip olması, eşlerin birbirlerine sevgi duyması, kişilerin eşlerine ve ilişkilerine olan bağlılığı gibi etmenlerin evlilik doyumunun derecesini gösterdiğini belirlemişlerdir.

Rosen-Grandon, Myers ve Hattie (2004: 59), evliliğin kalitesi, sevgi, karşılıklılık, iletişim, anlayış, dini yönelim, sabır, bağlılık, samimiyet, paylaşılan sorumluluk, kişisel kimlik, sebat, umut, esnek sınırlar, uyum gibi değişkenler evlilik doyumunun belirleyicileri olduklarını belirtmişlerdir.

Başka bir çalışmada doyumunu yüksek olan evliliklerde; eşlerin birbirleri ile etkili bir şekilde iletişimde olduğu, eşlerin birbirlerini destekledikleri ve onayladıkları, aile içerisindeki sorumlulukların yerine getirildiği, sahip olunan çocuklara yeterli ilginin verildiği, eşlerin birbirlerine saygı ile yaklaşmış birbirlerine değer verdiği, eşlerin serbest zamanlarda ortak aktivitelerde bulunduğu, problem durumları karşısında ortak mücadele ettiği, eşlerin aile ekonomisini desteklemek amacıyla bir meslek sahibi olması gibi etmenler gözlemlenmiştir (Terry ve Kottman, 1995'den akt., Çelik ve Yazgan, 2009: 249).

Çağ ve Yıldırım (2013: 18), evlilik doyumunun bazı bağımsız değişkenler tarafından ne kadar yordandığı ile ilgili çalışmalarında; eşlerin karşı taraftan algıladıkları desteğin, cinsel yaşamdaki doyumun ve eşlerin sahip olduğu eğitim seviyesinin evlilik doyumunu etkilediği sonucuna varmışlardır.

Kanburoğlu (2019: 31-33), evlilik doyumunun evlilik yaşı ve evlenme biçimi ile ilişkisi konulu tezinde; evlenme yaşının arttıkça evlilikte sağlanan doyumun da arttığı, anlaşarak evlenmenin görücü usulü evlenmelere kıyasla evlilikte daha fazla doyum sağladığı sonucuna varmıştır.

Taşköprü (2013: 80), evlilik doyumunu ile problem çözme becerileri, stresle başa çıkma ve evlilik süresi arasındaki ilişkinin incelenmesi konulu tezinde, araştırmaya katılan kişilerin evlilik doyumları ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Buna göre eşlerin yaşı arttıkça evlilik doyumlarının düştüğü sonucuna varmıştır. Aynı araştırmada çocuk sahibi olmayan kişilerin, çocuk sahibi olan kişilere oranla evlilik doyumlarının daha yüksek seviyede olduğu görülmüştür. Yine aynı araştırmadaki bir diğer bulgu, düşük gelir seviyesi olan eşlerin evlilik doyumlarının orta seviye ve yüksek seviyede olan eşlere oranla evlilik doyumlarının da daha düşük olduğu yönündedir. Bir diğer bulgu, eşlerden birinin ya da her ikisinin yaşadığı travmatik bir olayın evlilik doyumunu düşürdüğünü göstermektedir. Travmatik bir olay yaşamayan eşlerin evlilik doyumları yaşayanlara oranla daha yüksek bulunmuştur. Bir diğer bulgu evlilikte geçen sürenin artması, evlilik doyumunu düşürdüğü yönündedir.

b) Evlilik Doyumuna Kuramsal Bakış Açıları

1.Bağlamsal Model

Bağlamsal modelde eşin sergilemekte olduğu bir davranış sırasında diğer eşin zihninde birtakım duygusal ve bilişsel süreçler meydana gelir. Bu işlemin ardından diğer eş davranışsal bir yanıt sergiler. Bu geri dönüş bu defa diğer eşte işlenir ve davranışsal bir

sonuç doğurur. Bu etkileşim, davranış -> partner işlemleri -> partner davranışı -> eş işleme -> eş davranış aşamaları şeklinde meydana gelir. Böyle bir döngü üzerinde çalışan bağlamsal modelde bağlam, evlilikteki davranışların işlenmesini etkileyen hem yakın hem uzak psikolojik koşullar ve değişkenler olarak açıklanmaktadır. Yakın bağlam, bir eşin belirli bir şeyi işlemeden hemen önce deneyimlediği düşünceleri ve duyguları içerir. Örneğin, önceki düşünceler, partnerin önceki davranışları için belirli hatıraları veya açıklamaları içerebilir ve bunlar muhtemelen sonraki davranışların işlenmesi sırasında eşin kendi davranışlarını nasıl olacağını etkileyebilir. Özetle yakın bağlam anda gerçekleşen durumu açıklamaktadır. Bunun tersine uzak bağlam, partner davranışının işlenmesini etkileyen daha istikrarlı psikolojik değişkenleri içerir. Bunlar eşlerin inançları, kişilikleri, bilgi işlemedeki yaygın önyargıları, kronik ruh hali durumlarını vb. değişkenleri içerir. Yakın bağlam belirli, hızla değişen düşünceler ve duygularla karakterize edilirken uzak bağlam, olasılıkla daha az geçici çeşitli değişkenlerle ayırt edilir. Birey, bir ilişki olayının işlenmesini etkileyen yakın unsurları (örneğin öfke duyguları) ilgili uzak değişkenlerden (örneğin, bilgi işlemedeki önyargılar) daha çabuk farkına varmaktadır. Bağlamsal model eşler arasındaki doyum ile çalışırken bu noktada uzak bağlam ve yakın bağlam arasındaki ilişkiye odaklanır (Bradbury ve Fincham, 1988: 713-714).

2. Sosyal Mübadele Kuramı

Thibaut ve Kelley'nin 1959 yılında ortaya attıkları bu kurama göre bireyler ödülü fazla ve karşılığında verilenlerin daha az olduğu ilişki biçimlerini seçerler ve daha çok bu tarz ilişkileri devam ettirme eğilimi içerisindedirler. Bu noktada kastedilen ödül, haz ve doyum sağlayan her şey olabilir. Buna örnek vermek gerekirse maddi ya da manevi anlamda yaşanan bir çıkar, duygusal olarak görülen bir destek ya da güzel biçimde geçirilen bir zaman dilimi. Bu noktada karşılığında verilen bedel ise eylemin yapılmasını engellemeye yönelik davranışlardır. Örneğin, ilişki adına yapılan maddi tüketim, emek gösterme yahut ödüle ulaşamama birer bedel olarak tanımlanır. Karşılıklı bir ilişkide eşlerin, ilişki adına verdiklerinin karşılığı olarak ödüle ulaşmamaları halinde söz konusu kuram ilişkinin çözülmeye başladığını öngörmektedir. Kuram, böyle durumlara istisna olarak yüksek seviyede bedel ödeyip düşük miktarda ödül ile ilişkiye devam edilebileceğini de belirtir.

Thibaut ve Kelley ilişki içindeki bireylerin beklenti içinde oldukları bir doyum seviyesinin var olduğunu ve buna da karşılaştırma düzeyi (Comparison Level) dendiğini belirtmişleridir. İlişki içerisindeki birey şu anda sağladığı doyumunu karşılaştırma düzeyi

ile kıyaslar ve eğer şu anda alınan doyum karşılaştırma düzeyinin üstünde bir anlam ifade ediyorsa ilişkinin devamlılığında bir problem yok demektir, ilişkiden doyum sağlanıyor demektir. Ancak şu anda alınan doyum karşılaştırma düzeyinin altında bir anlam taşıyorsa birey ilişkiden doyum sağlamıyor demektir ve kişi bu defa seçenekler için karşılaştırma düzeyi ile kıyaslama içerisine girer. Seçenekler için karşılaştırma düzeyi, kişinin öteki bir kişiyle aynı ilişkiyi deneyimlediği zaman meydana gelebilecek doyum seviyesinin tahmini anlamına gelmektedir. Buradan hareketle kişinin, şu andaki ilişkisinden aldığı doyum seviyesi seçenekler için karşılaştırma düzeyinin de altında ise kişi ilişkiyi bitirme eğilimi içerisine girmektedir (Hovardaoğlu, 1995: 10).

3. Yükleme Kuramı

Yükleme kuramı eşlerin hayatın olağan akışı içinde karşı karşıya geldikleri olay ve durumları, içsel ve dışsal nedenlere yükleme eğilimindedirler. İçsel nedenler için; tutum, yetenek, güdü, çaba gibi kişisel özellikler sayılabilirken dışsal nedenler; çevre, şans, gelenek, kanun gibi kişinin dışında kalan özellikler örnek verilebilir (Heider, 1944, 1948'den akt; Yıldırım, 2017: 25). Bu durum evlilik doyumunu ile ilişkilendirildiğinde yükleme kuramınca, kişiler evlilik sürecinde meydana gelen problemleri masaya yatırdıklarında, nedensellik ve sorumluluk olmak üzere iki farklı yükleme örüntüsünü kullanırlar ve bu yükleme örüntüleri evliliğin başlangıcında edinilmektedir. Nedensellik yüklemesi, bir olay veya davranışı neyin ortaya çıkardığıyla; sorumluluk yüklemesi ise bu durumdan kimin sorumlu olduğuyula ilişkilidir. Yüklemenin iki boyutu ile evlilik doyumunu arasında negatif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Sorumluluk yüklemesi nedenselliğe göre evlilikte uyumsuzluğa daha fazla yol açmaktadır. Nedensel yüklemeler, sorumluluk yüklemelerini ortaya çıkarmaktadır ve sorumluluk yüklemeleri de evlilikte uyumsuzluğa yol açmaktadır. (Bradbury ve Fincham, 1990; Tutarel ve Kışlak, 1997; Fincham ve Bradbury, 1992; Karney ve Bradbury, 1997; Davey, Fincham, Beach ve Brody 2001'den akt; Özer ve Cihan Güngör, 2012: 11-12).

4. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramına göre kişi davranışlarının çoğunu kasıtlı veya kasıtsız olarak örneklerin etkisiyle öğrenmiştir. Örneğin çocukların duyma fırsatı olmasaydı onlara dili oluşturan dil becerilerini öğretmek neredeyse imkansız olurdu (Bandura, 1971: 5).

Sosyal öğrenme kuramı, evlilik durumunda eşlerin davranışlarını incelerken temel felsefelerinden yola çıkarak bir bireyin evliliği süresince göstermiş olduğu tutum ve

davranışları, çocukluğunda kendi ebeveynlerinden öğrendikleri ve gözlemledikleri kadarıyla olduğunu savunur. Bir başka deyişle ebeveynlerin evlilik süresince göstermiş olduğu davranışlar, çocuklarının ileride evlilik süresince göstereceği davranışlar olma olasılığı yüksektir. Söz konusu kurama göre çocuk, gözleme ve modelleme yaparak kendi davranış örüntülerini kendi anne babasını model alarak geliştirir (Bandura, 1977'den akt; Anar, 2011: 29).

Sosyal öğrenme kuramına göre eşlerin birbiri ile yaşadığı problemler olumsuz davranışların karşılıklı olarak değişimiyle oluşur. Bu şekilde eşler birbirlerine olumsuz yüklemeler yaparlar ve bu durum sorumluluğu bir eşin yüklenmesi veya eşlerin birbirlerini suçlamalarıyla sonuçlanır. Böyle bir durumda yapılması gereken sorunların değişimini engelleyen yüklemeleri destekleyen şemaları değiştirmek, eşlerin yıkıcı olan tarzlarını uyumlu özellikler ile değiştirmektir (Bennun ve Sevim, 1991: 253-254).

5. Bağlanma Kuramı

Bağlanma kuramı ilk ortaya atıldığı yıllarda bebeklik çağındaki kişiler ile bakım veren kişiler arasındaki ilişkiye yoğunlaşmasına karşın daha sonraları yetişkin insanların diğer kişilerle olan ilişkileri üzerine de yoğunlaşmıştır (Meredith, Strong ve Feeney, 2007: 164-165). Bağlanma kuramının yetişkinler üzerinde uyarlanmasının gelişmiş bir modelini Bartholomew ve Horowitz, 1991 yılında, Dörtlü Bağlanma Modeli adıyla duyurmuşlardır. Bu modele göre güvenli bağlanma, saplantılı bağlanma, kayıtsız bağlanma ve korkulu bağlanma adıyla dört tip bağlanma biçimi bulunmaktadır. Güvenli bağlanan kişiler kendisini ve diğer insanları sever, saygıya layık olduklarını düşünür, başkalarına destek olmaktan kaçınmazlar, özerk bir yapıdadırlar ve evlilik ilişkilerinde uyum ve doyum seviyeleri yüksektir. Saplantılı bağlanma biçimine sahip kişiler kendilerini değersiz bir biçimde değerlendirirken diğer insanlara karşı olumlu bir bakış açısına sahiptirler. Sosyal ve romantik ilişkilerinde saplantıları ve kaygıları mevcuttur. Eşlerine karşı ilişkinin sonlanmasından doğacak korkular sebebiyle kaygılı ve kıskanç tavırlar sergilemektedirler. Ancak bu durum romantik ilişkilerinde uyumu kolaylaştırıcı bir etki yaratmaktadır. Kayıtsız bağlanma stiline sahip kişiler ise kendilerine içsel olarak olumlu bir bakış açısına sahipken diğer insanlara karşı olumsuz bir bakış açısına sahiptirler. İlişkilerine karşı tarafa genel olarak kayıtsız şekilde bir tutum sergilerler. Bu sebeplerden ötürü bu kişilerin evlilik doyumları düşük seviyelerdedir. Son olarak korkulu bağlanma biçimine sahip kişiler ise hem kendilerine hem de başkalarına karşı olumsuz bir bakış açıları vardır. Bu kişiler genellikle yoğun bir kaygı ve korku içerisindedirler, başka insanlara karşı güvenleri çok düşük seviyededir. Kolay kolay yakın

ilişki kurmazlar. Bu sebeplerden dolayı korkulu bağlanma stiline sahip kişilerin evlilik doyumları genelde düşüktür (Bartholomew ve Horowitz, 1991: 240-241; Tutarel-Kışlak, Çavuşoğlu, 2006: 67; Sığırcı, 2010: 80).

2.3.2. Evlilik Tipleri

Bulduğumuz çağda çok sayıda farklı kültür bulunmaktadır ve buna bağlı olarak insanlar farklı farklı benlik yapısına bürünmektedirler. Bu farklı benlik yapılar kişileri çeşitli tutum ve davranışlar ile diğer insanlardan ayırır. Bu durum evlilik kurumu ile ilişkilendirildiğinde, farklı sosyal ortamlarda doğup büyümüş iki evli insan yetiştiği toplumun özelliklerini ve belli başlı kalıplarını evliliklerine taşıdıkları görülür. Bu bağlamda literatür incelendiğinde evlilik değerleri bireycilik ve toplulukçuluk iki ayrı boyutta karşımıza çıkmaktadır. Bireycilik, bireyin bulunduğu toplumdaki özerk bir yapıyı temsil ederken; toplulukçuluk, içinde bulunulan topluma bağlı olarak tutum ve davranış sergileme boyutundaki bir yapıdır. Bireyciliğin hakim olduğu toplumlarda evli bireyler, eşlerine karşı bir sorumluluk temelli bir sözleşme şeklinde evliliklerini sürdürmektedir. Toplulukçuluğun yaygın olduğu toplumlarda ise evli bireyler, evliliği kişisel hedeflerden üstün tutarak, bir tür ortaklık şeklinde evliliklerini sürdürmektedirler (Tekin Çatal, Balcı Çelik ve Kalkan, 2017: 626). Bunlarla beraber evlilik, karşılıklı etkileşimin bulunduğu bir yapıdır, yalnızca eşlerin bir ev içerisinde yaşaması değil, birbirleri ile olan iletişim ve etkileşimin bütünüdür. Bu nedenlerden dolayı eşlerin evlilik süresince gündeme gelen konulara bakış açıları ve ifade ediş şekilleri, evliliklerini ve kendilerini değerlendirmede önemli bir konudur. Çift ilişkileri ve etkileşimlerinin incelendiği yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalarda, çiftlerin evliliklerinin, aile içi konuları ele alış şekillerine göre sınıflandırılabilceği görülmüştür (Tekin Çatal, Kalkan ve Vural Batık, 2018: 502).

Türkiye’de evlilik tipleri alanyazınına Tekin Çatal, Kalkan ve Vural Batık 2018 yılında yapılan çalışmayla kazandırılmıştır. Bu çalışmada yer alan ifadeler evlilik ilişkisindeki anlam, paylaşım, çatışma, enerji gibi dinamiklere ve çocuk bakımı, serbest zaman etkinlikleri, maddiyat, ortak alan gibi konulara dayanmaktadır. Bu çalışma Türkiye’nin çeşitli illerinde yaşayan 610 evli birey üzerinde gerçekleştirilmiş olup sonucunda geleneksel tip, ilişkili özerk tip ve özerk tip olmak üzere üç tip evlilik çeşidi bulunmuştur (Tekin Çatal, Kalkan ve Vural Batık, 2018: 515).

2.3.2.1. Geleneksel Tip

Geleneksel evlilik tipine sahip çiftlerin hayata karşı düşünce yapıları birbirlerine benzemektedir. Bu çiftler eşleri adına kişisel bağımsızlığından fedakarlık yapmaktan çekinmezler. Evlilik süresince karşı tarafla yaşanan çatışma durumlarında geri çekilme ve kaçınma eğilimindedirler. Sadece önem arz eden durumlarda konuyu ele alırlar. Eşler karşılıklı olarak birbirlerine bağımlılık geliştirirler. Evlilik ilişkisi süresince toplumun geleneklerinin biçtiği rollere göre tutum ve davranış sergilerler. İlişkilerinin ileri zamanlarındaki akıbeti ile ilgili şu anda konuşmayı uygun görmezler.

2.3.2.2. İlişkili Özerk Tip

İlişkili özerk tipte olan çiftlerde birbirlerine karşı açık olmaları önemli bir konudur. Bu kişiler ortak bir noktada buluşmak adına birbirlerine baskı uygulamazlar. Çiftler çoğu konuda her iki tarafında eşit olduğu düşünce yapısına sahiptirler. Çatışmalardan kaçmazlar ve birbirleriyle yüzleşirler. Eşlerden her iki taraf da diğerinin özgürlüğüne imkan verir hatta destek de verirler. Ancak bunu yaparken evliliklerine zarar verecek derecede olmamasına dikkat edip birlikteliklerini koruma çalışırlar.

2.3.2.3. Özerk Tip

Özerk tipteki çiftler, çoğu durumda genelde eşlerinden bağımsız olarak karar verme eğilimine sahiptirler. Eşlerin bireysel gelişimi evliliklerinden daha fazla önem taşımaktadır. Eşler evlilikleri ile ilgili konuları oldukça az şekilde konuşmayı tercih ederler. Evlilik süresince birlikte yapılacak işler önceden planlanmış şekilde yapılır. Eşler genel olarak çatışmadan uzaklaşma eğilimindedirler. Bu kişiler birbirlerine karşı duygusal olarak mesafelidirler.

2.4 İlgili Araştırmalar

2.4.1 Bağlanma İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Batıgün ve Büyükşahin (2008: 110-11), Ankarada ikamet eden, 152 kadın ve 148 erkek ile yaptıkları çalışmalarında aleksitimik olan bireylerin daha fazla kaygılı ve kaçınmacı bağlanma tarzlarına sahip olduklarını ve güvensiz bağlanma türlerinin aleksitiminin yordayıcısı olduğuna ilişkin bulgulara ulaşmışlardır.

Erözkan (2011: 67-70), Muğla Üniversitesi öğrencisi olan 241 kız ve 263 erkek toplam 504 kişiyle yaptığı çalışmada, cinsiyet açısından erkek öğrencilerin kız öğrencilere

oranla daha fazla güvenli bağlandıklarını; kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha fazla korkulu bağlandıkları sonucuna varmışlardır. Bağlanma stilleri ve ebeveyn tutumları açısından, demokratik tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının güvenli bağlanma geliştirdikleri, buna karşın otoriter tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının korkulu bağlanma gerçekleştirdikleri bulgusuna varmışlardır. Aynı çalışmanın bağlanma stilleri ile karar verme stratejileri analizinde güvenli bağlanma ile akılcı ve özgür karar verme becerileri arasında pozitif anlamlı, içtepkisel ve kararsızlık stratejileri arasında negatif anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Karakuş (2012: 40-41), Konya’da lise öğretimini sürdüren 371 kız ve 210 erkek ile yaptığı çalışmada ergenlerde güvenli bağlanma stili ile yalnızlık arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki, korkulu bağlanma stili ile yalnızlık arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Saplantılı bağlanma stili ve kayıtsız bağlanma stili ile yalnızlık arasında ilişkiye rastlamamıştır. Son olarak yaptığı regresyon analizi sonucunda bağlanma stillerinin ergenlerin yalnızlıklarını anlamlı düzeyde açıkladığı ve özellikle güvenli bağlanma stilinin yalnızlığın önemli bir yordayıcısı bulgusuna varmıştır.

Görünmez (2006: 59-60), Kara Harp Okulunda subaylık nosyonu gören 2010 kişiyle yaptığı tez çalışmasında duygusal zeka testi puanları ile; güvenli bağlanma arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki, korkulu bağlanma ile arasında orta düzeyde negatif bir ilişki saplantılı bağlanma ile arasında düşük düzeyde negatif bir ilişki görülmüştür. güvenli bağlanmanın duygusal zekayı yordamada ikinci basamakta yer aldığı, ilk basamakta korkulu bağlanmanın yer aldığı sonucu görülmüştür. Güvenli bağlanan ve kayıtsız bağlanan grubun duygusal zeka puanlarının, korkulu bağlanan gruba göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Saplantılı bağlanan grubun duygusal zeka puanları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Koca (2016: 80-82), 179 kadın, 126 erkek, olmak üzere 305 evli bireyle yaptığı tez çalışmasında, bağlanma stillerinin evlilik yaşamındaki problemleri çözüme kavuşturma üzerinde anlamlı farklılıklar yarattığı bulgusuna varmıştır. Güvenli bağlanan bireylerin evlilikte yaşanan problem durumlarında çözüm becerisi olarak diğer bağlanma türlerine oranla daha üst düzeyde olduklarını belirtir. Aynı araştırmada güvenli bağlanma stili ile duygusal zeka arasında da pozitif yönde anlamlı ilişki bulmuştur ve güvenli bağlanma düzeyinin artmasının duygusal zekayı da arttırdığı sonucuna varmıştır. Güvenli bağlanan bireylerin; benlik bilinci, özgüven, kendilerini gerçekleştirme becerileri, problem çözme becerileri, empati, uyumluluk, mutluluk, iyimserlik, sosyal sorumluluk

ve kişiler arası ilişkiler konularında korkulu, saplantılı ve kayıtsız bağlanan kişilere oranla daha yüksek düzeyde olumlu özelliklere sahip olduğu bulunmuştur.

Çavuşoğlu (2011: 57), 118 kadın ve 98 erkek toplam 216 evli bireyle yaptığı araştırmada bağlanma stilleri ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir fark bulamamıştır.

Bogaert ve Sadava (2002: 202), Kanada'da 813 katılımcıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında cinsel birleşimin gerçekleşebilmesi için yüksek bir bağlanmanın çok da önemli olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Mikulincer (1998: 521-523), 56 kadın ve 44 erkek olmak üzere toplam 10 kişi ile yaptığı çalışmada güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin diğer bağlanma stillerine kıyasla daha az öfkeye yatkın olduklarını bulmuştur. Güvenli bağlanan kişilerin öfke durumunda diğer bağlanma türlerine oranla daha uyumlu tutumlar gösterdikleri sonucuna varılmıştır.

Kobak ve Sceery (1988: 142-143) seçtikleri 27 kadın ve 27 erkek olmak üzere toplam 54 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada, bağlanma stillerinin duygu kontrolleri üzerinde etkisi olduğu sonucuna varmışlardır. Araştırmada güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin duyguları üzerinde az bir kaygı düzeyi olduğunu, kaçınan bağlanma tarzında yalnızlık hislerinin yüksek olduğu, aileden gerekli seviyede destek görmediği, saplantılı bağlanma stiline sahip kişilerin ise ilişki içerisinde yoğun bir kaygı yaşadıkları sonucuna varılmıştır.

Kobak, Cole, Ferenz-Gillies, Fleming & Gamble (1993: 241-242), 27 erkek ve 26 kadın toplam 53 üniversite öğrencisiyle yaptıkları çalışmada, bağlanma stilleri ile negatif duygulanım ve problem çözme becerileri arasında anlamlı ilişkiler bulmuşlardır. Araştırmada güvenli bağlanan kişilerin, diğer bağlanma stiline sahip kişilere kıyasla; hafif seviyede çok az yıkıcı öfke gösterdikleri, daha çok uyumlu tutum ve davranış sergiledikleri, problem durumlarında daha fazla soruna odaklanıp çözme eğilimi oldukları gözlemlenmiştir.

Meyers'in (1998: 407-408), yaptıkları çalışmada, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin kaçınan ve kaygılı bağlanma stiline sahip bireylere oranla daha olumlu benlik saygısı ve kişisel yetkinliğe sahip olduğunu, kaçınan ve kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin ise güvenli bağlanma stiline sahip bireylere oranla daha yoğun düzeyde ruhsal huzusuzluk ve sosyal uyumsuzluk gösterdikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Wearden ve arkadaşları (2005: 286), yaşları 17-44 arasında değişen 142 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada, saplantılı ve korkulu bağlanma stiline sahip kişilerin duygu yoksunluk ve olumsuz duygulanım düzeylerinin yüksek olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.

2.4.2. Sahte Benlik İle İlgili Araştırmalar

Ekşi, Kardeş ve İnci (2018: 159), 18-28 yaş arası 92 erkek 238 kadın toplam 330 Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat fakültesi öğrencileriyle yaptığı çalışmada, ebeveynlere olumsuz bağlanma düzeyi yükseldikçe bireylerin sosyal görünüş kaygılarının ve sahte benlik algılarının düzeyinde de yükseliş olduğu, sosyal görünüş kaygıları yükseldikçe sahte benlik algılarında da yükseliş olduğu gözlemlenmiştir. Ana değişkenlerin cinsiyet ile olan ilişkisinde ise anlamlı bir farklılığın olmadığı gözlemlenmiştir.

Meydancı (2017: 63), İstanbul'da ikamet eden 300 kişi ile yaptığı çalışmada, evlilikte suçu affetme ile sahte benlik algısı ve sosyal kaygı arasında anlamlı ilişkiler gözlemiştir. Çalışmaya göre bireydeki sahte benlik düzeyi arttıkça evlilikte suçu affetme ve sosyal kaygı düzeyi de artmaktadır. Ayrıca sahte benlik düzeyi en yüksek ortaokul mezunlarında gözlenirken en düşük üniversite mezunları düzeyinde gözlemlenmiştir.

Taşçıoğlu ve Tosun (2018: 119), 180 Facebook kullanıcısı ile internet üzerinden yaptıkları çalışmada, genç yetişkinlerde özsaygı seviyesi ile Facebook'taki sahte benlik sunumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varmışlardır. Özsaygısı düşük genç yetişkinlerin Facebook'ta sahte benlik sunumlarının bir hayli yoğun olduğu, aynı zamanda sahte benlik sunumu düzeylerinin yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Ancak bu durum yetişkinler için aynı değildir, yetişkinlerin öz saygı seviyeleri ile Facebook'taki benlik sunumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Aynı çalışmada genç yetişkinlerin sahte benlik sunumlarını kendini iyi tanımaması veya arkadaş baskısı durumunda baskıya karşı koyamama durumlarında kullandıkları gözlemlenirken, yetişkinlerin söz- davranış tutarlılığı söz konusu olduğu durumlarda kullandıkları bulgusuna rastlanmıştır.

Harter ve ark. (1996: 371), 179 erkek, 201 kadın ortaokul ve 83 erkek, 86 kadın lise öğrencisi olmak üzere toplamda 449 öğrenci ile yaptığı çalışmada ergenlerin hem akran hem de ebeveyn desteği almak, onaylanmak adına sahte benlik geliştirdikleri gözlemlenmiştir.

Jones (1985: 309-311), beş yıl içinde on beş bulimik kadınla olan klinik deneyimine dayanarak yaptığı çalışmada; ebeveynlerin çocuklarını minyatür yetişkinler gibi görmeleri, çocuklarını kaygısız, eğlenceli, çocuksu bir zamanın anılarından yoksun bırakmaları, çocuklarına başarı duygusunu tattırmak adına hiçbir kolaylaştırıcı ve keşif için ortam sağlamadan sadece başarıyı talep etmeleri gibi nedenlerden dolayı çocuklarının zamanla kendi dünyasında sahte bir benlik oluşturduğunu belirtir. Araştırmacı, çocukların bu sahte benlikte zamanla sürekli olarak kendi kendine yeten, bağımsız bir yetişkin imaj geliştirdiklerini gözlemlemiştir. Bu oluşan sahte benlik ile gerçek benlik arasında zamanla yaşanan gerilimin ise bireyde yoğun stres, kaygı, korku ve kararsızlık gibi durumlara sebep olduğunu, bu noktada kişinin gerilimi azaltmak adına yiyecek ve kilo takıntısı geliştirebileceğini ve bu durumun zamanla bulimia nevroza hastalığına sebebiyet verebileceği sonucuna varmıştır.

Lewis (2004: 6-12), deneyimlerinden ve hastalarıyla olan tedavi süreçlerinden yola çıkarak yaptığı çalışmada, zihin beden uyumsuzluğu temelinde Winnicott ve kendi gözlemlerinden yola çıkarak sefalik şokun sahte benliğin bir varyantı olduğu sonucuna varmıştır. Araştırmacı şok hakkındaki, bebeğin erken dönemde ebeveynleri tarafından empatik olmayan davranışlar etkili olduğu düşüncesinin Winnicott'un sahte benlik gelişimi ile ilgili olan düşüncesine benzer olduğunu savunur. Araştırmacı bebeğin ebeveynler tarafından yukarıda belirtilen şekilde bir davranışa yoğun maruz kalması durumunda bir dengesizlik ve şok yaşadığını, dengesini sağlamak adına yapması gereken moro refleksinin aşırı yükleme sonucunda yapamadığını ve bunun sefalik şoka sebep olduğunu belirtmektedir. Bu durum yetişkinlikte sahte benlik kaynaklı hastanın durduramadığı düşüncelerinin bir sonucu olarak meydana geldiğini savunur.

Wolf (1977: 61), yaptığı bir çalışmada, çocuğuna özgür bir ortam sağlamayıp baskıcı tutum sergileyen, çocuğun duygularını önemsemeyen, oyunlarıyla ilgilenmeyen ebeveynlerin çocuklarında sahte benlik gelişiminin meydana gelme olasılığının yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Araştırmacı, bu sahte benlik geliştiren çocukların ileride duygularını paylaşmayan, cesaretsiz, yaratıcılıktan yoksun bireyler olduğunu ve sadece günlük hayatının davranışsal yönleriyle, rasyonel olmaya çalışarak, duygusal olmaktan ziyade düşünce ve eylem yoluyla iletişim kurabildiklerini belirtmiştir.

2.4.3. Evlilik Doyumu İle İlgili Araştırmalar

Üncü (2007: 91), İstanbul'un Kağıthane ilçesi ve Yozgat'ın Sarıkaya ilçesinde toplam 215 evli erkek ve 251 evli kadın ile yaptığı çalışmada, evlilik doyumu ile duygusal zeka arasında anlamlı bir ilişki bulmuş, duygusal zeka seviyesi yüksek olan bireylerin evlilik doyum seviyelerinin de yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca araştırmanın alt amaçlarından biri olan evlilik süresi ve evlilik doyumu arasındaki ilişkinin analiz sonucunda, 20 yıl ve üzeri evlilik süresi olan bireylerin diğer gruplara karşı en yüksek evlilik doyum seviyesine sahip olduğu sonucuna varmıştır.

Canel (2007: 332), İstanbul'un Kadıköy ilçesinde yaşayan 10 evli bireyle “deneme modeli” yaptığı çalışmada, araştırmacı tarafından geliştirilen “ailede problem çözme becerisini geliştirme yoluyla evlilik doyumunu artırma grup çalışması”, evli bireylerin evlilik doyumlarını geliştirdiği sonucuna varmıştır.

Taşköprü (2013: 81), Türkiye'nin çeşitli illerinde ikamet eden 183'ü kadın, 140'ı erkek 323 kişiyle yaptığı çalışmada evlilik doyumu arttıkça özgüven, iyimser yaklaşım ve sosyal destek arama çabaları artarken; çaresiz yaklaşma eğilimi ve boyun eğici yaklaşım tarzlarının azaldığı gözlemlenmiştir.

Kendir ve Demirli (2016: 110), İstanbul Üsküdar, Kadıköy ve Tuzla ilçelerinde yaşayan 200 evli kadın ve 200 evli erkek ile yaptığı çalışmada, bireylerin demokratik anne baba tutumunun evlilik doyum düzeyini arttırdığı sonucuna varılmıştır.

Tekin Çatal ve Kalkan (2019: 183) Samsun İ'inde yaşayan 457 evli bireyle yaptığı çalışmada evlilik tipleri ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varmışlardır. Araştırmada evli bireylerin toplulukçu evlilik değeri arttıkça evlilik tiplerinden geleneksel tip ve ilişkili özerk tip olma durumları da artmakta olduğu; özerk tip olmalarının ise azalmakta olduğu bulunmuştur. Ayrıca evli bireylerin toplulukçu evlilik değeri arttıkça evlilik doyum düzeylerinin de arttığı , Geleneksel tip ve ilişkili özerk tip olma arttıkça, evlilik doyum düzeyi de arttığı sonucuna varılmıştır.

Balcı Arvas, Hökelekli (2017: 145), Bursa İ'inde ikamet 562 evli bireyle yaptığı çalışmada dindarlık ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Araştırmanın bulgularına göre eş için dua dua etme ile evlilik yaşam ölçeği ve evlilikte sorun çözme arasında da pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir.

Deniz, Uzun, Yıldırım ve Kurtuluş (2019: 859), İstanbul Küçükçekmece ve Başakşehir ilçelerinde ikamet eden 60 evli kadın ve 30 evli erkek ile yaptıkları çalışmada evlilik doyumu ve ilişkilerde yüklemenin arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuşlardır. Bireylerin, eşlerinin davranışlarına yaptıkları sorumluluk ve nedensellik yüklemeleri ve evlilik doyumu arasında negatif yönde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ayrıca söz konusu araştırmada evlilik doyumu ve evlilikte suç affetmenin dargınlık kaçınma alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ve suç affetmenin dargınlık kaçınma alt boyutu evlilik doyumu yordadığı sonucuna varılmıştır.

Kervancıoğlu (2016: 40), 336 evli bireyle yaptığı çalışmada, evlilik doyumu ile yakınlıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma gibi bilişsel çarpıtmalar arasında negatif bir ilişki olduğu sonucuna varmıştır. Söz konusu bulgu kişilerin bilişsel çarpıtma düzeyleri ne kadar düşükse evlilikten aldıkları doyum düzeyi de o kadar yüksek olduğunu göstermektedir.

Jose ve Alfons (2006: 83), Belçika'nın Flanders bölgesinden 424'ü ilk evlilikler olan 363'ü ikinci evlilikleri olan bireylerle yaptıkları çalışmada yeniden evlenen yetişkinlerin, ilk evli yetişkinlere göre daha yüksek düzeyde evlilik doyumuna sahip olduğu ve ayrıca erkeklerin kadınlara kıyasla daha yüksek düzeyde evlilik doyumu gösterme eğiliminde olduğu sonucuna varmışlardır.

Whisman, Uebelacker ve Weinstock (2004: 835-836), 774 çift ile yaptıkları çalışmada eşlerin depresyon ve anksiyete seviyeleri ile evlilik doyumları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu, yalnızca depresyonun yalnızca anksiyeteye oranla evlilik doyumu üzerinde daha fazla etkili olduğu gözlenmiştir.

Morokoff ve Gilliland (1993: 50-51), Washington D.C. bölgesinde 73 kadın ve 92 erkek ile yaptıkları çalışmada evlilik doyumu ve cinsel ilişki sıklığı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuşlardır. Aynı çalışmada bir işe sahip olmayan erkeklerde cinse işlevde performans düşüklüğüne, dolayısıyla evlilik doyumunun düşüklüğüne sebebiyet verirken kadınlarda iş sahibi olmamanın evlilik doyumuyla arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Hou, Jiang, & Wang, (2018: 7), Çin'de 400 çift ile gerçekleştirdikleri çalışmada eşler arasındaki iletişim ile evlilik bağı ve evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuşlardır. Eşler arasındaki iletişimin kalitesinin yüksekliği evlilik bağını ve evlilik doyumunu pozitif yönde etkilediği sonucuna varmışlardır.

Jakson ve ark; 2017: 10-11) Los Angeles'ta 433 çift ile yaptıkları çalışmada düşük gelirli çiftlerin yüksek gelirli çiftlere oranla daha yüksek seviyede boşanma riskleri olduğunu saptamışlardır. Yaptıkları araştırmada düşük gelire sahip çiftlerden olumlu bir evlilik doyumu sonucunu veren çiftlerin bir hayli çalkantılı ve dalgalı ilişki süreçlerinin olduğu sonucuna varmışlardır.

McDaniel, Michelle Drouin ve Cravens (2017: 93-94), Abd'de 336 birey ile yaptıkları çalışmada sosyal medya kullanım ile evlilik doyumu anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Sosyal medya kullanım yoğunluğunun evlilik doyumunu düşürdüğü gözlemlenmiştir. Araştırmaya göre çalışmaya katılanların çok küçük bir yüzdesi sosyal medyada sadakatsizlik ile ilgili davranışlarda bulduklarını belirtmişlerdir ancak eşlerinin kendi mesajlarını okuyup sosyal medya hesaplarına girmelerini şiddetle karşılamışlardır. Bu kişilerin ilişkilerinde düşük seviyede doyum, ilişkide kararsızlık, bağlanmadan kaçınma ve kaygı gibi durumlar gözlemlenmiştir.

Mohammadi ve Soleymani (2017: 16-17), 454 bireyle, yaptığı çalışmada evlilik bağlılığının yordayıcıları olarak erken uyumsuz şemalar ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişkiye rastlamışlardır. Bu çalışmaya göre, evlilik kurumuna dair olumlu şemalara sahip kişilerin, olumsuz şemalara sahip kişilere oranla evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Parhizgar ve ark. (2017: 4-5), Alborz Üniversitesi'ne bağlı evlilik öncesi danışmanlık merkezine katılan 60 çift ile yaptıkları çalışmada evlilik öncesi danışmanlığının evlilik doyumu üzerinde anlamlı bir etki yarattığı bulgusuna ulaşmışlardır. Cinsel ilişki ve iletişim becerileri danışmanlığı temelinde yapılan seanslar ardından, eşlerin evlilik sonrası ölçülen evlilik doyumlarının yüksek düzeyde çıktığı gözlemlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırma yöntemi ele alınmaktadır. Araştırmanın modeli, katılımcılar, veri toplama araçları, araştırmada kullanılan ölçek ve veri çözümleme teknikleriyle ilgili ayrıntılı bilgiler bu bölümde yer alacaktır.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın amacı yetişkin bağlanma stilleri ile sahte benliğin evlilik doyumu üzerindeki rolünü tespit etmektir. Bu sebeple, tarama modellerinden ilişkiyel tarama modeli tercih edilmiştir. İki veya daha çok değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma desenlerinin tümü “ilişkiyel tarama modelleri” olarak tanımlanır (Karasar, 1998: 81). Araştırma kapsamında yer alan değişkenler arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu; 18 yaş üstü, 240 kadın ve 162 erkek evli bireyden oluşmaktadır.

Katılımcıların demografik özelliklerine Tablo 3.1’de yer verilmiştir.

Tablo 3.1: Bireylerin Demografik Özellikleri, Frekans ve Yüzdeleri

Değişken	Kategori	N	%
Cinsiyet	Kadın	240	%59,7
	Erkek	162	%40,3
Yaş	18-29	122	%30,3
	30-39	157	%39,1
	40-49	96	%23,9
	50 +	27	%6,7
	18-25	201	%50,0
Evlilik Yaşı	26-35	183	%45,5
	36 +	18	%4,5
	1-11 Ay	58	%14,4
Evlilik Süresi	1-7 Yıl	160	%39,8
	8-15 Yıl	68	%16,9
	16+ Yıl	116	%28,9
	Görücü Usulü	99	%24,6
Evlilik Biçimi	Karşılıklı Anlaşarak	303	%75,4
	İlkokul-Ortaokul	59	%14,7
Eğitim Düzeyi	Lise	94	%23,4
	Üniversite +	249	%61,9
	Kötü	27	%6,7
Gelir Düzeyi	Orta	259	%64,4
	İyi	116	%29,9
	Çalışıyor	274	%68,2
Çalışma Durumu	Çalışmıyor	128	%31,8
	Çalışıyor	310	%77,1
Eşin Çalışma D.	Çalışmıyor	92	%22,9
	Çocuk Sahibi Değil	155	%38,6
Çocuk Sayısı	1	224	%55,7
	2-3	23	%5,7
	Benzer Kültür	240	%59,7
Kültür Benzerliği	Kısmen Benzer	99	%24,6
	Farklı Kültür	63	%15,7

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma için gerekli veriler “Kişisel Bilgi Formu”, “İlişki Ölçekleri Anketi”, “Sahte Benlik Ölçeği” ve “Evlilik Doyumu Ölçeği” ile toplanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan formda evli bireylerin cinsiyet, yaş, evlilik yaşı, evlilik süreleri, evlenme biçimleri, çocuk sayıları, çalışma durumları, eşlerin çalışma durumları, eğitim düzeyleri, kültür benzerliği, algılanan gelir düzeylerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır.

3.3.2. İlişki Ölçekleri Anketi

İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA). Griffin ve Bartholomew (1994), tarafından geliştirilen İÖA, 30 Maddeden oluşan, katılımcıların, her bir maddenin kendilerini ve yakın ilişkilerdeki genel tutumlarını ne derece tanımladığını 7 basamaklı Likert tipi maddelerle ifade eden, farklı maddeler toplanarak; güvenli, kayıtsız, saplantılı ve korkulu olmak üzere dört bağlanma prototipini ölçen bir ölçektir. Türk Kültürüne uyarlama çalışmaları Sümer ve Güngör (1999), tarafından yapılmıştır. Uyarlama çalışmaları yapılan bu ölçeğin Türkçe formu 17 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte 5, 7 ve 17. maddelerin yeniden kodlanması gerekmektedir. Bağlanma kalıplarının ölçülmesinde 5. maddenin hem orijinal hem de recoded versiyonu kullanılmaktadır. 3, 7, 8, 10 ve 17 numaralı maddelerin ortalaması güvenli bağlanma stilini, 1, 4, 9 ve 14 numaralı maddelerin ortalaması korkulu bağlanma stillini vermektedir. 5 (tekrar kodlanmış), 6, 11 ve 15 numaralı maddelerin ortalaması saplantılı bağlanma stilini ve 2, 5 (orijinal), 12, 13 ve 16. maddelerin ortalaması kayıtsız bağlanma stilini vermektedir. Anketin faktör yapısı incelendiğinde birinci faktör varyansın %43'ünü ikinci faktör varyansın %33' ünü açıklamaktadır Alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları .27 ve .61 alfa değerleri, test tekrar test güvenilirliği ise .54 ve .78 arasında değişmektedir (Sümer ve Güngör, 1999: 81).

Bu çalışmada İlişki Ölçekleri Anketi'nin alt ölçeklerinin sırasıyla; 'güvenli bağlanma' için .43, 'korkulu bağlanma' için .55, 'saplantılı bağlanma için' .46, 'kayıtsız bağlanma' için .55 Cronbach Alfa değerleri hesaplanmıştır. İlişki Ölçekleri Anketi'nin Cronbach Alfa değeri ise .49 olarak hesaplanmıştır. Çapan (2009: 12) dört alt ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayılarını, güvenli bağlanma .12, korkulu bağlanma .36, kayıtsız bağlanma .41, ve saplantılı bağlanma .28 olarak bulmuştur. Ölçeğin güvenilirlik katsayılarının her iki çalışmada da düşük olduğu görülmüştür. Ölçeğin orijinalinde de benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu durumu Griffin ve Bartholomew (1994), ölçeğin alt ölçek madde sayılarının az sayıda olduğundan güvenilirlik katsayılarının düşük olduğunu ama sonuçların ölçeğin güvenilir olduğunu gösterdiğini ifade ederek açıklamışlardır

3.3.3. Sahte Benlik Algısı Ölçeği

Sahte benlik algısı ölçeği Weir ve Jose (2010) tarafından 5'li likert tipi, 1: hiç katılmıyorum 5: tamamen katılıyorum şeklinde 16 maddeden (11 madde sahte benlik, 5 madde sosyal kaygı) ve 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek sahte benlik algısının alt boyutlarıyla ilişkili özelliklerini açıklamaya yönelik geliştirilmiştir. 1., 7. ve 12. maddeler ters puanlanan maddelerdir. Ölçeğin puan aralığı 80 ve 16 arasındadır. 80 en

üst sahte benlik algısı anlamına gelmektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Akın ve arkadaşları (2013) tarafından yapılmıştır. 47 İngilizce öğretmenine 3 hafta arayla yapılan uygulamada Türkçe ve orijinal maddelerinin puanları arasındaki korelasyonların .49 ile .81 arasında sıralandığı görülmüştür. 391 lise öğrencisinden elde edilen verilere uygulanan doğrulayıcı faktör yükleri .32 ile .70 arasında değişmektedir. Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayısı .75 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test güvenirlik katsayıları ölçeğin bütünü için .84, sahte benlik alt ölçeği .74, sosyal kaygı alt ölçeği için .73 olarak bulunmuştur. Düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayılarının .18 ile .49 arasında değiştiği bulunmuştur (Akın, 2015: 61-62). Bu çalışmada Sahte Benlik Algısı Ölçeği'nin 'sahte benlik alt boyutu' için Cronbach Alfa değeri .81, 'sosyal kaygı alt boyutu' için .65 olarak hesaplanmıştır. Sahte Benlik Algısı Ölçeği'nin Cronbach Alfa değeri ise .84 olarak hesaplanmıştır.

3.3.4. Evlilik Yaşam Ölçeği

Evlilik Yaşam Ölçeği, evlilik ilişkisindeki evlilikten sağlanan doyum düzeyini ölçmek belirlemek amacıyla geliştirilmiş 10 maddeden meydana gelen bir ölçektir. Ölçek 5 dereceli likert tipi türündedir ve verilen cevaplar 1 en düşük doyumsuzluk, 5 en yüksek doyumluluğu ifade etmektedir. Testin sonucundan elde edilen puan 10 ile 50 arasında değişmektedir. Ölçek maddelere verilen 1 ve 5 arasındaki puanların toplamıyla değerlendirilmektedir ve buna yönelik yorumlanmaktadır. (Tezer, 1992: 25)

Evlilik Yaşamı Ölçeğinin güvenirlik hesaplamaları için bir gruba birinci ve ikinci uygulama arasında 3 ay süre olacak şekilde test tekrar test yöntemi uygulanmıştır ve güvenirlik katsayısı 0.85, Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ise erkek grubunda 0.88, kadın grubunda .91 olarak saptanmıştır (Tezer, 1997: 3). Ölçeğin yapı geçerliğini saptamak adına bilinen grupları karşılaştırma tekniği kullanılmıştır. 10 boşanmış ve 50 evli bireylerden iki grup oluşturulmuştur ve iki grubun ölçekten aldıkları puanlar hesaplanmıştır. İki grubun puanları arasındaki fark, yapılan t testi sonucunda (t -değeri $6.23 < .p01$) ölçeğin evlilik doyumu seviyeleri bakımından evli grup ile boşanmış grupları birbirinden ayırdığını göstermektedir (Tezer, 1996: 4). Bu çalışmada Evlilik Yaşam Ölçeği'nin Cronbach Alfa değeri .93 olarak hesaplanmıştır.

3.4. İşlem Yolu ve Veri Analizi

Veriler toplanmadan önce ölçeklerin uygulanabilmesi adına etik çerçeve göz önüne alınmış ve daha sonradan katılımcıların gönüllülük esası ile Google Forms üzerinden

çevrimiçi olarak evli bireyler grubuna ölçekler uygulanmıştır. Ölçek sonuçlarının gizliliği konusunda katılımcılar bilgilendirilerek güven sağlanmıştır. Ölçekler uygulanırken olası doğabilecek tereddütlerin yahut problemlerin engellenmesi ve katılımcıların samimiyetle, içtenlikle cevap vermesi adına süre sınırlamasına gidilmemiştir. Verilerin analiz işlemi için SPSS 22 programından yararlanılmıştır. Veri analizine geçmeden önce ölçeklerin uygulanmasından elde edilen puanların normallik testi yapılmış ve normallik değerleri için basıklık-çarpıklık değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen puanların basıklık çarpıklık değerleri Tablo 3.1’de gösterilmiştir.

Tablo 3.2: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarına İlişkin Skewness-Kurtosis Normallik Testi Sonuçları

		İstatistik	Standart Hata
Evlilik	Çarpıklık	-,548	,122
Doyumu	Basıklık	-,702	,243
Sahte	Çarpıklık	,589	,122
Benlik	Basıklık	,016	,243
Sosyal	Çarpıklık	,268	,122
Kaygı	Basıklık	-,319	,243
Güvenli	Çarpıklık	-,053	,122
Bağlanma	Basıklık	-,312	,243
Saplantılı	Çarpıklık	,016	,122
Bağlanma	Basıklık	,169	,243
Kayıtsız	Çarpıklık	-,338	,122
Bağlanma	Basıklık	,495	,243
Korkulu	Çarpıklık	-,147	,122
Bağlanma	Basıklık	-,187	,243

Verilerin normalliği çarpıklık ve basıklık değerleri kapsamında da incelenmiştir. Basıklık ve çarpıklık değerlerinin + 1,5 ve -1,5 arasında yer aldığı ve aritmetik ortalama, mod, medyan değerlerinin birbirine yakın değerlere sahip olması durumunda verilerin normal dağılıma sahip olduğu kabul edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013: 77). Bu duruma göre; evlilik doyumu, sahte benlik, sosyal kaygı, güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkusuz bağlanma değişkenleri adına yapılan betimleyici istatistik sonuçları analiz edildiğinde; söz konusu değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1,5 ile -1,5 değerleri arasında olduğu ve diğer betimleyici istatistiklerin birbirleri ile yakın değerlere sahip olduğu görülmektedir. Söz konusu analiz sonucunda tüm değişkenlerin normal dağılıma sahip olduğu ve bu sebepten dolayı bu çalışmada; evlilik doyumu,

sahte benlik, sosyal kaygı, güvenli , saplantılı , kayıtsız ve korkusuz bağlanma değişkenlerinin gruplar arası farklılıkların incelenmesine ilişkin karşılaştırmalarda parametrik analizler kullanılmıştır. Ölçek uygulamaları sonucunda elde edilen verilerin analizinde ilk olarak frekanslar ve yüzdelikler hesaplanmıştır. Daha sonrasında iki grubun puan ortalamalarının anlam ilişkisini tespit etmek adına t testi, ikiden fazla olan grupların puan ortalamalarının anlam ilişkisini tespit etmek adına da tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Her bir değişkenin birbirleri ile olan ilişkisinin anlamlılığını tespit etmek adına da pearson momentler çarpımı korelasyon analizi yapılmıştır. Son olarak da iki bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki rolünü incelemek amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların betimsel istatistiklerine yer verilmiş sonrasında araştırmanın amaç kısmında cevaplandırılmaya çalışılan soruların ortaya konuluş sırasına göre bulgular ele alınmıştır.

4.1. Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Tablo 4.1: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Betimsel İstatistikleri

	Ortalama	Standart Sap.	Minimum	Maksimum
Evlilik Doyumu	36,46	10,45	10	50
Sahte Benlik	24,09	8,33	11	55
Sosyal Kaygı	14,19	4,46	5	25
Güvenli Bağ.	4,14	1,06	1	7
Saplantılı Bağ.	3,78	1,06	1	7
Kayıtsız Bağ.	4,86	1,08	1	7
Korkulu Bağ.	4,12	1,18	1	7

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi evlilik doyumu puan ortalamalarının ortalaması 36,46 standart sapması 10,45, minimum değeri 10 ve maximum değeri 50’dir. Sahte benlik puan ortalamalarının ortalaması 24,09, standart sapması 8,33 ortalamanın alınan minimum değer 11, maximum değeri 55’dir. Sosyal kaygının puan ortalamalarının ortalaması 14,19, standart sapması 4,46, minimum değeri 5 ve maximum değeri 25’dir. Güvenli bağlanmanın puan ortalamalarının ortalaması 4,14, standart sapması 1,06, minimum değeri 1 ve maximum değeri 7’dir. Saplantılı bağlanma puan ortalamalarının ortalaması 3,78, standart sapması 1,06, minimum değeri 1 ve maximum değeri 7’dir. Kayıtsız bağlanma puan ortalamalarının ortalaması 4,86, standart sapması 1,08, minimum değeri 1 ve maximum değeri 7’dir. Korkulu bağlanmanın puan ortalamalarının ortalaması 4,12, standart sapması 1,18, minimum değeri 1 ve maximum değeri 7’dir.

4.2. Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Evlilik doyumu, sahte benlik, sosyal kaygı, güvenli bağlanma, saplantılı bağlanma, kayıtsız bağlanma ve korkulu bağlanma değişkenlerinin “Cinsiyet” değişkeni açısından

anlamli bir Şekilde farklılık gsterip gstermediğini saptamak adına bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Bağımsız rneklem t- testi analiz verileri Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2: Evlilik Yaşamı lçeği, Sahte Benlik Algısı lçeği ve İlişki lçekleri Anketi Puanlarının Cinsiyet Değişkeni AçıŐından Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin t-Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Cinsiyetiniz	N	$\bar{X} \pm S$	Sd	t	p
Evlilik Doyumu	Kadın	240	34,48±10,66	400	-4,864**	,000
	Erkek	162	39,40±9,41			
Sahte Benlik	Kadın	240	24,81±8,33	400	2,116*	,035
	Erkek	162	23,03±8,23			
Sosyal Kaygı	Kadın	240	14,61±4,33	400	2,269*	,024
	Erkek	162	13,58±4,60			
Güvenli Bağlanma	Kadın	240	4,05±1,03	400	-2,088*	,037
	Erkek	162	4,27±1,09			
Saplantılı Bağlanma	Kadın	240	3,84±1,08	400	1,405	,161
	Erkek	162	3,69±1,02			
Kayıtsız Bağlanma	Kadın	240	4,90±1,11	400	,849	,396
	Erkek	162	4,80±1,03			
Korkulu Bağlanma	Kadın	240	4,24±1,06	400	2,526*	,012
	Erkek	162	3,94±,94			

*p<.05 **p<.01

Evlilik doyumu, ilişkide bağlanma stilleri ve sahte benlik algısı lçeğinin alt boyutlarının ‘‘Cinsiyet’’ değişkeni iÇin gruplar arası farklılıklarının incelenmesine ilişkin elde edilen elde edilen bağımsız örneklem t-testi sonuçları incelendiğinde kayıtsız bağlanma değişkenine göre anlamlı farklılık gstermemektedir [t(400)=-4,864, p>.05]. Benzer Şekilde saplantılı bağlanma değişkenine göre de anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür [t(400)=,849, p>.05]. Bunların yanı sıra; evlilik doyumunun [t(400)=-4,864, p<.05], sahte benliğin [t(400)=2,116, p<.05], sosyal kaygının [t(400)=2.269, p<.05], güvenli bağlanmanın [t(400)=-2,088, p<.05] ve korkulu bağlanmanın [t(400)=-2,526, p<.05] cinsiyete göre anlamlı farklılıklar gsterdiği bulunmuştur. Bu sonuÇ; erkeklerin evlilik doyumu (\bar{x} =39,40) ve ilişkide güvenli bağlanma stilleri (\bar{x} =4,27) kadınların evlilik doyumundan (\bar{x} =34,48) ve ilişkide güvenli bağlanma stillerinden (\bar{x} =4,05) daha yüksek olduğunu gsterirken, kadınların sahte benlik algısı (\bar{x} =24,81),

sosyal kaygı ($\bar{x}=14,61$) ve ilişkide korkulu bağlanma stillerinin ($\bar{x}=4,24$) erkeklerin sahte benlik algısı ($\bar{x}=23,03$), sosyal kaygı ($\bar{x}=13,58$) ve ilişkide korkulu bağlanma stillerinden ($\bar{x}=3,94$), daha yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Evlilik doyumu, sahte benlik, sosyal kaygı, güvenli bağlanma, saplantılı bağlanma, kayıtsız bağlanma ve korkulu bağlanma değişkenlerinin “Evlilik Biçimi” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t- testi uygulanmıştır. Bağımsız örneklem t- testi sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 4.3’de verilmiştir.

Tablo 4.3: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Evlilik Biçimi Değişkeni Açısından Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin t-Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Evlilik Biçimi	N	$\bar{X}\pm S$	sd	t	p
Evlilik Doyumu	Görücü Usulü	99	33,81±10,02	400	-2,936**	,004
	Karşılıklı Anlaşarak (Flört)	303	37,33±10,45			
Sahte Benlik	Görücü Usulü	99	26,19±8,94	400	2,905**	,004
	Karşılıklı Anlaşarak (Flört)	303	23,41±8,02			
Sosyal Kaygı	Görücü Usulü	99	14,98±4,69	400	2,036*	,042
	Karşılıklı Anlaşarak (Flört)	303	13,94±4,37			
Güvenli Bağlanma	Görücü Usulü	99	3,91±1,10	400	-2,449*	,015
	Karşılıklı Anlaşarak (Flört)	303	4,21±1,04			
Saplantılı Bağlanma	Görücü Usulü	99	3,77±1,01	400	-,103	,918
	Karşılıklı Anlaşarak (Flört)	303	3,78±1,07			
Kayıtsız Bağlanma	Görücü Usulü	99	4,86±1,30	400	-,042	,966
	Karşılıklı Anlaşarak (Flört)	303	4,86±1,00			
Korkulu Bağlanma	Görücü Usulü	99	4,24±1,26	400		
	Karşılıklı Anlaşarak (Flört)	303	4,08±1,16		1,171	,242

*p<.05 **p<.01

Evlilik doyumu, ilişkide bağlanma stilleri ve sahte benlik algısı ölçeğinin alt boyutlarının “Evlilik Biçimi” değişkeni için gruplar arası farklılıklarının incelenmesine ilişkin elde edilen elde edilen bağımsız örneklem t-testi sonuçları incelendiğinde; saplantılı bağlanma [$t(400)=-,103, p>.05$], kayıtsız bağlanma [$t(400)=-,042, p>.05$] ve korkulu bağlanma [$t(400)=1,171, p>.05$] değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Bunların yanı sıra evlilik doyumu; [$t(400)=2,936, p<.05$], sahte benlik [$t(400)=2,905, p<.05$], sosyal kaygı [$t(400)=2,036, p<.05$] ve güvenli bağlanma [$t(400)=-2,449, p<.05$] değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. Kişilerin evlilik doyumu, sahte benlik, sosyal kaygı, güvenli bağlanma stillerinin evlilik biçimine göre ortalama farklılıkları incelendiğinde; karşılıklı anlaşarak flört ederek evlenen kişilerin evlilik doyumu ($\bar{x}=33,33$) ve ilişkide güvenli bağlanma stilleri ($\bar{x}=4,21$) görücü usulü evlenen kişilerin evlilik doyumu ($\bar{x}=33,81$) ve ilişkide güvenli bağlanma stilleri ($\bar{x}=3,91$) düzeyinden daha yüksek düzeydedir. Görücü usulü evlenen kişilerin ise sahte benlik algısı ($\bar{x}=26,19$) ve sosyal kaygıları ($\bar{x}=14,98$) karşılıklı anlaşarak flört ederek evlenen kişilerin sahte benlik algısı ($\bar{x}=23,41$) ve sosyal kaygı ($\bar{x}=13,94$) düzeylerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Evlilik doyumu, sahte benlik, sosyal kaygı, güvenli , saplantılı , kayıtsız ve korkulu bağlanma değişkenlerinin “Çalışma Durumu” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t- testi uygulanmıştır. Bağımsız örneklem t- testi sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 4.5’de verilmiştir.

Tablo 4.4: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Çalışma Durumu Değişkeni Açısından Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin t-Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Çalışma Durumu	N	$\bar{X} \pm S$	sd	t	p
Evlilik Doyumu	Çalışıyor	274	37,39±10,30	400	2,611**	,009
	Çalışmıyor	128	34,49±10,52			
Sahte Benlik	Çalışıyor	274	23,69±8,01	400	-1,419	,157
	Çalışmıyor	128	24,96±8,96			
Sosyal Kaygı	Çalışıyor	274	13,87±4,34	400	-2,154*	,032
	Çalışmıyor	128	14,89±4,67			
Güvenli Bağlanma	Çalışıyor	274	4,27±1,07	400	3,577**	,000
	Çalışmıyor	128	3,86±1,01			
Saplantılı Bağlanma	Çalışıyor	274	3,77±1,02	400	-,209	,834
	Çalışmıyor	128	3,80±1,15			
Kayıtsız Bağlanma	Çalışıyor	274	4,81±,98	400	-1,317	,189
	Çalışmıyor	128	4,97±1,26			
Korkulu Bağlanma	Çalışıyor	274	4,01±1,13	400	-2,835**	,005
	Çalışmıyor	128	4,36±1,26			

*p<.05 **p<.01

Evlilik doyumu, ilişkide bağlanma stilleri ve sahte benlik algısı ölçeğinin alt boyutlarının “Çalışma Durumu” değişkeni için gruplar arası farklılıklarının incelenmesine ilişkin elde edilen t-testi sonuçlarına göre; sahte benlik [t(400)=-1,419, p>.05], saplantılı bağlanma [t(400)=-,209, p>.05] ve kayıtsız bağlanma [t(202,353)=-1,317, p>.05] değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Bunların yanı sıra evlilik doyumu; [t(400)=2,611, p<.05], sosyal kaygı [t(400)=-2,154, p<.05], güvenli bağlanma [t(400)=3,577, p<.05] ve korkulu bağlanma [t(400)=-2,835, p<.05] değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. Kişilerin evlilik doyumu, sahte benlik, sosyal kaygı, güvenli bağlanma stillerinin evlilik biçimine göre

ortalama farklılıkları incelendiğinde; çalışan kişilerin evlilik doyumu ($\bar{x}=37,39$) ve ilişkide güvenli bağlanma stilleri ($\bar{x}=4,27$) düzeyi, çalışmayan kişilerin evlilik doyumu ($\bar{x}=34,49$) ve ilişkide güvenli bağlanma stilleri ($\bar{x}=3,86$) düzeyinden daha yüksek iken, çalışmayan kişilerin sosyal kaygıları ($\bar{x}=14,89$) ve ilişkide korkulu bağlanma stilleri ($\bar{x}=4,36$) düzeyi çalışan kişilerin sosyal kaygıları ($\bar{x}=13,87$) ve ilişkide korkulu bağlanma stilleri ($\bar{x}=4,01$) düzeyinden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Evlilik doyumu, sahte benlik, sosyal kaygı, güvenli , saplantılı , kayıtsız ve korkulu bağlanma değişkenlerinin “Eşin Çalışma Durumu” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t- testi uygulanmıştır. Bağımsız örneklem t- testi sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 4.5’da verilmiştir.

Tablo 4.5: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Eşin Çalışma Durumu Değişkeni Açısından Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin t-Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Eşin Ç.D.	N	$\bar{X}\pm S$	sd	t	p
Evlilik Doymu	Çalışıyor	310	36,58±10,60	400	,421	,674
	Çalışmıyor	92	36,06±9,97			
Sahte Benlik	Çalışıyor	310	25,18±8,31	400	-1,425	,155
	Çalışmıyor	92	21,28±8,35			
Sosyal Kaygı	Çalışıyor	310	14,09±4,47	400	-,841	,401
	Çalışmıyor	92	14,54±4,47			
Güvenli Bağlanma	Çalışıyor	310	4,11±1,05	400	-,952	,342
	Çalışmıyor	92	4,23±1,11			
Saplantılı Bağlanma	Çalışıyor	310	3,78±1,07	400	-,128	,899
	Çalışmıyor	92	3,79±1,03			
Kayıtsız Bağlanma	Çalışıyor	310	4,84±1,10	400	-,814	,416
	Çalışmıyor	92	4,94±1,03			
Korkulu Bağlanma	Çalışıyor	310	4,11±1,19	400	-,161	,872
	Çalışmıyor	92	4,14±1,16			

*p<.05 **p<.01

Evlilik doyumu, ilişkide bağlanma stilleri ve sahte benlik algısı ölçeğinin alt boyutlarının “Eşin Çalışma Durumu” değişkeni için gruplar arası farklılıklarının incelenmesine ilişkin elde edilen elde edilen t-testi sonuçlarına göre; evlilik doyumu [t(400)=,421, p>.05], sahte benlik [t(400)=-1,425, p>.05], sosyal kaygı [t(400)=-,841, p>.05], güvenli bağlanma [t(400)=-,952, p>.05], saplantılı bağlanma [t(400)=-,128, p>.05], kayıtsız bağlanma [t(400)=-,814, p>.05] ve korkulu bağlanma [t(400)=-,161, p>.05] değişkenleri açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Evlilik doyumu, sahte benlik, sosyal kaygı, güvenli, saplantılı , kayıtsız ve korkulu bağlanma değişkenlerinin “Yaş” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla “One Way ANOVA” testi uygulanmıştır. Tablo 4.6’de ANOVA testine ilişkin F test istatistikleri ve olasılık (Sig.) değerleri verilmiştir.

Tablo 4.6: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Yaş Değişkeni Açısından Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Yaşlar	N	$\bar{X}\pm S$		K.T	sd	K.O	F	Sig.
Evlilik Doyumu	18-29	122	39,38±9,58	G.A	2013,317	3	671,106	6,391	,000
	30-39	157	35,79±10,91	G.İ	41795,019	398	105,013		
	40-49	96	33,48±10,48	Toplam	43808,336	401			
	50 +	27	37,81±7,94						
Sahte Benlik	18-29	122	24,23±8,18	G.A	45,349	3	15,116	,216	,885
	30-39	157	23,74±8,64	G.İ	27798,350	398	69,845		
	40-49	96	24,57±8,46	Toplam	27843,700	401			
	50 +	27	23,85±6,89						
Sosyal Kaygı	18-29	122	14,30±4,22	G.A	34,206	3	11,402	,569	,636
	30-39	157	13,96±4,35	G.İ	7977,874	398	20,045		
	40-49	96	14,60±5,11	Toplam	8012,080	401			
	50 +	27	13,62±3,82						
Güvenli Bağlanma	18-29	122	4,19±1,04	G.A	1,181	3	,394	,344	,794
	30-39	157	4,13±1,03	G.İ	455,657	398	1,145		
	40-49	96	4,06±1,17	Toplam	456,838	401			
	50 +	27	4,23±,95						
Saplantılı Bağlanma	18-29	122	3,74±1,06	G.A	,767	3	,256	,225	,879
	30-39	157	3,82±1,05	G.İ	451,850	398	1,135		
	40-49	96	3,75±1,06	Toplam	452,618	401			
	50 +	27	3,87±1,11						
Kayıtsız Bağlanma	18-29	122	4,91±,96	G.A	,887	3	,296	,249	,862
	30-39	157	4,82±1,10	G.İ	472,336	398	1,187		
	40-49	96	4,84±1,19	Toplam	473,223	401			
	50 +	27	4,96±1,15						
Korkulu Bağlanma	18-29	122	4,18±1,14	G.A	,949	3	,316	,223	,880
	30-39	157	4,08±1,18	G.İ	564,206	398	1,418		
	40-49	96	4,14±1,10	Toplam	565,156	401			
	50 +	27	4,02±1,62						

Evlilik doyumu, ilişkide bağlanma stilleri ve sahte benlik algısı ölçeğinin alt boyutlarının “Yaş” değişkeni için gruplar arası farklılıklarının incelenmesine ilişkin elde edilen ANOVA verileri; sahte Benlik [F(3-398)=,216, p>.05], sosyal kaygı

[F(3-398)=,596, p>.05], güvenli bağlanma [F(3-398)=,344, p>.05], saplantılı bağlanma [F(3-398)=,225, p>.05], kayıtsız bağlanma [F(3-398)=,249, p>.05] ve korkulu bağlanma [F(3-398)=,223, p>.05] adına gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir. “Evlilik Doyumu” için ise. [F(3-398)=6,391, p<.001] yaş değişkeni açısından, gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu anlamına gözlenmiştir. Evlilik doyumuna ilişkin her bir yaş grubunun birbirlerine göre ortalama farklılıklarının incelenmesi amacıyla Post-Hoc analizi LSD testi yapılmıştır. Post-Hoc analizine ilişkin sonuçlar tablo 4.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.7: Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Her Bir Yaş Grubuna Göre Farklılığın Belirlenmesine İlişkin Yapılan Post Hoc-LSD Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Yaş	(J) Yaş	Ortalamaları Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Evlilik Doyumu	18-29	30-39	3,59034*	1,23678	,004
		40-49	5,90150*	1,39808	,000
		50 +	1,57043	2,17948	,472
	30-39	18-29	-3,59034*	1,23678	,004
		40-49	2,31115	1,32769	,083
		50 +	-2,01991	2,13500	,345
	40-49	18-29	-5,90150*	1,39808	,000
		30-39	-5,90150*	1,32769	,083
		50 +	-4,33106	2,23232	,053
	50 +	18-29	-1,57043	2,17948	,472
		30-39	2,01991	2,13500	,345
		40-49	4,33106	2,23232	,053

Kişilerin yaşlarına göre evlilik doyumlarına ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; 18-29 yaşındaki kişilerin (\bar{x} =39,38) evlilik doyumları 30-39 (\bar{x} =35,79) ve 40-49 (\bar{x} =33,48) yaşındaki kişilerden anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Evlilik doyumunu, sahte benlik, sosyal kaygı, güvenli , saplantılı , kayıtsız ve korkulu bağlanma değişkenlerinin “Evlilik Yaşı” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla “One Way ANOVA” testi uygulanmıştır. Tablo 4.8’da ANOVA testine ilişkin F test istatistikleri ve olasılık (Sig.) değerleri verilmiştir.

Tablo 4.8: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Evlilik Yaşı Değişkeni Açısından Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Evlilik Yaşı	N	$\bar{X} \pm S$		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Evlilik Doyumu	18-25	201	37,02±10,38	G.A	219,404	2	109,702	1,004	,367
	26-35	183	35,69±10,62	G.İ	43588,932	399	109,245		
	36+	18	38,07±9,26	Toplam	43808,336	401			
Sahte Benlik	18-25	201	24,44±8,55	G.A	49,420	2	24,710	,355	,702
	26-35	183	23,78±7,93	G.İ	27794,280	399	69,660		
	36+	18	23,44±10,00	Toplam	27843,700	401			
Sosyal Kaygı	18-25	201	14,69±4,59	G.A	106,393	2	53,197	2,685	,069
	26-35	183	13,75±4,24	G.İ	7905,686	399	19,814		
	36+	18	13,11±4,88	Toplam	8012,080	401			
Güvenli Bağlanma	18-25	201	4,06±1,11	G.A	2,203	2	1,102	,967	,381
	26-35	183	4,20±1,02	G.İ	454,635	399	1,139		
	36+	18	4,28±,82	Toplam	456,838	401			
Saplantılı Bağlanma	18-25	201	3,78±1,07	G.A	,016	2	,008	,007	,993
	26-35	183	3,79±1,04	G.İ	452,602	399	1,134		
	36+	18	3,77±1,10	Toplam	452,618	401			
Kayıtsız Bağlanma	18-25	201	4,85±1,14	G.A	,212	2	,106	,089	,914
	26-35	183	4,86±1,04	G.İ	473,011	399	1,185		
	36+	18	4,96±,82	Toplam	473,223	401			
Korkulu Bağlanma	18-25	201	4,18±1,24	G.A	2,443	2	1,221	,866	,421
	26-35	183	4,04±1,13	G.İ					
	36+	18	4,27±1,03	Toplam					

Evlilik doyumu, ilişkide bağlanma stilleri ve sahte benlik algısı ölçeğinin alt boyutlarının “Evlilik Yaşı” değişkeni için gruplararası farklılıklarının incelenmesine ilişkin elde edilen ANOVA verilerine göre; evlilik doyumu [F(2-399)=1,004, p>.05], sahte benlik [F(2-399)=,355, p>.05], sosyal kaygı [F(2-399)=2,685, p>.05], güvenli bağlanma [F(2-399)=,967, p>.05], saplantılı bağlanma [F(2-399)=,007, p>.05],

kayıtsız bağlanma [$F(2-399)=,089$, $p>.05$] ve korkulu bağlanma [$F(2-399)=,866$, $p>.05$]” için gruplar arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Evlilik doyumu, sahte benlik, sosyal kaygı, güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma değişkenlerinin “Evlilik Süresi” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla “One Way ANOVA” testi uygulanmıştır. Tablo 4.9’da ANOVA testine ilişkin F test istatistikleri ve olasılık (Sig.) değerleri verilmiştir.

Tablo 4.9: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Evlilik Süresi Değişkeni Açısından Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Evlilik Süresi	N	$\bar{X} \pm S$		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Evlilik Doyumu	1-11 Ay	58	39,74±9,92	G.A	1882,733	3	627,578	5,958	,001
	1-7 Yıl	160	37,76±9,95	G.İ	41925,603	398	105,341		
	8-15 Yıl	68	33,19±10,53	Toplam	43808,336	401			
	16 +Yıl	116	34,96±10,66						
Sahte Benlik	1-11 Ay	58	24,31±8,54	G.A	90,263	3	30,088	,431	,731
	1-7 Yıl	160	23,55±8,23	G.İ	27753,436	398	69,732		
	8-15 Yıl	68	24,80±8,90	Toplam	27843,700	401			
	16 +Yıl	116	24,32±8,08						
Sosyal Kaygı	1-11 Ay	58	14,10±4,32	G.A	119,037	3	39,679	2,001	,113
	1-7 Yıl	160	13,70±4,18	G.İ	7893,042	398	19,832		
	8-15 Yıl	68	15,26±4,54	Toplam	8012,080	401			
	16 +Yıl	116	14,31±4,81						
Güvenli Bağlanma	1-11 Ay	58	4,37±,96	G.A	4,377	3	1,459	1,284	,280
	1-7 Yıl	160	4,14±1,06	G.İ	452,461	398	1,137		
	8-15 Yıl	68	4,08±,97	Toplam	456,838	401			
	16 +Yıl	116	4,05±1,15						
Saplantılı Bağlanma	1-11 Ay	58	3,77±,90	G.A	4,278	3	1,426	1,266	,286
	1-7 Yıl	160	3,75±1,10	G.İ	448,339	398	1,126		
	8-15 Yıl	68	4,00±1,11	Toplam	452,618	401			
	16 +Yıl	116	3,70±1,29						
Kayıtsız Bağlanma	1-11 Ay	58	4,81±,90	G.A	3,528	3	1,176	,997	,394
	1-7 Yıl	160	4,87±1,05	G.İ	469,695	398	1,180		
	8-15 Yıl	68	4,69±,92	Toplam	473,223	401			
	16 +Yıl	116	4,97±1,27						
Korkulu Bağlanma	1-11 Ay	58	4,08±1,06	G.A	,205	3	,068	,048	,986
	1-7 Yıl	160	4,11±1,19	G.İ	564,950	398	1,419		
	8-15 Yıl	68	4,14±1,12	Toplam	565,156	401			
	16 +Yıl	116	4,14±1,28						

Evlilik doyumu, ilişkide bağlanma stilleri ve sahte benlik algısı ölçeğinin alt boyutlarının “Evlilik Süresi” değişkeni için gruplararası farklılıklarının incelenmesine ilişkin elde edilen ANOVA verilerine göre; “Sahte Benlik [F(3-398)=,431, p>.05], Sosyal Kaygı [F(3-398)=2,001, p>.05], Güvenli Bağlanma [F(3-398)=1,284, p>.05], Saplantılı Bağlanma [F(3-398)=1,266, p>.05], Kayıtsız Bağlanma [F(3-398)=,997, p>.05] ve Korkulu Bağlanma [F(3-398)=,048, p>.05]” için anlamlı sonuçlar gözlenmemiştir. “Evlilik Doyumu” için ise [F(2-369)=5,958, p<.01]; kişilerin evlilik doyumunun evlilik süresine göre değişiklik gösterdiği, gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. Evlilik doyumuna ilişkin her bir yaş grubunun birbirlerine göre ortalama farklılıklarının incelenmesi amacıyla Post-Hoc analizi LSD testi yapılmıştır. Post-Hoc analizine ilişkin sonuçlar tablo 4.10’de gösterilmiştir.

Tablo 4.10: Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Her Bir Evlilik Süresi Grubuna Göre Farklılığın Belirlenmesine İlişkin Yapılan Post Hoc-LSD Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Evlilik Süresi	(J) Evlilik Süresi	Ortalamaları Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Evlilik Doyumu	1-11 Ay	1-7 Yıl	1,97682	1,57309	,210
		8-15 Yıl	6,55020*	1,83449	,000
		16 +Yıl	4,77664*	1,65055	,004
	1-7 Yıl	1-11 Ay	-1,97682	1,57309	,210
		8-15 Yıl	4,57339*	1,48577	,002
		16 +Yıl	2,79982*	1,25159	,026
	8-15 Yıl	1-11 Ay	-6,55020*	1,83449	,000
		1-7 Yıl	-4,57339*	1,48577	,002
		16 +Yıl	-1,77356	1,56756	,259
	16 +Yıl	1-11 Ay	-4,77664*	1,65055	,004
		1-7 Yıl	-2,79982*	1,25159	,026
		8-15 Yıl	1,77356	1,56756	,259

Kişilerin evlilik sürelerine göre evlilik doyumlarına ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; 1-11 (\bar{x} = 39,74) ay ve 1-7 (\bar{x} = 37,76) yıldır evli olan kişilerin evlilik doyumları, 8-15 (\bar{x} = 33,19) ve 16 (\bar{x} = 34,96) yıl ve üzeri süredir evli olan kişilerden daha yüksektir.

Evlilik doyumu, sahte benlik, sosyal kaygı, güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma değişkenlerinin “Eğitim Düzeyi” değişkenine göre farklılık gösterip

göstermediğini belirlemek amacıyla “One Way ANOVA” testi uygulanmıştır. Tablo 4.11’de ANOVA testine ilişkin F test istatistikleri ve olasılık (Sig.) değerleri verilmiştir.

Tablo 4.11: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin ANOVA Sonuçları

		Eğitim Düzeyi	N	$\bar{X} \pm S$		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Evlilik Doyumu	İlkokul/Ortaokul	59	33,11±10,17	G.A	1125,505	2	562,752	5,261	,006	
	Lise	94	35,40±10,65	G.İ	42682,831	399	106,975			
	Üniversite +	249	37,66±10,26	Toplam	43808,336	401				
Sahte Benlik	İlkokul/Ortaokul	59	26,96±9,27	G.A	893,987	2	446,994	6,618	,001	
	Lise	94	25,19±8,23	G.İ	26949,712	399	67,543			
	Üniversite+	249	23,00±7,94	Toplam	27843,700	401				
Sosyal Kaygı	İlkokul/Ortaokul	59	14,64±4,42	G.A	120,799	2	60,399	3,054	,048	
	Lise	94	15,03±4,70	G.İ	7891,281	399	19,778			
	Üniversite +	249	13,77±4,35	Toplam	8012,080	401				
Güvenli Bağlanma	İlkokul/Ortaokul	59	3,66±1,16	G.A	20,680	2	10,340	9,459	,000	
	Lise	94	4,03±1,11	G.İ	436,158	399	1,093			
	Üniversite +	249	4,29±,98	Toplam	456,838	401				
Saplantılı Bağlanma	İlkokul/Ortaokul	59	3,79±1,01	G.A	,125	2	,062	,055	,946	
	Lise	94	3,81±1,11	G.İ	452,493	399	1,134			
	Üniversite +	249	3,77±1,05	Toplam	452,618	401				
Kayıtsız Bağlanma	İlkokul/Ortaokul	59	4,67±1,27	G.A	3,413	2	1,706	1,449	,236	
	Lise	94	4,98±1,17	G.İ	469,811	399	1,177			
	Üniversite +	249	4,86±,99	Toplam	473,223	401				
Korkulu Bağlanma	İlkokul/Ortaokul	59	4,33±1,25	G.A	12,618	2	6,309	4,556	,011	
	Lise	94	4,35±1,20	G.İ	552,538	399	1,385			
	Üniversite +	249	3,98±1,14	Toplam	565,156	401				

Evlilik doyumu, ilişkide bağlanma stilleri ve sahte benlik algısı ölçeğinin alt boyutlarının “Eğitim Düzeyi” değişkeni için gruplar arası farklılıklarının incelenmesine ilişkin elde edilen ANOVA verilerine göre; saplantılı bağlanma [$F(2-399)=,055, p>.05$] ve kayıtsız bağlanma [$F(2-399)=1,449, p>.05$] için gruplar arasında

anlamalı düzeyde farklılıklar gözlenmemiştir. Evlilik doyumu [$F(2-399)=5,261, p<.01$], sahte benlik [$F(2-399)=6,618, p<.01$], sosyal kaygı [$F(2-399)=3,054, p<.05$], güvenli bağlanma [$F(2-399)=9,459, p<.001$] ve korkulu bağlanma [$F(2-399)=4,556, p<.05$] için ise gruplar arasında anlamalı farklılıklar gözlenmiştir. Evlilik doyumu, sahte benlik, sosyal kaygı, güvenli bağlanma ve korkulu bağlanmaya ilişkin her bir eğitim düzeyi grubunun birbirlerine göre ortalama farklılıklarının incelenmesi amacıyla Post-Hoc analizi LSD testi yapılmıştır. Post-Hoc analizine ilişkin sonuçlar tablo 4.12’de gösterilmiştir.

Tablo 4.12: Evlilik Doyumu, Sahte Benlik, Sosyal Kaygı, Güvenli Bağlanma ve Korkulu Bağlanma Alt Boyut Puanlarının Her Bir Eğitim Düzeyi Grubuna Göre Farklılığın Belirlenmesine İlişkin Yapılan Post Hoc-LSD Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Eğitim Düzeyi	(J) Eğitim Düzeyi	Ortalamaları Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Evlilik Doyumu	İlkokul/Ortaokul	Lise	-2,29017	1,71789	,183
		Üniversite +	-4,54872*	1,49758	,003
	Lise	İlkokul/Ortaokul	2,29017	1,71789	,183
		Üniversite +	-2,25855	1,25206	,072
	Üniversite +	İlkokul/Ortaokul	4,54872*	1,49758	,003
		Lise	2,25855	1,25206	,072
Sahte Benlik	İlkokul/Ortaokul	Lise	1,77461	1,36504	,194
		Üniversite+	3,95887*	1,18998	,001
	Lise	İlkokul/Ortaokul	-1,77461	1,36504	,194
		Üniversite+	2,18426*	,99489	,029
	Üniversite+	İlkokul/Ortaokul	-3,95887*	1,18998	,001
		Lise	-2,18426*	,99489	,029
Sosyal Kaygı	İlkokul/Ortaokul	Lise	-,38785	,73866	,600
		Üniversite+	,86495	,64393	,180
	Lise	İlkokul/Ortaokul	,38785	,73866	,600
		Üniversite+	1,25280*	,53836	,020
	Üniversite +	İlkokul/Ortaokul	-,86495	,64393	,180
		Lise	-1,25280*	,53836	,020
Güvenli Bağlanma	İlkokul/Ortaokul	Lise	-,37303*	,17366	,032
		Üniversite+	-,63537*	,15139	,000
	Lise	İlkokul/Ortaokul	,37303*	,17366	,032
		Üniversite+	-,26234*	,12657	,039
	Üniversite +	İlkokul/Ortaokul	,63537*	,15139	,000
		Lise	,26234*	,12657	,039
Korkulu Bağlanma	İlkokul/Ortaokul	Lise	-,01740	,19546	,929
		Üniversite +	,35404*	,17039	,038
	Lise	İlkokul/Ortaokul	,01740	,19546	,929
		Üniversite+	,37144*	,14246	,009
	Üniversite +	İlkokul/Ortaokul	-,35404*	,17039	,038
		Lise	-,37144*	,14246	,009

Kişilerin eğitim düzeylerine göre evlilik doyumlarına ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; üniversite mezunlarının evlilik doyumları ($\bar{x}=37,66$), ilköğretim mezunlarından ($\bar{x}= 33,11$) daha yüksektir.

Kişilerin eğitim düzeylerine göre sahte benlik algılarına ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; üniversite mezunlarının sahte benlik algıları ($\bar{x}= 23,00$), ilköğretim ($\bar{x}= 26,96$) ve lise ($\bar{x}= 25,19$) mezunlarından daha düşüktür.

Kişilerin eğitim düzeylerine göre sosyal kaygılarına ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; üniversite mezunlarının sosyal kaygıları ($\bar{x}= 13,77$), lise mezunlarından ($\bar{x}= 15,03$) daha düşüktür.

Kişilerin eğitim düzeylerine göre ilişkide güvenli bağlanma stillerine ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; üniversite mezunlarının ilişkide güvenli bağlanma stilleri ($\bar{x}=4,29$), lise ($\bar{x}= 4,03$) ve ilköğretim ($\bar{x}= 3,66$) mezunlarından daha yüksektir. Lise mezunu olan kişilerin ilişkide güvenli bağlanma stilleri ($\bar{x}=4,29$), ilköğretim ($\bar{x}= 3,66$) mezunu olan kişilerden daha yüksektir.

Kişilerin eğitim düzeylerine göre ilişkide korkulu bağlanma stillerine ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; üniversite mezunlarının ilişkide korkulu bağlanma stilleri ($\bar{x}= 3,98$), lise ($\bar{x}= 4,35$) ve ilköğretim ($\bar{x}= 4,33$) mezunlarından daha düşüktür.

Evlilik doyumu, sahte benlik, sosyal kaygı, güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma değişkenlerinin “Gelir Düzeyi” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla “One Way ANOVA” testi uygulanmıştır. Tablo 13’te ANOVA testine ilişkin F test istatistikleri ve olasılık (Sig.) değerleri verilmiştir.

Tablo 4.13: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Gelir Düzeyi Değişkeni Açısından Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Gelir Düzeyi	N	$\bar{X} \pm S$		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Evlilik Doyumu	Kötü	27	29,74±10,10	G.A	1615,671	2	807,836	7,639	,001
	Orta	259	36,34±10,33	G.İ	42192,665	399	105,746		
	İyi	116	38,30±10,19	Toplam	43808,336	401			
Sahte Benlik	Kötü	27	29,29±8,65	G.A	1224,284	2	612,142	9,175	,000
	Orta	259	24,45±8,08	G.İ	26619,416	399	66,715		
	İyi	116	22,10±8,24	Toplam	27843,700	401			
Sosyal Kaygı	Kötü	27	14,40±4,29	G.A	87,958	2	43,979	2,214	,111
	Orta	259	14,50±4,37	G.İ	7924,122	399	19,860		
	İyi	116	13,46±4,67	Toplam	8012,80	401			
Güvenli Bağlanma	Kötü	27	3,50±1,17	G.A	18,868	2		8,595	,000
	Orta	259	4,09±1,08	G.İ	437,969	399			
	İyi	116	4,39±,93	Toplam	456,838	401			
Saplantılı Bağlanma	Kötü	27	3,94±1,22	G.A	3,983	2	1,991	1,771	,171
	Orta	259	3,83±1,03	G.İ	448,635	399	1,124		
	İyi	116	3,63±1,08	Toplam	452,618	401			
Kayıtsız Bağlanma	Kötü	27	4,80±1,28	G.A	6,815	2	3,407	2,915	,055
	Orta	259	4,77±1,08	G.İ	466,409	399	1,169		
	İyi	116	5,06±1,03	Toplam	473,223	401			
Korkulu Bağlanma	Kötü	27	4,45±1,02	G.A	3,341	2	1,670	1,186	,306
	Orta	259	4,08±1,18	G.İ	561,815	399	1,408		
	İyi	116	4,13±1,23	Toplam	565,156	401			

Evlilik doyumu, ilişkide bağlanma stilleri ve sahte benlik algısı ölçeğinin alt boyutlarının “Eğitim Düzeyi” değişkeni için gruplararası farklılıklarının incelenmesine ilişkin elde edilen ANOVA verilerine göre; sosyal kaygı [F(2-399)=2,214, p>.05], saplantılı bağlanma [F(2-399)=1,771, p>.05], kayıtsız bağlanma [F(2-399)=2,915, p>.05] ve korkulu bağlanma [F(2-399)=1,186, p>.05] için gruplar arasında anlamlı farklılıklar gözlenmemiştir. Evlilik doyumu [F(2-399)=7,639, p<.01], sahte benlik [F(2-399)=9,175, p<.001] ve güvenli bağlanma [F(2-399)=8,595, p<.001] için gelir düzeyi değişkeni açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu

gözlenmiştir. Evlilik doyumu, sahte benlik ve güvenli bağlanmaya ilişkin her bir gelir düzeyi grubunun birbirlerine göre ortalama farklılıklarının incelenmesi amacıyla Post-Hoc analizi LSD testi yapılmıştır. Post-Hoc analizine ilişkin sonuçlar tablo 14'de gösterilmiştir.

Tablo 4.14: Evlilik Doyumu, Sahte Benlik ve Güvenli Bağlanma Alt Boyut Puanlarının Her Bir Gelir Düzeyi Grubuna Göre Farklılığın Belirlenmesine İlişkin Yapılan Post Hoc-LSD Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Gelir Düzeyi	(J) Gelir Düzeyi	Ortalamaları Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.
Evlilik Doyumu	Kötü	Orta	-6,60768*	2,07962	,002
		İyi	-8,56098*	2,19730	,000
	Orta	Kötü	6,60768*	2,07962	,002
		İyi	-1,95331	1,14886	,090
	İyi	Kötü	8,56098*	2,19730	,000
		Orta	1,95331	1,14886	,090
Sahte Benlik	Kötü	Orta	4,84456*	1,65183	,004
		İyi	7,19457*	1,74530	,000
	Orta	Kötü	-4,84456*	1,65183	,004
		İyi	2,35001*	,91254	,010
	İyi	Kötü	-7,19457*	1,74530	,000
		Orta	2,35001*	,91254	,010
Güvenli Bağlanma	Kötü	Orta	-,59205*	,21188	,005
		İyi	-,88940*	,22387	,000
	Orta	Kötü	,59205*	,21188	,005
		İyi	-,29735*	,11705	,011
	İyi	Kötü	,88940*	,22387	,000
		Orta	,29735*	,11705	,011

Kişilerin gelir düzeylerine göre evlilik doyumlarına ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; gelir düzeyi kötü olan kişilerin evlilik doyumları ($\bar{x}=29,74$), gelir düzeyi iyi ($\bar{x}=38,30$) ve orta ($\bar{x}=36,34$) olan kişilerden daha düşüktür.

Kişilerin gelir düzeylerine göre sahte benlik algılarına ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; gelir düzeyi kötü olan kişilerin sahte benlik algıları ($\bar{x}=29,29$), gelir düzeyi iyi ($\bar{x}=22,10$) ve orta ($\bar{x}=24,45$) olan kişilerden daha yüksektir. Gelir düzeyi orta

olan kişilerin sahte benlik algıları ($\bar{x}=24,45$), gelir düzeyi iyi ($\bar{x}=22,10$) olan kişilerden daha yüksektir.

Kişilerin gelir düzeylerine göre ilişkide güvenli bağlanma stillerine ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; gelir düzeyi kötü olan kişilerin ilişkide güvenli bağlanma stilleri ($\bar{x}=3,50$), gelir düzeyi iyi ($\bar{x}=4,39$) ve orta ($\bar{x}=4,09$) olan kişilerden daha düşüktür. Gelir düzeyi orta olan kişilerin ilişkide güvenli bağlanma stilleri ($\bar{x}=4,09$), gelir düzeyi iyi ($\bar{x}=4,39$) olan kişilerden daha düşüktür.

Evlilik doyumu, sahte benlik, sosyal kaygı, güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma değişkenlerinin “Çocuk Sayısı” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla “One Way ANOVA” testi uygulanmıştır. Tablo 4.15’de ANOVA testine ilişkin F test istatistikleri ve olasılık (Sig.) değerleri verilmiştir.

Tablo 4.15: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkeni Açısından Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Çocuk Sayısı	N	$\bar{X}\pm S$		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Evlilik Doyumu	1	224	37,50±10,43	G.A	564,515	2	282,258	2,604	,075
	Ç. S. Değ.	155	35,02±10,17	G.İ	43243,821	399	108,381		
	2 ve üstü	23	36,13±11,70	Toplam	43808,336	401			
Sahte Benlik	1	224	23,99±8,52	G.A	40,994	2	20,497	,294	,745
	Ç. S. Değ.	155	24,05±7,98	G.İ	27802,705	399	69,681		
	2 ve üstü	23	25,39±8,93	Toplam	27843,700	401			
Sosyal Kaygı	1	224	14,02±4,25	G.A	15,020	2	7,510	,375	,688
	Ç. S. Değ.	155	14,41±4,75	G.İ	7997,059	399	20,043		
	2 ve üstü	23	14,39±4,65	Toplam	8012,080	401			
Güvenli Bağlanma	1	224	4,15±1,04	G.A	,383	2	,192	,167	,846
	Ç. S. Değ.	155	4,10±1,05	G.İ	456,455	399	1,144		
	2 ve üstü	23	4,22±1,39	Toplam	456,838	401			
Saplantılı Bağlanma	1	224	3,80±1,04	G.A	1,764	2	,882	,781	,459
	Ç. S. Değ.	155	3,72±1,11	G.İ	450,853	399	1,130		
	2 ve üstü	23	4,00±,80	Toplam	452,618	401			
Kayıtsız Bağlanma	1	224	4,88±,97	G.A	,278	2	,139	,117	,889
	Ç. S. Değ.	155	4,84±1,18	G.İ	472,945	399	1,185		
	2 ve üstü	23	4,80±1,37	Toplam	473,223	401			
Korkulu Bağlanma	1	224	4,10±1,13	G.A	,326	2	,163	,115	,891
	Ç. S. Değ.	155	4,15±1,26	G.İ	564,830	399	1,416		
	2 ve üstü	23	4,09±1,21	Toplam	565,156	401			

Evlilik doyumu, ilişkide bağlanma stilleri ve sahte benlik algısı ölçeğinin alt boyutlarının “Çocuk Sayısı” değişkeni için gruplararası farklılıklarının incelenmesine ilişkin elde edilen ANOVA verilerine göre; evlilik doyumu [F(2-399)=2,605, p>.05], sahte benlik [F(2-399)=,294, p>.05], sosyal kaygı [F(2-399)=,375, p>.05], güvenli bağlanma [F(2-399)=,167, p>.05], saplantılı bağlanma [F(2-399)=,781, p>.05], kayıtsız bağlanma [F(2-399)=,117, p>.05] ve korkulu bağlanma [F(2-399)=,115,

p>.05] için çocuk sayısı değişkeni açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir.

Evlilik doyumu, sahte benlik, sosyal kaygı, güvenli bağlanma, saplantılı bağlanma, kayıtsız bağlanma ve korkulu bağlanma değişkenlerinin “Kültür Benzerliği” değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla “One Way ANOVA” testi uygulanmıştır. Tablo 16’da ANOVA testine ilişkin F test istatistikleri ve olasılık (Sig.) değerleri verilmiştir.

Tablo 4.16: Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Kültür Benzerliğine Göre Farklılıklarının İncelenmesine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Kültür Benzerliği	N	$\bar{X}\pm S$		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Evlilik Doyumu	Benzer K.	240	38,55±9,30	G.A	2916,482	2	1458,241	14,230	,000
	Kısmen B.	99	34,47±10,53	G.İ	40891,854	399	102,486		
	Farklı K.	63	31,63±12,26	Toplam	43808,336	401			
Sahte Benlik	Benzer K.	240	23,59±8,03	G.A	182,239	2	91,120	1,314	,270
	Kısmen B.	99	24,49±8,45	G.İ	27661,460	399	69,327		
	Farklı K.	63	25,39±9,17	Toplam	27843,700	401			
Sosyal Kaygı	Benzer K.	240	14,15±4,33	G.A	81,846	2	40,923	2,059	,129
	Kısmen B.	99	14,82±4,46	G.İ	7930,234	399	19,875		
	Farklı K.	63	13,38±4,87	Toplam	8012,080	401			
Güvenli Bağlanma	Benzer K.	240	4,26±1,05	G.A	10,230	2	5,115	4,570	,011
	Kısmen B.	99	3,89±1,03	G.İ	446,608	399	1,119		
	Farklı K.	63	4,06±1,09	Toplam	456,838	401			
Saplantılı Bağlanma	Benzer K.	240	3,71±1,04	G.A	2,679	2	1,340	1,188	,306
	Kısmen B.	99	3,88±1,13	G.İ	449,939	399	1,128		
	Farklı K.	63	3,88±1,00	Toplam	452,618	401			
Kayıtsız Bağlanma	Benzer K.	240	4,86±1,05	G.A	4,376	2	2,188	1,862	,157
	Kısmen B.	99	4,73±1,07	G.İ	468,847	399	1,175		
	Farklı K.	63	5,07±1,19	Toplam	473,223	401			
Korkulu Bağlanma	Benzer K.	240	4,08±1,19	G.A	1,313	2	,656	,464	,629
	Kısmen B.	99	4,15±1,14	G.İ	563,843	399	1,413		
	Farklı K.	63	4,23±1,21	Toplam	565,156	401			

Evlilik doyumu, ilişkide bağlanma stilleri ve sahte benlik algısı ölçeğinin alt boyutlarının “Kültür Benzerliği” değişkeni için gruplararası farklılıklarının incelenmesine ilişkin elde edilen ANOVA verilerine göre; sahte benlik [F(2-399)=1,314, p>.05], sosyal kaygı [F(2-399)=2,059, p>.05], saplantılı bağlanma [F(2-399)=1,188, p>.05], kayıtsız bağlanma [F(2-399)=1,862, p>.05] ve korkulu bağlanma [F(2-399)=,464, p>.05] için gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir. Evlilik doyumu [F(2-399)=14,230, p<.001] ve güvenli bağlanma [F(2-399)=4,570, p<.05] için kişilerin eşleri ile kültür benzerliğine göre değişiklik gösterdiği, gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu gözlenmiştir. Evlilik doyumu ve güvenli bağlanmaya ilişkin her bir kültür benzerliği grubunun birbirlerine göre ortalama farklılıklarının incelenmesi amacıyla Post-Hoc analizi LSD testi yapılmıştır. Post-Hoc analizine ilişkin sonuçlar tablo 4.17’de gösterilmiştir.

Tablo 4.17: Evlilik Doyumu ve Güvenli Bağlanma Alt Boyut Puanlarının Her Bir Kültür Benzerliği Grubuna Göre Farklılığın Belirlenmesine İlişkin Yapılan Post Hoc-LSD Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Kültür Benzerliği	(J) Kültür Benzerliği	Ortalamaları Farkı (I-J)	Standart Hata	Sig.	
Evlilik Doyumu	Benzer K.	Kısmen B.K.	4,08385*	1,20923	,001	
		Farklı K.	6,92796*	1,43310	,000	
	Kısmen B.K.	Benzer K.	-4,08385*	1,20923	,001	
		Farklı K.	2,84411	1,63155	,082	
	Farklı K.	Benzer K.	-6,92796*	1,43310	,000	
		Kısmen B.K.	-2,84411	1,63155	,082	
	Güvenli Bağlanma	Benzer K.	Kısmen B.K.	,37409*	,12637	,003
			Farklı K.	,19833	,14977	,186
Kısmen B.K.		Benzer K.	-,37409*	,12637	,003	
		Farklı K.	-,17576	,17051	,303	
Farklı K.		Benzer K.	-,19833	,14977	,186	
		Kısmen B.K.	,17576	,17051	,303	

Kişilerin eşleri ile kültür benzerliklerine göre evlilik doyumlarına ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; eşleri ile benzer kültürden gelen kişilerin evlilik doyumları

(\bar{x} =38,55), eşleri ile kısmen benzer (\bar{x} =34,47) ve farklı kültürden gelen kişilerden (\bar{x} =31,63) daha yüksektir.

Kişilerin eşleri ile kültür benzerliklerine göre ilişkide güvenli bağlanma stillerine ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; eşleri ile benzer kültürden gelen kişilerin ilişkide güvenli bağlanma stilleri (\bar{x} =4,26), eşleri ile kısmen benzer kültürden gelen kişilerden (\bar{x} =3,89) daha yüksektir.

4.3. Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Bulgular

Evlilik doyumu, sahte benlik algısı, sosyal kaygı, güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma değişkenlerinin birbirleri ile aralarındaki ilişkileri görmek amacıyla “Pearson Korelasyon Analizi” yapılmıştır. Korelasyon analizi tablo 4.18’de verilmiştir.

Tablo 4.18: Evlilik Yaşamı, Sahte Benlik Algısı ve İlişkide Bağlanma Stilleri Ölçeğinin Alt Boyutlarının Pearson Korelasyon Analizi

	1	2	3	4	5	6	7
1.Evlilik Doyumu	1						
2.Sahte Benlik	-,427**						
3.Sosyal Kaygı	-,218**	,568**					
4.Güvenli Bağlanma	,456**	-,347**	-,202**				
5.Saplantılı Bağlanma	-,283**	,258**	,228**	-,069			
6.Kayıtsız Bağlanma	-,053	,030	,000	-,050	-,180**		
7.Korkulu Bağlanma	-,274**	,268**	,173**	-,321**	,062	,465**	1

Tablo 4.18 incelendiğinde evlilik doyumu; güvenli bağlanma (r =,456, p < .001) değişkeni ile olumlu yönde; sahte benlik (r =-,427, p < .001), sosyal kaygı (r =-,218, p < .001), saplantılı bağlanma (r =-,283, p < .001) ve korkulu bağlanma (r =-,274, p < .001) değişkenleri ile olumsuz yönde korelasyon göstermiştir. Sahte benlik; sosyal kaygı (r =,568, p < .001), saplantılı bağlanma (r =,258, p < .001) ve korkulu bağlanma (r =,268, p < .001) değişkenleri ile olumlu yönde, güvenli bağlanma (r =-,347, p < .001) değişkeni ile olumsuz yönde korelasyon göstermiştir. Sosyal kaygı; saplantılı bağlanma (r =,228, p < .001) ve korkulu bağlanma (r =,173, p < .001) değişkenleri ile olumlu yönde, güvenli bağlanma (r = -,202) değişkeni ile olumsuz yönde korelasyon göstermiştir. Güvenli bağlanma; korkulu bağlanma (r =-,321, p < .001) değişkeni ile olumsuz yönde korelasyon

göstermiştir. Saplantılı bağlanma, kayıtsız bağlanma ($r=-,180$, $p<.001$) değişkeni ile olumsuz yönde korelasyon göstermiştir. Kayıtsız bağlanma, korkulu bağlanma ile ($r=,465$, $p<.001$) değişkeni ile olumlu yönde korelasyon göstermiştir.

4.4. Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının İlişkide Bağlanma Stilleri ve Sahte Benlik Algısı Ölçeği Puanlarınca Yordanmasına Yönelik Regresyon Analizi Bulguları

Tablo 4.19: Evlilik Doymu Ölçeği Puanlarının İlişkide Bağlanma Stilleri ve Sahte Benlik Algısı Ölçeği Puanlarınca Yordanmasına Yönelik Regresyon Analizi Bulguları

İlişkide bağlanma stillerinin evlilik doymu üzerindeki etkileri görmek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p	İkili R	Kısmi R
Sabit	35,029	3,620		9,676	.000		
Güvenli B.	3,914	,441	,400	8,871	.000	,456	,407
Saplantılı B.	-2,479	,430	-,252	-5,766	.000	-,283	-,278
Kayıtsız B.	-,218	,477	-,023	-,457	,648	-,053	-,023
Korkulu B.	-1,049	,453	-,119	-2,319	,021	-,274	-,116

R=0.53 R²=0.28
F (4-397) =40,046 p=.000

Evlili bireylerin; güvenli bağlanma stilleri, saplantılı bağlanma stilleri, kayıtsız bağlanma stilleri ve korkulu bağlanma stillerinin evlilik doymunu ne derecede yordadığını ortaya koymak için yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda;

Güvenli bağlanma, saplantılı bağlanma, kayıtsız bağlanma ve korkulu bağlanma ölçek puanları birlikte evlilik doymunu anlamlı bir şekilde yordamaktadır (R=0.53 R²=0.28, $p<.001$). Dört değişken birlikte evlilik doymu puanı üzerindeki varyansın %28'ini açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon kat sayısına (β) göre değişkenlerin evlilik doymu üzerindeki önem sırası; güvenli bağlanma, saplantılı bağlanma, korkulu bağlanma ve kayıtsız bağlanmadır. Güvenli bağlanma stilindeki 1 birim artış evlilik doymu ölçeğindeki puanda ,400 birimlik artış sağlamaktadır. Saplantılı bağlanma stilindeki 1 birimlik artış, evlilik doymu ölçeğindeki puanda ,252 birimlik azalışa neden olmaktadır. Korkulu bağlanma stilindeki 1 birimlik artış evlilik doymu ölçeğindeki puanda ,119 birimlik azalışa neden olmaktadır. Regresyon katsayısının

anlamlılığına ilişkin anova sonuçlarına bakıldığında ise sadece kayıtsız bağlanmanın evlilik doyumu üzerinde bir yordayıcılığı olmadığı görülmektedir.

Tablo 4.20: Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Sahte Benlik Algısı Ölçeği Puanlarına Yordanmasına Yönelik Regresyon Analizi Bulguları

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p	İkili R	Kısmi R
Sabit	48,794	1,695		28,795	.000		
Sahte B.A.	-,560	,069	-	-8,121	.000	-,427	-,377
Sosyal K.	,083	,129	,035	,645	,520	-,218	,032

R=,42 R²=0.18
F (2-399) =44,623 p<.000

Evli bireylerin; sahte benlik algısı ve sosyal kaygı düzeylerinin evlilik doyumunu ne derecede yordadığını ortaya koymak için yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda;

Sahte benlik algısı ve sosyal kaygı ölçek puanları birlikte, evlilik doyumunu anlamlı bir şekilde yordamaktadır (R=0.42 R²=0.18, p<.001). İki değişken birlikte evlilik doyumu puanı üzerindeki varyansın %18'ini açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayısına (β) göre değişkenlerin evlilik doyumu üzerindeki önem sırası; sahte benlik algısı ve sosyal kaygıdır. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin anova sonuçlarına bakıldığında sosyal kaygının evlilik doyumu üzerinde bir yordayıcılığı olmadığı görülmektedir. Sahte benlik algısı düzeyindeki 1 birimlik artış ise evlilik doyumu düzeyinde ,447 birimlik azalış sağlamaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde “Yetişkin Bağlanma Stilleri ile Sahte Benliğin Evlilik Yaşamı Üzerindeki Rolü” tez çalışması gerçekleştirilmiş ve elde edilen bulgular sonucunda literatür taraması ile birlikte sonuçlar tartışılıp yorumlanmış ve öneriler sunulmuştur.

5.1. Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Demografik Değişkenlere Göre Sonuçları ve Yorumları

5.1.1. Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanları ile Demografik Değişkenlerin Sonuçları ve Yorumları

Evlü bireylerin evlilik yaşamı ölçeği değişkeninden aldıkları puanlar cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. Analiz sonuçlarına bakıldığında erkeklerin evlilik doyumu puan ortalamaları kadınların evlilik doyumu puan ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur. Bunun nedeni olarak kadınların evlilik süreci içerisindeki beklentileri ile erkeklerin evlilik süreci içerisindeki beklentilerinin farklı olması düşünülebilir. Erkeklerin süreç içerisindeki beklentileri temel ihtiyaçlar öncelikli varsayılabilirken kadınların temel ihtiyaçları yanında erkeklerden daha fazla duygusal beklenti içerisinde oldukları düşünülebilir. Edizler (2010: 148) çalışmasında kadınların erkeklere oranla anlamlı bir biçimde daha yüksek duygusal zekaya sahip olduklarını belirtmiştir. Tarhan (2005: 26), kadınların psikolojik ihtiyaçlar yönünden erkeklerden farklı olduğunu savunur. Erkeklerin hep çözüm odaklı düşündüğünü ve bu sebeple kadınların duygulara verdiği önemi algılayamadığını dile getirirken kadınların olaylar ve durumlar karşısında daha duygusal tepkiler verdiğini dile getirir. Diğer bir neden olarak kadınların ev hayatındaki sorumlulukların erkeklere oranla daha fazla olması düşünülebilir. Yüksel (2013: 81) çalışmasında toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının evlilik uyumu üzerinde aracı bir rolü olduğunu, eşitlikçi cinsiyet rolüne sahip kadınların evlilik uyumlarının yüksek olduğunu; geleneksel cinsiyet rolüne sahip kadınların ise evlilik uyumlarının düşük olduğunu belirtmektedir. Evlilik doyumunun cinsiyete bağlı olarak incelendiği çalışmalara bakıldığında bu araştırma sonuçlarıyla paralellik gösteren erkeklerin evlilikten sağlanan doyum düzeylerinin kadınlardan fazla olduğu bulgusuna ulaşan çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir. Jackson, Miller, Oka ve Henry (2014: 117) yaptıkları meta-analiz çalışmalarında kadınların evlilik doyum seviyelerinin

erkeklerden daha düşük olduğu sonucuna varmışlardır. Acitelli (1992: 109) yaptığı çalışmada erkeklerin evlilik sürecinde eşlerine oranla daha pozitif bir tutumla daha fazla doyum sağladıkları sonucuna varmıştır. Ancak literatürde genel kanı olarak evlilik doyumunun cinsiyete göre farklılaşmadığı bulgularına rastlanmaktadır (Çağ ve Yıldırım, 2013: 17; Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002: 5; Tezer, 1994: 7; Kabasakal ve Soylu, 2016: 211; Turanlı, 2010: 51). Söz konusu durumun sebebi olarak, çalışılan gruplardaki katılımcıların farklı kültürel yapıları, farklı kişilik yapıları, yaşanan bölge, bireylerin evlilikten beklentileri gibi durumların etkili olabileceği düşünülebilir (Ekşi, Güneş ve Yaman, 2018: 221).

Evli bireylerin evlilik yaşamı ölçeği değişkeninden aldıkları puanlar evlenme biçimine göre anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. Analiz sonuçlarına bakıldığında karşılıklı anlaşarak (flört) evlenenlerin evlilik doyum puan ortalamaları görücü usulü evlenen bireylerin evlilik doyum puan ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur. Bunun nedeni olarak bireylerin flört döneminde uyum problemlerini aşarak evlilik kararı aldıkları düşünülebilir. Şendil ve Korkut (2008: 30) çalışmalarında anlaşarak evlenen bireylerin evlilik öncesinde birbirlerini tanıma olanakları ve birtakım paylaşımlar içerisinde bulunmalarından dolayı görücü usulü evlenenlere oranla evlilikteki tatminlerinin daha yüksek olduklarını belirtmektedirler. Kuzgun ve Sevim (2004: 16) sağlıklı bir aile hayatının temel gerekliliklerinden birinin de evlilik öncesi eşlerin birbirlerini tanıması olduğunu vurgulamaktadır. Bu bulgu literatürle tutarlı bir bulgudur (Hortaçsu, 1991: 114-115; Çimen, 2007: 127; Özbucak-Tıraşoğlu ve İpek, 2019: 79). Şendil ve Korkut (2008: 30) yaptıkları çalışmada görücü usulü ile evlenen bireylerin çift tatminliklerinin, uyumlarının ve sevgi gösterme biçimlerinin flört ederek evlenen bireylere oranla daha düşük seviyede olduğu bulgusuna rastlamışlardır. Erkılınç (2020: 35) yaptığı çalışmada kendi seçimi-aile onayı olanların çift uyum ölçeği alt ölçeklerinden doyum ve uzlaşma alt ölçek puanlarının kendi seçimi-görücü usulü grubunun puanlarından ve diğer evlilik kararı olan grubun puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğunu, çatışma alt ölçek puanlarının ise kendi seçimi-görücü usulü olan grubun diğer evlilik gruplarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna varmıştır.

Evli bireylerin evlilik yaşamı ölçeği değişkeninden aldıkları puanlar bir işte çalışma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılıklar bulunmuştur. Bunun nedeni olarak insanın temel ihtiyaçlarından biri olan sosyalleşme ihtiyacının iş ortamında karşılanabiliyor olması, evlilik süreci içerisinde temel bir ihtiyacın giderilmesinden ötürü doyumunu

arttırdığı düşünülebilir. Habibova-Doğan ve Topkaya (2020: 86) çalışmalarında bir işte çalışma durumunun kişilerarası yeterliliklerle ilişkili olduğunu ve bu durumdan kaynaklanan sosyal becerilerin evlilik doyumunu etkilediği sonucuna varmışlardır. Analiz sonuçlarına bakıldığında çalışan evli bireylerin evlilik doyumu puan ortalamaları çalışmayan evli bireylerin evlilik doyumu puan ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur. Öztürk (2020: 136) çalışmasında çalışan bireylerin evlilik doyumu puan ortalamalarının çalışmayan bireylere oranla anlamlı bir şekilde fazla olduğu bulgusuna varmıştır. Literatürde benzer bulgulara ulaşan çalışmalar mevcuttur (Koçkan, 2015: 81; Aylıkçı, 2018: 93).

Evli bireylerin evlilik yaşamı ölçeği değişkeninden aldıkları puanlar eşin bir işte çalışma durumuna göre anlamlı düzeyde farklı bulunmamıştır. Bunun nedeni olarak aile içerisindeki sorumluluk paylaşımından eşlerin memnun olması düşünülebilir. Öztürk (2020: 137) çalışmasında katılımcıların eşlerinin çalışıp çalışmama durumu evlilik doyumu üzerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı yönünde bulguya rastlamıştır. Koyuncu (2019: 61) çalışmasında benzer şekilde katılımcıların eşlerinin çalışıp çalışmama durumlarının evlilik doyumu üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna varmıştır

Evli bireylerin evlilik yaşamı ölçeği değişkeninden aldıkları puanlar yaşa göre anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. Kişilerin yaşlarına göre evlilik doyumlarına ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; 18-29 yaşındaki kişilerin evlilik doyumları 30-39 ve 40-49 yaşındaki kişilerin evlilik doyumlarından anlamlı derecede yüksektir. Bunun nedeni olarak bireylerin buldukları yaşın biyolojik, psikolojik ve sosyal özelliklerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Bir diğer neden olarak 18-29 yaş döneminin gelişim ödevlerinden birisinin de eş seçme ve aile kurmak olduğu varsayıldığında, kişilerin söz konusu gelişim ödevini diğer gruplara oranla daha yeni olarak gerçekleştirmesi sağladıkları doyumu arttırdığı düşünülebilir. Demirtaş (2021: 47) genç yaşta sorun çözme becerilerinin daha yüksek olduğu ve bu durumun evlilikten sağlanan doyumu arttırdığı bulgusuna varmıştır. Ayatollahi (2014: 88) çalışmasında kadınlarda yaş ilerlemesiyle birlikte görülen fizyolojik ve psikolojik değişikliklerin cinsel doyumu olumsuz yönde etkilediği bulgusuna varmıştır. Taş (2011: 98) çalışmasında bireylerin genç yetişkinlik dönemlerinde dış kontrol odak düzeyinin yüksek olduğu bulgusuna varırken yaş ilerledikçe iç kontrol odak düzeylerinin arttığı bulgusuna varmıştır. Taşköprü (2013: 68) çalışmasında 21-30 yaş arası çiftler ile 41-50 yaşları ve 51-60 yaşları arasındaki bireyler arasında anlamlı farklılıklar saptanmış, 21-30 yaş aralığındaki kişilerin evlilikten aldıkları doyumun 41-50 ve 51-60 yaş

aralıklarındaki kişilere oranla daha yüksek düzeyde olduğu, 31-40 yaş arasında olan bireylerin 41-50 yaş grubundakilere göre daha yüksek evlilik doyumu puanına sahip olduğu bulgusuna varmıştır. Erkilinç (2010: 37) yaptığı çalışmada çift uyumu alt ölçeklerinden doyumu ve uzlaşma alt ölçekleri ile bireylerin yaşları arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler bulmuştur. Literatürde benzer bulgulara ulaşan çalışmalar mevcuttur (Schmitt, Kliegel ve Shapiro, 2007: 295; Atçeken, 2014: 49; Urgancı, 2018: 97; Özbucak-Tıraşoğlu ve İpek, 2019: 76-77). Literatürde evlilik doyumu ve uyumunun yaş değişkeni ile ilişkisiz bulunduğu çalışmalar da mevcuttur (Turanlı, 2010: 50).

Evli bireylerin evlilik yaşamı ölçeği değişkeninden aldıkları puanlar evlendikleri yaşa göre anlamlı düzeyde farklı bulunmamıştır. Bu sonuç literatürdeki bazı araştırmalarla desteklenmektedir. Sevim ve Güven (2007: 53) çalışmalarında evlilik yaşının evlilik doyumunu anlamlı bir şekilde yordamadığı sonucuna varmışlardır. Öte yandan evlilik yaşının evlilik doyumu ile ilişkili olduğu çalışmalara da literatürde rastlanmaktadır. Erkilinç (2010: 37) yaptığı çalışmada çift uyumu alt ölçeklerinden uyum alt ölçeğinin evlenme yaşı ile negatif yönde anlamlı ilişkili olduğu sonucuna varmasına karşın, uzlaşma ve çatışma alt ölçekleri ile anlamlı bir ilişki sonucuna varamamıştır. Literatüre benzer sonuçlara varan çalışmalar mevcuttur (Demir, 2016: 72).

Evli bireylerin evlilik yaşamı ölçeği değişkeninden aldıkları puanlar evlilik sürelerine göre anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. Kişilerin evlilik sürelerine göre evlilik doyumlarına ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; 1-11 ay ve 1-7 yıldır evli olan kişilerin evlilik doyumları, 8-15 ve 16 yıl ve üzeri süredir evli olan kişilerden daha yüksektir. Bunun nedeni olarak evlilik süresi arttıkça artan olağan sorumluluklar, ilerleyen yaşa bağlı değişen anatomik, fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçlar, çocuk yetiştirme süreci, gelişimsel açıdan dönem krizlerinin etkili olabileceği düşünülmektedir. Çağ ve Yıldırım (2018: 1032-1035) hiç çocuk sahibi olmayan evli bireylerin doyumunun çocuk sahibi olan bireylere oranla daha yüksek olduğu bulgusuna varmışlardır. Yine aynı araştırmada eşlerin evliliğin ilk yıllarında karşı tarafı memnun ve mutlu etme çabasının yüksek olduğunu belirtmektedirler. Kubat (2012: 59) çalışmasında evlilik süresinin arttıkça aldatma eğiliminin de arttığını ve dolayısıyla evlilik doyumunun düştüğü bulgusuna rastlamıştır. Bunun nedeni olarak evlilik süresi arttıkça daha çekici farklı alternatiflere yönelim olduğunu belirtmektedir. Literatür taramasında benzer bulgulara ulaşan çalışmalar mevcut olduğu görülmektedir. Çağ ve Yıldırım (2013: 1032) yaptıkları çalışmada evliliğin ilk yıllarında olan bireylerin evlilik doyumlarının daha uzun süreli bireylerin evlilik doyumlarına oranla daha yüksek

olduğu, evliliğin ilk yılarından sonra evlilik doyumunu giderek azaldığı sonucuna varmışlardır. Taşköprü (2013: 80) çalışmasında evlilik süresinin arttıkça evlilik doyumunun düştüğü bulgusuna varmıştır. Vural-Batık ve Kalkan (2007: 2639-2640) yaptıkları çalışmada evlilik süresinin evlilik doyumunu yordadığı, beş yıldan daha kısa süreyle evli olan bireylerin evlilik doyumlarının daha uzun süreyle evli olan bireylerin doyumlarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulgusuna varmışlardır. Literatürde söz konusu iki değişken arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunan çalışmalar da mevcuttur. Peleg (2008: 393) yaptığı çalışmada evlilik süresi arttıkça evli bireylerin ilişkiden sağladıkları doyumlarının da arttığı sonucuna varmıştır.

Evli bireylerin evlilik yaşamı ölçeği değişkeninden aldıkları puanlar bireylerin eğitim düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. Kişilerin eğitim düzeylerine göre evlilik doyumlarına ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; üniversite mezunlarının evlilik doyumları, ilköğretim mezunlarından daha yüksektir. Bunun nedeni olarak eğitim düzeyi arttıkça artan sosyal, bilişsel, duygusal ve psikolojik yaşam becerileri olduğu varsayılabilir. Erdinç (2018: 75), çalışmasında eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte çiftlerin iletişimlerinin ve problem çözme becerilerinin arttığı bulgusuna rastlamıştır. Habibova-Doğan ve Topkaya (2020: 84) çalışmalarında eğitim düzeyi yüksek olan çiftlerin; duyguları ifade etme, problem çözme, etkili iletişim kurma becerilerinin eğitim düzeyi düşük olan çiftlere oranla daha yüksek olduklarını belirtmektedirler. Literatür taramasında benzer bulgulara ulaşan çalışmalar mevcut olduğu görülmektedir (Şendil ve Korkut, 2008: 29). Üncü (2007: 85) çalışmasında ilköğretim, lise ve üniversite mezunlarının evlilik doyumlarını incelediğinde en düşük evlilik doyumuna sahip grubun ilköğretim mezun grubu olduğu sonucuna varmıştır. Erkılnç (2020: 34) aile içi iletişim kalıpları, benlik kavramı ve evlilik uyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi adlı tez çalışmasında, 347 evli bireye uyguladığı ölçekler sonucunda lisansüstü eğitim düzeyindeki bireylerin çift uyumu alt ölçeklerinden uyum ölçek puanlarının diğer düşük eğitim düzeylerine kıyasla pozitif yönde anlamlı olarak değiştığı sonucuna varmıştır. Literatürde evlilik doyumunu ve uyumunun bireylerin eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığı bulgusuna ulaşan çalışmalar da mevcuttur (Turanlı, 2010: 52).

Evli bireylerin evlilik yaşamı ölçeği değişkeninden aldıkları puanlar bireylerin algıladıkları gelir düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. Kişilerin gelir düzeylerine göre evlilik doyumlarına ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; gelir düzeyi kötü olan kişilerin evlilik doyumları, gelir düzeyi iyi ve orta olan kişilerden daha

düşüktür. Düşük ekonomik düzeyin sonucu olarak; temel ihtiyaçlara ulaşımın güçlüğü, sınırlı sosyal imkanlar, durumun meydana getirdiği kaygı ve stres gibi psikolojik zorlanmalar evlilikten alınan doyumunu düşürdüğü düşünülebilir. Ayrıca gelir düzeyi düşük olan evli bireylerin birkaç işte birlikte çalışmak zorunda kalmaları ya da uzun çalışma saatleri sebepleri ile ailelerine karşı yeterli ilgiyi gösterememesi olduğu düşünülebilir. Habibova-Doğan ve Topkaya (2020: 85) gelir düzeyi yüksek olan evli bireylerin aile ve ev yaşamı ile ilgili sorumluluklarını, gelir düzeyi düşük olan evli bireylere oranla daha yüksek düzeyde karşılayabildiklerini belirtmektedirler. Uçar (2018: 86) çalışmasında ekonomik gelirin yüksek olmasının eşler arasındaki iletişimin kalitesini arttırdığı sonucuna varmıştır. Bu bilgi literatür taramasındaki çoğu araştırmayla tutarlıdır (Şendil ve Korkut, 2008:29; Pekşen, 2020: 83). Taşköprü (2013: 79) çalışmasında düşük gelirli bireylerin evlilik doyumlarının orta ve yüksek gelirlilere göre daha düşük olduğunu bulmuştur. Vural-Batık ve Kalkan (2007: 2639) çalışmalarında ekonomik durumun evlilik doyumunu ikinci sırada yordadığı ve ekonomik durumu iyi olan bireylerin evlilik doyumunun daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Demir (2016: 67) yaptığı çalışmada ise evlilerin çift uyumu ile algıladıkları gelir düzeyine göre anlamlı farklılıklar gözlememiştir.

Evli bireylerin evlilik yaşamı ölçeğinden aldıkları puanlar bireylerin çocuk sayılarına göre anlamlı düzeyde farklı bulunmamıştır. Bunun nedeninin, kişilerin çocuk yetiştirme sürecine ilişkin düşünce ve tutum farklılıklarından kaynaklandığı düşünülebilir. Bazı insanlar artan çocuk sayısının getirdiği maddi problemleri evlilik doyumuna olumsuz yönden kolayca yansıtabilirken, bazı insanlar ise bu duruma dini boyuttan bakıp bunu evlilik ilişkisine olumlu olarak yansıtılabilmektedirler. Bu ve benzeri düşünce farklılıklarının yaygınlığı çocuk sayısı ile evlilik doyumunu arasındaki ilişkinin anlamsız çıkmasına sebep olduğu düşünülmektedir. Söz konusu bulgu literatürdeki bazı araştırmalarla tutarlıdır (Vural-Batık ve Kalkan 2007: 2640; Çağ ve Yıldırım, 2013: 19; Çınar, 2008: 85; Pekşen, 2020: 83). Demir (2016: 64) çalışmasında, çocuk sahibi olma durumunun evlilik uyumu üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı sonucuna varmıştır. Literatürde söz konusu bulgu ile tutarlı olmayan çalışmalar da mevcuttur. Jose ve Alfonso (2007: 82) yaptıkları çalışmada çocuk sahibi olmayan ailelerde evlilik doyumunun çocuk sahibi olan ailelere oranla daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır.

Evli bireylerin evlilik yaşamı ölçeği değişkeninden aldıkları puanlar, bireylerin eşleri ile kültür benzerliği düzeyine göre anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. Kişilerin eşleri ile

kültür benzerliklerine göre evlilik doyumlarına ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; eşleri ile benzer kültürden gelen kişilerin evlilik doyumları, eşleri ile kısmen benzer ve farklı kültürden gelen kişilerden daha yüksektir. Bunun nedeni olarak kısmen benzer ve farklı kültürlere sahip çiftlerin; aile gelenek ve göreneklerinin çatışması, farklı yetiştirilme tarzları, farklı değerlere ve ahlaki yargılara sahip olmaları, farklı problem çözme becerilerine sahip olmaları, farklı cinsiyet rollerine sahip olmaları gibi durumların evlilik uyumu üzerinde olumsuz etkileri olduğu düşünülebilir. Tabakçı ve Parlar (2018: 60-61) farklı kültürlere sahip kişilerin karşılıkları olarak eşlerinin aileleri tarafından baskı hissettiklerini; benzer kültürlere sahip eşlerin birbirlerine daha toleranslı olduklarını, daha fazla empati yapabildiklerini belirtmektedirler. Bu sonuç literatürdeki bazı çalışmalarla paralellik göstermektedir. Hünler ve Gençöz (2003: 105-106) yaptıkları çalışmada bireylerin kültürel etmenlerden kaynaklı aile içerisindeki bağlılık türlerinin evlilik doyumunu etkilediği bulgusuna rastlamışlardır. Rehman ve Holtzworth-Munroe (2007: 762) çalışmalarında, Amerika'da yaşayan Amerikan çiftlerin diğer iki gruba oranla daha yüksek zihinsel tatminlik, pozitif iletişim ve sonucunda daha yüksek evlilik doyumu düzeyinde oldukları sonucuna varmışlardır.

5.1.2. Sahte Benlik Algısı Ölçeği Puanları ile Demografik Değişkenlerin Sonuçları ve Yorumları

Evlü bireylerin sahte benlik algısı alt ölçeklerinden aldıkları puanlar cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. Analiz sonuçlarına bakıldığında kadınların sahte benlik algısı ve sosyal kaygı puan ortalamaları erkeklerin sahte benlik algısı ve sosyal kaygı puan ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgunun nedeni olarak toplumsal cinsiyet rollerinin kadınlar üzerindeki baskıları etkili olabileceği düşünülmektedir. Özellikle gelişen sosyal medya ağları ile kadınlardaki güzellik algısı değişimleri, doğrudan sosyal kaygılara dolaylı olarak da yüksek düzey sahte benlik algısına sebep olabileceği düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde sahte benlik ile ilgili olan araştırmaların kısıtlılığı göze çarpmaktadır. Meydancı (2017: 59) çalışmasında, sahte benlik algısı alt ölçeğinin cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuna varırken sosyal kaygı alt ölçeği puan ortalamalarının kadınlarda anlamlı bir şekilde erkeklerden fazla olduğu bulgusuna varmıştır. Literatür incelendiğinde kadınların sosyal kaygı davranışlarının erkeklere oranlı anlamlı bir farklılık gösterdiği çalışmalara ise çok yaygın rastlanmaktadır. Belir (2019: 44) çalışmasında, sahte benlik algısı ve sosyal kaygının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna varmıştır. Ekşi,

Kardaş ve İnci (2018: 158) 330 üniversite öğrencisinin anne-babaya bağlanma düzeyleri ve sosyal görünüş kaygılarının sahte benliği yordayıcılığını araştırdığı çalışmada sosyal görünüş kaygısı ve sahte benlik algısının cinsiyete göre farklılaşmadığı bulgusuna varmışlardır. Literatürde sosyal kaygının cinsiyete göre farklılaşmadığı başka çalışmalar da mevcuttur (Turanlı, 2010: 56).

Evli bireylerin sahte benlik algısı alt ölçeklerinden aldıkları puanlar bir işte çalışma durumuna göre anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. Analiz sonuçlarına bakıldığında bir işte çalışmayan bireylerin sahte benlik algısı ve sosyal kaygı puan ortalamaları karşılıklı bir işte çalışan bireylerin sahte benlik algısı ve sosyal kaygı puan ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur. Bu durumun nedeni olarak iş ortamının sosyal bir ortam olmasından kaynaklı çalışan bireylerin sosyal beceriler konusunda daha çok kendini geliştirme imkanı bulduklarından kaynaklandığı düşünülebilir. Literatürde sosyal kaygının bir işte çalışma durumuna göre farklılaşmadığı çalışmalar mevcuttur (Özbucak-Tıraşoğlu ve İpek, 2019: 81).

Evli bireylerin sahte benlik algısı alt ölçeklerinden aldıkları puanlar evlenme biçimine göre anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. Analiz sonuçlarına bakıldığında görücü usulü evlenenlerin sahte benlik algısı ve sosyal kaygı puan ortalamaları karşılıklı anlaşarak (flört) evlenen bireylerin sahte benlik algısı ve sosyal kaygı puan ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur. Bunun nedeni olarak görücü usulü evlenen bireylerin genellikle baskıcı bir ailede büyüdüğü düşünülebilir. Bu sebepten ötürü sosyal becerilerinin yeterince gelişmemesinden kaynaklı girdikleri sosyal ortamlarda öz benliğinden farklı uyum çabaları içine girmeleri ile ilişkili olabileceği düşünülebilir. Bu bulgu literatürdeki bazı çalışmalarla tutarlı sonuçlar vermiştir. Özbucak-Tıraşoğlu ve İpek (2019: 83) 400 evli bireyle yaptığı çalışmada yapılan görücü usulü dışında yollarla evlilik yapan bireylerin benlik algısının görücü usulü evlilik yapan bireylere kıyasla olumlu yönde daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Çelenoğlu (2011: 75) çalışmasında, görücü usulü ile evlenen bireylerin flört ederek evlenen bireylere oranla kendini suçlama ve kaçınma yollarına daha çok başvurduğu sonucuna varmıştır.

Evli bireylerin sahte benlik algısı alt ölçeklerinden aldıkları puanlar eşin bir işte çalışma durumuna göre anlamlı düzeyde farklı bulunmamıştır. Bu sonuç Turanlı (2010: 58) yüksek lisans tez çalışması ile paralellik göstermektedir, nitekim yaptığı çalışmada benlik saygısı ile eşin bir işte çalışıp çalışmama durumu arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Evli bireylerin sahte benlik algısı alt ölçeklerinden aldıkları puanlar yaşa göre anlamlı düzeyde farklı bulunmamıştır. Literatürde benzer bulgulara ulaşan çalışmalar mevcuttur. Özbucak-Tıraşoğlu ve İpek (2019: 80) 400 evli bireyde evlilik uyumu ve benlik algısı çalışmasında katılımcıların benlik algılarının yaşa göre anlamlı bir fark göstermediği sonucuna varmışlardır. Eren (2017: 68) çalışmasında, bireylerin içinde buldukları yaş ile kendilik algıları arasında anlamlı bir farklılık bulamamıştır. Literatürde benlik ile yaş değişkeninin ilişkili olduğu çalışmalar da mevcuttur. Demir (2017: 57) çalışmasında bireylerin yaşı arttıkça kendilik algısı düzeylerinin de artmakta olduğu sonucuna varmıştır.

Evli bireylerin sahte benlik algısı alt ölçeklerinden aldıkları puanlar evlendikleri yaşa göre anlamlı düzeyde farklı bulunmamıştır. Bu bulgu literatür ile paralellik göstermektedir. Turanlı, (2010: 56) yaptığı çalışmada bireylerin benlik saygılarının yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna varmıştır.

Evli bireylerin sahte benlik algısı alt ölçeklerinden aldıkları puanlar evlilik sürelerine göre anlamlı düzeyde farklı bulunmamıştır. Literatürde benlik algısı ile evlilik sürelerinin ilişkili olduğu çalışmalar da mevcuttur (Özbucak-Tıraşoğlu ve İpek, 2019: 82). Çelenoğlu (2011: 58) çalışmasında, 20 ve üzeri yıldır evli olan bireylerin kendilik algısı puan ortalamalarının diğer gruplardan yüksek olduğu, 3-5 yıl arası evli olanların kendilik algısı puan ortalamalarının diğer gruplardan düşük olduğu sonucuna varmıştır.

Evli bireylerin sahte benlik algısı alt ölçeklerinden aldıkları puanlar eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. Kişilerin eğitim düzeylerine göre sahte benlik algılarına ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; üniversite mezunlarının sahte benlik algıları, ilköğretim ve lise mezunlarından daha düşüktür. Kişilerin eğitim düzeylerine göre sosyal kaygılarına ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; üniversite mezunlarının sosyal kaygıları, lise mezunlarından daha düşüktür. Bunun nedeni olarak artan eğitim düzeyi ile birlikte kişinin ideal benlik ve gerçek benlik farklılıklarının daha sağlıklı bir düzeye eriştiği düşünülebilir. Artan eğitim seviyesi ile birlikte kişinin sosyal alanda daha gerçekçi davranışlar sergilemesi, potansiyelini ve sınırlarını daha net görebilmesi beklenir. Bu bulgu literatürdeki bazı çalışmalarla paralellik göstermektedir. Turanlı (2010: 57) yaptığı çalışmada evli bireylerin eğitim düzeyi arttıkça benlik saygılarının da yükseldiği bulgusuna ulaşmıştır. İmamoğlu ve Edwards (2007: 129) yaptıkları çalışmada yüksek düzey eğitim seviyesine sahip kadınların diğer erkek ve kadınlara oranla hem ilişkili hem kendileşmiş benliğe sahip olma olasılığını daha yüksek bulmuşlardır. Çelenoğlu (2011: 49) ilköğretim mezunu

bireylerin, üniversite ve lisansüstü eğitim mezunu bireylere göre kendilik algısı puanlarının daha düşük olduğu sonucuna varmıştır. Demir (2017: 57) yüksek lisans tez çalışmasında lise mezunu bireylerin kendilik algısı düzeylerinin ilkökul mezunu bireylere oranla daha yüksek olduğu, üniversite mezunu bireylerin de lise mezunu bireylerden daha yüksek kendilik algı düzeyine sahip oldukları sonucuna varmıştır.

Evli bireylerin sahte benlik algısı alt ölçeklerinden sahte benlik algısı puan ortalamaları algılanan gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. Kişilerin gelir düzeylerine göre sahte benlik algılarına ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; gelir düzeyi kötü olan kişilerin sahte benlik algıları, gelir düzeyi iyi ve orta olan kişilerden daha yüksektir. Gelir düzeyi orta olan kişilerin sahte benlik algıları, gelir düzeyi iyi olan kişilerden daha yüksektir. Bunun nedeni olarak düşük maddi düzeydeki kişilerin sınırlı sosyal aktivitelerde yer alma imkanı bulması, ancak bunun sebep olduğu aşağılık kompleksini bastırarak sosyal alanlarda olduğundan farklı daha üstün gelir düzeyine sahipmiş gibi davranması ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Evli bireylerin sahte benlik algısı alt ölçeklerinden sosyal kaygı puan ortalamaları algılanan gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklı bulunmamıştır. Literatür incelendiğinde tutarlı sonuçlar görülmektedir. Özkan (1994: 7) çalışmasında, katılımcıların ailelerinin yüksek gelir seviyesine sahip olanlarının çocuklarında benlik saygısının orta ve kötü gelir seviyesine sahip olan ailelerinin çocuklarına nazaran daha yüksek düzeyde olduğunu saptamıştır. Literatürde benlik algısı ile gelir düzeyinin anlamlı farklılıklar göstermediği çalışmalar da mevcuttur (Özbucak-Tıraşoğlu ve İpek, 2019: 81; Kahrıman ve Polat, 2003: 22). Eren (2017: 71) çalışmasında kendilik algısı ile algılanan gelir düzeyi arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Evli bireylerin sahte benlik algısı alt ölçeklerinden aldıkları puanlar çocuk sayılarına göre anlamlı düzeyde farklı bulunmamıştır. Literatürde söz konusu bulgu ile paralel olmayan, benlik algısı ile çocuk sayısı değişkenlerinin ilişkili olduğu çalışmalar mevcuttur. Özbucak-Tıraşoğlu ve İpek, (2019: 83) çocuk sahibi olmayan bireylerin benlik algısının çocuk sahibi olmayan bireylere kıyasla olumlu yönde daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Öte yandan Erbil ve Bostan (2004: 22) yaptıkları çalışmada çocuk sayısı ile benlik saygısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptamıştır.

Evli bireylerin sahte benlik algısı alt ölçeklerinden aldıkları puanlar eşleri ile olan kültür benzerliğine göre anlamlı düzeyde farklı bulunmamıştır. Literatürde iki değişkenin ilişkisinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır.

5.1.3. İlişki Ölçekleri Anketi Puanları ile Demografik Değişkenlerin Sonuçları ve Yorumları

Evli bireylerin ilişki ölçekleri anketi alt ölçeklerinden aldıkları puanlar cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. Analiz sonuçlarına bakıldığında erkeklerin ilişkide güvenli bağlanma stili puan ortalamaları kadınlardan daha yüksek iken, kadınların ilişkide korkulu bağlanma stilleri puan ortalamaları erkeklerden daha yüksektir. Bunun nedeni olarak kadınların ilişki süreci içerisinde yaşanan problemlere erkeklere oranla daha duygusal bir bakış açısına sahip olması ve bu sebeple yaşanan problem durumlarını daha çabuk kişiselleştirip sağlıklı olmayan düşünce yapılarını bütün ilişkiye genelleme yatkınlıklarının fazla olduğu düşünülmektedir. Erkeklerin ise problemler durumlarında daha çözüm odaklı olduğu varsayıldığında, eşe güven duygusunu kolay bir biçimde tüm ilişkiye genelleyebildikleri düşünülebilir. Çelikkaleli ve Gündüz (2010: 371) çalışmalarında erkeklerin problem çözme becerisinin kadınlardan fazla olmasının sebepleri olarak; toplumsal cinsiyet rolleri, ailenin ve toplumun kadınlar üzerinde daha baskıcı ve kontrollü tavırlar sergilediklerini belirtmektedir. Buna karşın ailenin ve toplumun erkeklere, problem çözme beceresini geliştirecek farklı tecrübeler yaşayabilecekleri ortamlara girmeleri konusunda cesaretlendirdiklerini belirtmektedirler. Literatür incelendiğinde farklı cinsiyet ile bağlanma stilleri arasında farklı ilişkilerin bulunduğu çalışmalar da mevcuttur. Karlıoğlu ve Parlar (2020: 183) çalışmasında evli erkeklerin kaçınmacı bağlanma düzeylerinin, evli kadınlara kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Literatürde bağlanma stilleri ile cinsiyet arasında ilişki saptanmayan çalışmalar yaygındır (Çağlayan, 2019: 58; Köse, 2016: 38; Kurtlar, 2020: 66; Bayar, 2021: 89).

Evli bireylerin ilişki ölçekleri anketi alt ölçeklerinden aldıkları puanlar evlenme biçimine göre anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. Analiz sonuçlarına bakıldığında görücü usulü evlenenlerin güvenli bağlanma stili puan ortalamaları karşılıklı anlaşarak (flört) evlenen bireylerin güvenli bağlanma puan ortalamalarından daha yüksek iken saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma stilleri puan ortalamaları evlenme biçimine göre anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır. Bunun nedeni olarak evlenmeden önce kurulan güven inşasının evlilik yaşamında devam etme olasılığının yüksek olması düşünülmeye karşın görücü usulü evlenen bireylerin evlilikte kurmaya çalıştıkları güven inşasının problem durumlar karşısında daha çabuk yıkılabileceği zamanla

bağlanma stillerini etkileyebileceği düşünülebilir. Ak (2021: 85) çalışmasında ilişki ölçekleri anketi puanları analiz bulguları doğrultusunda evlenme şekli değişkenine göre incelendiğinde görücü usulü, ailesinin isteğiyle evlenen bireylerin görücü usulü, kendi isteğiyle ve severek kendi isteğiyle evlenen bireylere göre daha yüksek korkulu bağlanma ve kayıtsız bağlanma puanlarına sahip oldukları sonucuna varmıştır. Öte yandan Girgin (2018: 64) çalışmasında katılımcıların evlilik biçimine göre kaygılı bağlanma ve kaçınan bağlanma istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulamamıştır.

Evli bireylerin ilişki ölçekleri anketi alt ölçeklerinden aldıkları puanlar evli bireylerin bir işte çalışma durumuna göre anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. Analiz sonuçlarına bakıldığında çalışan kişilerin ilişkide güvenli bağlanma stili puan ortalamaları çalışmayan kişilerden daha yüksek iken, çalışmayan kişilerin ilişkide korkulu bağlanma stili puan ortalamaları çalışan kişilerden daha yüksektir. Saplantılı ve kayıtsız bağlanma stilleri ise bireylerin çalışma durumuna göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu durumun nedeni olarak çalışan kişilerin temel yaşam ihtiyaçlarından biri olan sosyalleşme ihtiyacını, iş ortamında giderdiği varsayıldığında, çalışmayan kişilerde bu ihtiyaç bir problem haline dönüşebileceği düşünülmektedir. Çalışmayan kişilerin gün içerisinde sosyalleşememe probleminden kaynaklı olarak ilişki problemlerine karşın sağlıklı bir takım düşünce yapıları besleyebileceği ve bu durumun bağlanma stillerini etkileyebileceği düşünülmektedir. Ayrıca ekonomik özgürlüğü elinde bulunan bireylerin daha sağlıklı yakın ilişkiler geliştirebileceği düşünülmektedir. Kapucı (2014: 152) bağlanma stilleri ile eşlerin çalışma durumları arasında anlamlı bir farklılık bulamamış, eşlerin ekonomik özgürlüklerinin birbirlerine karşı davranış ve tutum geliştirmemelerinden kaynaklanıyor olabileceği bulgusuna rastlamıştır. Ak (2021: 83) çalışmasında çalışan katılımcıların çalışmayan katılımcılara göre güvenli bağlanma puanları yüksek, korkulu bağlanma puanları ise düşük olduğu sonucuna varmıştır.

Evli bireylerin ilişki ölçekleri anketi alt ölçeklerinden aldıkları puanlar eşin bir işte çalışma durumuna göre anlamlı düzeyde farklı bulunmamıştır. Literatürde ilgili değişkenlerin bir arada incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Evli bireylerin ilişki ölçekleri anketi alt ölçeklerinden aldıkları puanlar yaşa göre ve evlendikleri yaşa göre anlamlı düzeyde farklılar bulunmamıştır. Kapucı (2014: 154) bağlanma stilleri ile eşlerin şu anki yaşı ve evlenme yaşı arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusuna varmıştır. Erdoğan Taycan ve Çepik Kuruoğlu (2013: 9) yaptıkları çalışmada içinde bulunulan yaş ve bağlanma stilleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusuna varmışlardır. Girgin (2018: 58) çalışmasında yaş ve bağlanma

stilleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmektedir. Çağlayan (2019: 58) yüksek lisans tez çalışmasında yaş ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulgusuna rastlamıştır. Öte yandan Ak (2021: 77) yüksek lisans tez çalışmasında evlenme yaşı yükseldikçe, güvenli bağlanma puanları artış, korkulu bağlanma puanları ise azalış göstermekte olduğu sonucuna varmıştır

Evli bireylerin ilişki ölçekleri anketi alt ölçeklerinden aldıkları puanlar evlilik sürelerine göre anlamlı düzeyde farklılar bulunmamıştır. Kapucı (2014: 154) bağlanma stilleri ile eşlerin evlilik süreleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusuna varmıştır. Erdoğan Taycan ve Çepik Kuruoğlu (2013: 9) yaptıkları çalışmada evlilik süreleri ve bağlanma stilleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusuna varmışlardır. Girgin (2018: 58) yüksek lisans tez çalışmasında katılımcıların evlilik yılına göre kaygılı bağlanma, kaçınan bağlanma, evlilik doyumu ve kıskançlık medyanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusuna varmıştır. Çağlayan (2019: 58) yüksek lisans tez çalışmasında yaş ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulgusuna rastlamıştır.

Evli bireylerin ilişki ölçekleri anketi alt boyutlarından güvenli bağlanma ve korkulu bağlanma alt ölçeklerinden aldıkları puanlar eğitim düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılar bulunmuştur. Kişilerin eğitim düzeylerine göre ilişkide güvenli bağlanma stillerine ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; üniversite mezunlarının ilişkide güvenli bağlanma stilleri lise ve ilköğretim mezunlarından daha yüksektir. Lise mezunu olan kişilerin ilişkide güvenli bağlanma stilleri, ilköğretim mezunu olan kişilerden daha yüksektir. Kişilerin eğitim düzeylerine göre ilişkide korkulu bağlanma stillerine ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; üniversite mezunlarının ilişkide korkulu bağlanma stilleri lise ve ilköğretim mezunlarından daha düşüktür. Evli bireylerin ilişki ölçekleri anketi alt ölçeklerinden kayıtsız ve saplantılı bağlanma alt ölçeklerinden aldıkları puanlar eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılar bulunmamıştır. Eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin kişisel ve sosyal gelişimlerinin de yüksek olduğu düşünülmektedir. İlişki içerisinde sağlıklı iletişim, empati becerileri, kendini gerçekleştirme düzeyleri, problem çözme becerileri ve affetme düzeylerinin de yüksek olduğu varsayıldığından güvenli bağlanma stili ile eğitim düzeyinin olumlu ilişkisi olduğu düşünülmektedir. Kapucı (2014: 151) korkulu, saplantılı ve kayıtsız bağlanma stilleri farklılık göstermemesine rağmen güvenli bağlanma stiline eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna varmıştır. Söz konusu çalışmada, ilköğretim mezunu olanların en düşük güvenli bağlanma puanına sahip oldukları, lise mezunu

olanların ise en yüksek güvenli bağlanma puanına sahip oldukları belirlenmiştir. Üniversite ve lisansüstü eğitim düzeyi yükseldikçe güvenli bağlanma düzeyinin de düştüğü görülmüştür. Erdoğan Taycan ve Çepik Kuruoğlu (2013: 9) yaptıkları çalışmada bireylerin eğitim seviyeleri ve bağlanma stilleri arasında anlamlı bir farklılık bulamamışlardır. Girgin (2018: 62) çalışmasında eşin eğitim durumuna göre katılımcıların kaçınan bağlanma stilinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu bulgusuna rastlamıştır.

Evli bireylerin ilişki ölçekleri anketi güvenli bağlanma alt ölçeğinden aldıkları puanlar algıladıkları gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılar bulunmuştur. Kişilerin gelir düzeylerine göre ilişkide güvenli bağlanma stillerine ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; gelir düzeyi kötü olan kişilerin ilişkide güvenli bağlanma stilleri, gelir düzeyi iyi ve orta olan kişilerden daha düşüktür. Gelir düzeyi orta olan kişilerin ilişkide güvenli bağlanma stilleri, gelir düzeyi iyi olan kişilerden daha düşüktür. Evli bireylerin ilişki ölçekleri anketi alt ölçeklerinden kayıtsız, saplantılı ve korkulu bağlanma alt ölçeklerinden aldıkları puanlar algılanan gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılar bulunmamıştır. Kapucı (2014: 152) bağlanma biçimlerinden güvenli ve saplantılı bağlanma arasında anlamlı bir farklılık bulamazken korkulu ve kayıtsız bağlanma arasındaki anlamlı farklılıklar bulmuştur. Üst gelir grubunun korkulu bağlanma faktör ortalaması en yüksekken, orta-orta gelir grubunun korkulu bağlanma faktör ortalaması en düşük bulunmuştur. Kayıtsız bağlanmaya göre de üst gelir grubunun kayıtsız bağlanma faktör ortalaması en yüksekken, alt-orta gelir grubunun kayıtsız bağlanma faktör ortalaması en düşük olduğu bulgusuna rastlamıştır. Erdoğan Taycan ve Çepik Kuruoğlu (2013: 9) yaptıkları çalışmada içinde gelir düzeyleri ve bağlanma stilleri arasında anlamlı bir farklılık bulamamışlardır. Girgin (2018: 66) yüksek lisans tez çalışmasında Maddi duruma göre katılımcıların kaçınan bağlanma medyanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulmuştur. Maddi durumu iyi olanların kaçınan bağlanma medyanları en düşükken maddi durumu kötü olanların kaçınan bağlanma medyanları en yüksektir. Ak (2021: 84) yüksek lisans tez çalışmasında İlişki ölçekleri anketi puanları gelir düzeyi değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığı sonucuna varmıştır.

Evli bireylerin ilişki ölçekleri anketi alt ölçeklerinden aldıkları puanlar çocuk sayılarına göre anlamlı düzeyde farklı bulunmamıştır. Kapucı (2014: 155) kayıtsız bağlanma biçimi hariç, diğer bağlanma biçimleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varmıştır. 2 çocuklu bireyler ile 4 ve üzeri çocuklu bireyler arasındaki fark anlamlı

olduğu 2 çocuklu bireylerin kayıtsız bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Girgin (2018: 65) çalışmasında katılımcıların Çocuk sayısına göre katılımcıların kaygılı bağlanma, kaçınan bağlanma değişkenleri için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulamamıştır. Ak (2021: 87) çalışmasında ilişki ölçekleri anketi puanları analiz bulguları doğrultusunda çocuk sahibi olma değişkenine göre incelendiğinde çocuk sahibi olan çocuk sahibi olmayan katılımcılara göre daha düşük düzeyde saplantılı bağlanma gerçekleştirdikleri sonucuna varmıştır.

Evli bireylerin ilişki ölçekleri anketi güvenli bağlanma alt ölçeğinden aldıkları puanlar eşlerin kültür benzerliklerine göre anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. Kişilerin eşleri ile kültür benzerliklerine göre ilişkide güvenli bağlanma stillerine ilişkin ortalama farklılıkları incelendiğinde; benzer kültürden gelen kişilerin ilişkide güvenli bağlanma stilleri, eşleri ile kısmen benzer kültürden gelen kişilerden daha yüksektir. Bu durumun nedeni olarak benzer yaşantılar deneyimleyen kişilerin evlilik süresi içerisinde yaşadıkları problemlere ve durumlara karşı da benzer düşünce yapılarına göre davranmalarının etkili olduğu düşünülmektedir. Evli bireylerin ilişki ölçekleri anketi alt ölçeklerinden kayıtsız, saplantılı ve korkulu bağlanma alt ölçeklerinden aldıkları puanlar eşlerin kültür benzerliğine göre anlamlı düzeyde farklılar bulunmamıştır.

5.2. Evlilik Yaşamı Ölçeği, Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi Puanlarının Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Sonuçlar ve Yorumlar

Yetişkin bağlanma stilleri alt ölçeklerinden alınan puan ortalamaları, sahte benlik algısı alt ölçeklerinden alınan puan ortalamaları ve evlilik doyumu ölçeğinden alınan puan ortalamaları incelendiğinde evlilik doyumu; güvenli bağlanma değişkeni ile orta düzeyde olumlu yönde; sahte benlik algısı değişkeni ile orta düzeyde olumsuz yönde, sosyal kaygı, saplantılı bağlanma ve korkulu bağlanma değişkenleri ile düşük düzeyde olumsuz yönde korelasyon göstermiştir. Evlilik doyumunun güvenli bağlanma ile olumlu yönde ilişkisinin olmasının sebepleri olarak; güvenli bağlanan kişilerin kendilerine karşı olumlu benlik yapısı sergilemeleri ve başkalarına karşı olumlu tutum düşüncesinde olmaları gösterilebilir. Kendilerini sevmeye layık görüp, eşlerine de kolayca güvenen bir yapıda olmalarının evlilik doyumu ile olumlu yönde ilişki göstermesinin sebebi olduğu düşünülmektedir. Evlilik doyumunun saplantılı bağlanma ile olumsuz yönde ilişkisinin olmasının sebepleri olarak; saplantılı bağlanan kişilerin kendileri ile ilgili olumsuz duygular beslerken eşleri ile ilgili olumlu yönde duygular beslemeleri gösterilebilir. Sürekli olarak partnerini mutlu etme çabası içerisinde olurken

kendilerini görmezden gelme durumlarının evlilikteki doyumunu düşürdüğü düşünülmektedir. Evlilik doyumunun korkulu bağlanma ile olumsuz yönde ilişkisinin olmasının sebepleri olarak; korkulu bağlanan bireylerin kendilerine ve başkalarına karşı olan değersizlik hislerinin etkili olabileceği düşünülmektedir. Evlilik doyumunun sahte benlik algısı ve sosyal kaygı ile olan olumsuz yönde ilişkisinin sebepleri olarak; sahte benlik algısı ve sosyal kaygısı yüksek olan kişilerin, sosyal uyum adına gerçek olmayan düşünce, his ve duygulara sahip olmalarından kaynaklı olduğu düşünülebilir. Evlilik yaşamı içerisinde partner tarafından zamanla fark edilen gerçek olmayan düşünce, his ve duygulardan kaynaklı yaşanan problemler ile evlilik doyumunun olumsuz bir ilişki göstermesinin sebebi olabileceği düşünülmektedir. Bu sonuçlar literatürle paralellik göstermektedir. Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu (2006: 66) çalışmalarında; güvenli bağlanan bireylerin evlilik uyumlarının diğer bağlanma stillerine sahip bireylere oranla daha yüksek düzeyde olduğu, korkulu bağlanan bireylerin ise evlilik uyumlarının diğer bağlanma stillerine sahip bireylere oranla en düşük düzeyde olduğu sonucuna varmışlardır. Yine aynı araştırmada saplantılı bağlanma düzeyi yüksek çıkan bireylerin evlilik uyum puanlarının güvenli bağlanma puanı yüksek bireylerin evlilik uyum puanlarına yakın çıkmıştır. Bunun nedeni saplantılı bağlanma stiline sahip bireylerin eşine karşı olarak sergilediği aşırı davranışların, eşi tarafından olumlu olarak algılandığı düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Demir (2016: 66) çalışmasında evlilik uyumu alt ölçeklerinden memnuniyet-doyum alt ölçeği ile güvenli bağlanma stili arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu sonucuna varmıştır. Muşdal-Çelebi ve Polat (2019: 32) çalışmalarında en az 1 yıldır evli olan 95 kadın ile yaptıkları çalışmada kaçınan ve kaygılı bağlanmanın evlilik doyumu üzerinde negatif yönde anlamlı farklılıklar oluşturduğu sonucuna varmışlardır. Sarı (2012: 52) yaptığı çalışmada güvenli ve saplantılı bağlanma stillerinin evlilik uyumu ile anlamlı bir ilişki göstermediğinin ancak korkulu ve kayıtsız bağlanma stillerinin evlilik uyumu ile negatif yönde ilişkili olduğu sonucuna varmıştır. Shi (2003: 150), yaptığı çalışmada güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin diğer bağlanma stillerine sahip bireylere oranla en yüksek seviyede evlilikten doyum sağladıkları bulgusuna ulaşmıştır. Möller, Hwang ve Wickberg (2006: 219) yaptıkları çalışmada korkulu bağlanma stiline sahip kadınların, diğer bağlanma stillerine kadınlara oranla en düşük düzeyde evlilik uyumuna sahip oldukları bulgusuna ulaşmışlardır. Kılıç (2017: 65) yaptığı çalışmada güvenli bağlanma stili puanı ortalaması yüksek olan bireylerin evlilik uyum puanlarının da yüksek olduğu, kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin puan ortalamasının ise evlilik uyumu puan ortalamasının düşük olduğu sonucuna varmıştır. Literatürde bağlanma stilleri ile evlilik

uyumunun birlikte çalışıldığı araştırmalarda genellikle güvenli bağlanma stili ile saplantılı bağlanma stiline sahip bireylerin evlilikten sağladıkları doyum güvensiz ve korkulu bağlanan bireylerin evlilikten sağladıkları doyumdan daha yüksek düzeyde olduğu bulgularına rastlanmıştır. (Büyükşahin, 2006: 157; Beştav, 2007: 42; Açıık, 2008: 56). Literatürde bağlanma stillerinin çift uyumuna ve doyumuna göre anlamlı bir değişkenlik göstermediği yönünde bulguya ulaşan çalışmalar da mevcuttur (Turanlı, 2010: 64).

Yetişkin bağlanma stilleri alt ölçeklerinden alınan puan ortalamaları, sahte benlik algısı alt ölçeklerinden alınan puan ortalamaları ve evlilik doyumu ölçeğinden alınan puan ortalamaları incelendiğinde sahte benlik algısı; sosyal kaygı ile yüksek düzeyde olumlu yönde, saplantılı bağlanma ve korkulu bağlanma değişkenleri ile düşük düzeyde olumlu yönde, güvenli bağlanma değişkeni ile orta düzeyde olumsuz yönde korelasyon göstermiştir. Sahte benlik algısının sosyal kaygı ile olumlu ilişki göstermesinin sebebi olarak iki durumda da sosyal ortamlara uyum gösterme çabasının hakim olması düşünülebilir. Sahte benlik algısının saplantılı bağlanma ve korkulu bağlanma ile olumlu ilişki göstermesinin sebebi olarak üç durumda da olumsuz benlik algısının var olması düşünülebilir. Sahte benlik algısı ve saplantılı bağlanma durumlarında bireyin diğer kişileri kendinden önce düşünmesi, hayatlarını başkalarına göre yaşamalarına sebebiyet verdiği düşünülmektedir. Sahte benlik algısının güvenli bağlanma ile olumsuz ilişki göstermesinin sebebi olarak da; sahte benlik algısında olumsuz benlik algısının hakim olmasına karşın güvenli bağlanma stilinde olumlu benlik algısının hakim olması düşünülebilir. Bu sonuçlar literatürle uyumludur. Baldwin ve Kleen (1991: 831) çalışmalarında güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin benlik saygılarının diğer bağlanma stillerine sahip kişilere oranla anlamlı derecede daha fazla olduğu sonucuna varmışlardır. Turanlı (2010: 46-49) 116 evli birey ile evlilik uyumu ile benlik saygısı ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin saptanması adlı tez çalışmasında; benlik saygısı ve güvenli bağlanma stili ile çift uyumu arasında olumlu yönde anlamlı, korkulu ve saplantılı bağlanma stilleri ile çift uyumu arasında negatif yönde anlamlı, güvenli bağlanma stili ile benlik saygısı arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptamıştır. Turanlı (2010: 63) Yaptığı çalışmada düşük benlik saygısına sahip evli bireylerin düşük çift uyumuna, yüksek benlik saygısına sahip kişilerin yüksek çift uyumuna sahip olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Yetişkin bağlanma stilleri alt ölçeklerinden alınan puan ortalamaları, sahte benlik algısı alt ölçeklerinden alınan puan ortalamaları ve evlilik doyumu ölçeğinden alınan puan

ortalamaları incelendiğinde sosyal kaygı; saplantılı bağlanma ve korkulu bağlanma değişkenleri ile düşük düzeyde olumlu yönde, güvenli bağlanma değişkeni ile düşük düzeyde olumsuz yönde korelasyon göstermiştir. Karaşar (2014: 33) yaptığı çalışmada; sosyal kaygı ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiye yönelik yapılan korelasyon analizinde, güvenli bağlanma ile sosyal kaçınma arasında negatif yönde, korkulu bağlanma ile sosyal kaçınma arasında pozitif yönde, korkulu bağlanma ile eleştirilme kaygısı arasında pozitif yönde, korkulu bağlanma ile sosyal kaygı arasında pozitif yönde, ; saplantılı bağlanma ile sosyal kaçınma arasında pozitif yönde, saplantılı bağlanma ile eleştirilme kaygısı arasında pozitif yönde, saplantılı bağlanma ile sosyal kaygı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varmıştır. Çelebi (2017: 1733) yaptığı çalışmada; sosyal kaygı ile güvenli bağlanma puanları arasında ters yönlü güçlü bir ilişki olduğu, sosyal kaygı ile saplantılı bağlanma arasında ise pozitif yönde güçlü bir ilişki olduğu sonucuna varmıştır. Literatürde benzer sonuçlara ulaşan çalışmalar yaygındır (Hamarta ve Özteke-Kozan, 2017: 70; Tok, Öğretir ve Özçelik 2018: 577).

5.3. Evlilik Yaşamı Ölçeği Puanlarının Sahte Benlik Algısı Ölçeği ve İlişkide Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarınca Yordanmasına Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları ve Yorumları

Yetişkin bağlanma stillerinin evlilik doyumu üzerindeki rolünü saptamak adına yapılan çok değişkenli regresyon analizinde yetişkin bağlanma stillerinin evlilik doyumunu %28 oranında açıkladığı bulunmuştur. Alt ölçeklerin açıklanan varyans üzerindeki etkisi incelendiğinde; güvenli bağlanma stiline açıklanan varyans üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkisinin olduğu, saplantılı ve korkulu bağlanma stillerinin açıklanan varyans üzerinde negatif ve anlamlı bir etkisinin olduğu, kayıtsız bağlanma stiline ise açıklanan varyans üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı bulunmuştur. Güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin olumlu benlik algıları, eşlerine güvenmeye olan yatkınlıkları, kendilerini ve eşlerini değerli görmeleri, kendilerine ve eşlerine tanıdıkları özel yaşam alanlarının evlilikten sağlanan doyumlarını arttırdığı düşünülmektedir. Saplantılı bağlanma stiline sahip kişiler kendilerine karşı olumsuz, eşlerine karşı olumlu bakış açılarına sahiplerdir (Bartholomew & Horowitz: 1991: 229). Kendi fikirlerini sürekli olarak değersiz görme, eşlerinden sürekli olarak onay alma ihtiyacı duyma, kendilerini sevilmeye değer görmezken eşlerini çok fazla sevilmeye değer görme davranışları evlilik sürecinde doyumu düşürdüğü düşünülmektedir. Korkulu bağlanma stiline sahip kişilerin hem kendilerine karşı hem eşlerine karşı olumsuz bakış açısına

sahiptirler. Evlilik süreci içerisinde eşlerinin sürekli olarak kendilerini reddedeceğine olan inançları bu kişilerde kendilerini koruma ihtiyacı hissetmesine ve bundan dolayı da eşleri ile belirli sınırlar içinde bir evlilik hayatı yaşamalarına sebep olmaktadır. Yaşanan sınır koyma işlemleri ise evliliklerindeki doyumunu düşüren bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Turanlı (2010: 67) yaptığı çalışmada korkulu bağlanma stilinin evlilik doyumunu %5,4 oranında açıkladığı ve saplantılı bağlanma stilinin evlilik doyumunu %7,7 oranında açıkladığı sonucuna varmıştır. Sığırcı (2010: 78) çalışmasında, kaçınılmaz bağlanmanın evlilik puanlarını yordama düzeyinin .26 olduğu ve kaçınılmaz bağlanmanın açıklanan evlilik doyumunu toplam varyansına %8,8'lik bir katkı getirdiği ve bu katkının anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna varmıştır. Karabacak-Çelik ve Çiftçi (2020: 908) yaptıkları çalışmada bağlanma stillerinin alt boyutu olan kaçınma bağlanma stilinin ve psikolojik iyi oluşun evli bireylerin ilişki tarzı evlilik uyumu alt ölçeği puanı ile anlamlı bir ilişki olduğunu, varyansın yaklaşık % 28'ini açıkladığı sonucuna varmışlardır. Sahte benlik algısının evlilik doyumunu üzerindeki rolünü saptamak adına yapılan çok değişkenli regresyon analizinde sahte benlik algısının evlilik doyumunu %17 oranında açıkladığı bulunmuştur. Alt ölçeklerin açıklanan varyans üzerindeki etkisi incelendiğinde; sahte benlik algısının açıklanan varyans üzerinde negatif ve anlamlı bir etkisinin olduğu, sosyal kaygının açıklanan varyans üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı bulunmuştur. Sahte benlik algısının evlilik doyumunu üzerindeki rolünün nedeni olarak; yüksek sahte benlik algısına sahip kişilerin sadece sosyal ortamla kalmayıp aile içerisinde partnerlerine karşı gerçek olmayan his ve duygular sergilemesinin evlilik doyumunu olumsuz yönde etkisi olduğu düşünülmektedir. Sahte benlik algısı yüksek kişilerin evlilik yaşamı sürecinde eşlerine karşı gerçek benliklerini gizleyip eşlerinin taleplerine göre davranış ve tutum sergilemeleri, evliliğin asıl anlamından uzaklaşmalarına dolayısıyla da evlilikten sağlanan doyuma azalmalar yaşanmasına neden olduğu düşünülmektedir. Turanlı (2010: 65) yaptığı çalışmada benlik saygısının çift uyumu üzerindeki değişimin %5,7 oranında açıkladığı sonucuna varmıştır. Öte yandan Yiğit ve Çelik (2016: 85) yaptıkları çalışmada, doyumunu yordamada önemli olduğu düşünülen değişkenlerden kendilik algısı ve kişilerarası ilişki tarzlarının istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar vermediği sonucuna ulaşmışlardır. Ancak kendilik algısı ve kişilerarası tarzların, doğrudan ilişki doyumunu yordamasından ziyade, şemalar (özellikle kopukluk şema alanı) ile ilişki doyumunu arasında aracı rollerinin olabileceği düşüncesindedirler. Erkilinç (2020: 38) yüksek lisans tez çalışmasında yaptığı basamaklı regresyon analizi sonucunda aile içi iletişim puanlarıyla oluşturduğu birinci basamağında; söz konusu değişkenin doyum

puanlarındaki varyansın yaklaşık %9'unu açıkladığını, aile içi iletişim ve benlik tipleri puanlarıyla oluşturulan basamaklı regresyon toplam modelinin ikinci basamağında doyum puanlarının varyansın yaklaşık %8'i açıkladığı; benlik tiplerinin katıldığı ikinci basamakta varyansı yordamaya katkısının da anlamlı düzeyde olduğu sonucuna varmışlardır. Eren (2021: 90) çift uyumu alt boyutlarının anlamlı yordayıcılarının kadın ve erkeğin ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurguları olduğu sonucuna varmıştır.

ALTINCI BÖLÜM

ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçları dikkate alınarak ailelere, aile olmaya hazırlananlara, psikoterapistlere ve araştırmacılara yönelik çeşitli öneriler yer almaktadır.

6.1. Ailelere ve Aile Olmaya Hazırlananlara Dönük Öneriler

1. Araştırma sonuçlarından biri olan flört ederek evlilik yapan bireylerin görücü usulü evlilik yapan bireylere oranlara evlilikte daha fazla doyum sağlaması ve güvenli bağlanma stilini daha fazla kullanması dikkate alınarak, görücü usulü evlilik yapmaya hazırlanan bireylerin, evlilik öncesi süreçte eş adaylarını daha iyi tanımaları adına yeteri kadar birlikte zaman geçirebilmeleri, olabildiğince bütün duyguları birlikte paylaşarak karşıdaki bireyin bütün ruh halini anlamaya çalışmaları önerilebilir.
2. Araştırma sonuçlarından biri olan yaşın artmasıyla evlilik doyumunun azalması ve evlilik süresinin artmasıyla evlilik doyumunun azalması bulguları dikkate alınarak, eşlerin evlilik süreci içerisinde yeniliklere sürekli açık olması, heyecanı diri tutmak adına evliliğin ilk yıllarında birbirlerine gösterdikleri tolerans ve saygıyı ileriki dönemlerde de göstermeye özen göstermesi, yaş dönemlerinin gerektirdiği psikososyal görevleri olabildiğince yerine getirmeleri önerilebilir.
3. Evlilik doyumunun ve sahte benlik algısı düzeylerinin gelir düzeyine göre sonuçları dikkate alındığında, eşlerin ekonomik gelişim adına ileriye dönük planlar yapması, kariyer ve aile odaklı bir evlilik süreci geçirmeleri önerilebilir.
4. Eşlerin kültür benzerliğinin evlilik doyumunu üzerindeki sonuçları dikkate alındığında, farklı kültürlerden gelen adaylar için çift terapisi alarak karşılaşılabilecekleri zorluklar hakkında bilgi ve farklı bir bakış açısı almaları önerilebilir.
5. Eşlerin sahip oldukları sosyal kaygı, sahte benlik algı düzeyleri ve bağlanma biçimleri eğitim düzeyi değişkeni ile verdiği sonuçlar dikkate alındığında eşlerin evlendikten sonra da eğitim hayatını sürdürmeleri önerilebilir.
6. Eşlerden birinin çalışması ve her ikisinin de çalışmasının evlilik doyumunu ve bağlanma stilleri ile olan ilişkisi dikkate alındığında, eşlerin her ikisinin de imkanlar dahilinde hem güvenli bağlanma stili geliştirmeleri adına hem de evlilikteki doyumunu arttırmaları adına bir işte çalışmaları önerilebilir.

7. Bağlanma stillerinin ve sahte benlik algısının evlilik doyumu ile olan ilişkisi sonucu dikkate alındığında; eş adaylarının ve evli bireylerin sahip oldukları bağlanma stili ve sahte benlik düzeylerini net bir şekilde görebilmeleri adına bir çift terapisine gitmeleri, daha sonradan gerektiği takdirde bireysel olarak da terapiye devam etmeleri önerilebilir.

6.2. Psikologlara ve Psikolojik Danışmanlara Dönük neriler

1. Psikologlar ve psikolojik danışmanlar, evlenmeden önce kendilerine başvuran eş adaylarının bağlanma stillerini ve sahte benlik algısı düzeylerini belirlemeye dönük etkinlikleri ve teknikleri öğrenip, eş adaylarına içinde buldukları durumu yansıtabilmesi önerilebilir.
2. Güvensiz, saplantılı ve korkulu bağlanma stillerinden en az bir tanesine sahip bireylere dönük psikoeğitim çalışmaları yapılabilir

6.3. Araştırmacılara Dönük neriler

1. Literatür incelendiğinde benlik kavramı ile ilgili; benlik saygısı, benlik algısı, benlik karmaşası gibi çalışmaların fazla olmasına karşın sahte benlik algısı ile ilgili çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Sahte benlik kavramının evlilik doyumu üzerindeki önemi göz önüne alındığında araştırmacıların söz konusu kavramı detaylı olarak inceleyip, diğer ruhsal problemler ile de ilişkisini incelemesi önerilebilir.
2. Bu çalışmaya katılan katılımcıların çoğunluğunu niversite ve üstü mezunu, gelir düzeyi orta ve iyi, bireyler oluşturmuştur. Gelir düzeyi kötü olan bireylerin sayıları arttırılarak çalışma yapılabilir.
3. Bu çalışmada nicel ölçekler kullanılmıştır. Buradan hareketle katılımcılara nitel ve nicel yöntemlerin beraber kullanıldığı daha ayrıntılı ve kapsamlı araştırmalar gerçekleştirilebilir.
4. Bu çalışmada yetişkin bağlanma stilleri, sahte benlik algısı ve evlilik doyumu değişkenlerinin ilişkisi incelenmiştir. Bu değişkenlerden farklı olarak evlilik doyumu ile ilişkili olabilecek kişilik özellikleri, inanç durumları, psikolojik sağamlık düzeyleri gibi konular ele alınarak araştırma detaylandırılabilir.

KAYNAKÇA

- Acitelli, L. K. (1992). Gender Differences in Relationship Awareness and Marital Satisfaction among Young Married Couples. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18(1): 102–110.
- Açık, Ö. (2008). *Evlilik uyumu ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Adler, A. (2014). *Ne için yaşıyoruz*. (Yarbaşı, L. Çev.). İzmir: İlya İzmir Yayınevi Matbaası.
- Ak, G. (2021). *Evli bireylerde bağlanma stillerinin benlik saygısı, toplumsal cinsiyet rolleri ve ayrılık anksiyetesi üzerindeki yordayıcı etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akın, A. (Ed.). (2015). *Psikolojide Kullanılan Güncel Ölçme Araçları* (2. Bs.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Akın, A., Demirci, I., Yılmaz, S. ve Işık, Y. (2013). The Validity and Reliability of The Turkish Version of The Perception Of False Self Scale. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 84: 88-92.
- Arif, Ö. ve Cihan-Güngör, H. (2012). Yükleme Tarzları, Bağlanma Stilleri Ve Kişilik Özelliklerine Göre Evlilik Uyumu. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2): 11-24.
- Arvas, F. B. & Hökelekli, H. (2017). Dindarlık İle Evlilik Doymu Ve Evlilikte Sorun Çözme İlişkisi Üzerine Bir İnceleme. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(34): 129-160.
- Aşkın, M. (2007). Kimlik Ve Giydirilmiş Kimlikler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2): 213-220.
- Atçeken, M. (2014). *Dindarlık, evlilik doymu ve kişilik özelliklerinin bağışlama ile ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ayatollahi, M. (2014). *Cinsel doymu yordayan demografik ve psikolojik değişkenlerin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Aylıkçı, Ç. (2018). *Evli bireylerin problemleri internet kullanımı ile evlilik doyumu arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Baldwin, M. W., & Keelan, J. P. R. (1999). Interpersonal Expectations as a Function of Self-Esteem and Sex. *Journal of Social and Personal Relationships*, 16(6): 822-833.
- Bandura, A. (1971). *Social learning theory*. New York: Stanford University Press.
- Bartholomew, K. & Horowitz, L. M. (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test of A Four-Category Model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2): 226-244.
- Batigün, A. D. ve Büyükşahin, A. (2008). Aleksitimi: Psikolojik Belirtiler Ve Bağlanma Stilleri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 11(3): 105-114.
- Bayar, B. (2021). *Yetişkin bireylerde erken dönem uyumsuz şemalar, romantik ilişkilerindeki bağlanma stilleri, ilişki doyumları ve başa çıkma biçimleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bayrak, S. (2010). Türkiye’de İşsizlik ve Boşanma İlişkisi: 1980-2017 Dönemi İçin Nedensellik Analizi. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 10(1), 39-54.
- Belir, D. (2019). *Short track sporcularının atılganlık ve sahte benlik düzeyleri arasındaki ilişkinin farklı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Bennun, I. & Sevim, S. A. (1991). Evlilik Çatışmasında Bilişsel Öğeler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 24(1): 251-258.
- Beştav, F. G. (2007). *Romantik ilişki doyumu ile cinsiyet, bağlanma biçimleri, rasyonel olmayan inançlar ve aşka ilişkin tutumlar arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bogaert, A. F. & Sadava, S. (2002). Adult Attachment and Sexual Behavior. *Personal Relationships*, 9(2): 191-204.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss*, Vol. II. Separation, Anxiety and Anger. New York, Basic Books.
- Bowlby, J. (2012). *Bağlanma*. (T. V. Soylu, Çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

- Bradbury, T. N. & Fincham, F. D. (1988). Individual Difference Variables in Close Relationships: A Contextual Model of Marriage as An Integrative Framework. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(4): 713–721.
- Bretherton, I. (1992). The Origins of Attachment Theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(5): 759–775.
- Büyükşahin, A. (2006). *Yakın ilişkilerde bağlanım: yatırım modelinin bağlanma stilleri ve bazı ilişkisel değişkenler yönünden incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Canel, A. N. (2007). *Ailede problem çözme, evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ceylan, M., Evrensel, A., Ünsalver, B. ve Cömert, G. (2015). Benlik Gelişiminin Nöropsikolojik Temelleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7(3): 255-264.
- Connell, G., Mitten, T. & Bumberry, W. M. (1999). *Reshaping Family Relationships: the Symbolic Therapy of Carl Whitaker*. Philadelphia: Brunner/ Mazel, Inc.
- Craig L. F. & Carolyn M. T. (1993). Black Children's Perception of Self: Implications for Educators, *The Educational Forum*, 57(2): 146-156.
- Crain, R. M. & Bracken, B. A. (1994). Age, Race, and Gender Differences in Child and Adolescent Self-Concept: Evidence From A Behavioral-Acquisition, Context-Dependent Model. *School Psychology Review*. 23(3): 496-511.
- Cüceloğlu, D. (2013). *İnsan ve davranışı* (14. Bs.). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel ve Kişisel Değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39): 13-23.
- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2018). The Mediator Role Of Spousal Self-Disclosure İn The Relationship Between Marital Satisfaction And Spousal Support. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 18(3): 701-736.
- Çağlayan, Y. İ. (2019). *Eşlerde evlilik uyumu ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çatal, M. T. ve Kalkan, M. (2019). Evli Bireylerin Evlilik Değerleri Evlilik Doyumu ve Evlilik Tipleri. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 3(6): 179-186.

- Çatal, M. T., Kalkan, M. ve Batık, M. V. (2018). Evlilik Tipleri Ölçeği: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16): 498-523.
- Çavuşoğlu, Z. Ş. (2011). *Bağlanma stilleri evlilik uyumu ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çelebi, B. M. ve Polat, A. (2019). Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantıların, Yetişkin Bağlanma Stillerinin ve Psikolojik İyi Oluşun Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisi. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(1): 29-34.
- Çelebi, G. Y. (2017). Ergenlerde Sosyal Kaygı Ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(5): 1729-1736.
- Çelenoğlu, A. (2011). *Evli bireylerin, bağlanma stillerine ve kendilik algısına göre evlilikte yaşanan sorunlarla başa çıkma yollarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, G., Yıldırım, V., Metin, Ö., Tahiroğlu, A., Toros, F., Avcı, A. ve Karayazı, İ. (2011). Özkıyım Girişimi Olan Ergenlerde Ruhsal Bozukluklar, Benlik Ve Aile İşlevselliği. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(4): 280-286.
- Çelik, A.K. ve Çiftçi, M. (2020). Evli Bireylerin Bağlanma Stilleri ve Psikolojik İyi Oluşlarının Evlilik Uyumlarını Yordayıcı Rolü. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 9(2): 898-918.
- Çelik, E. (2012). *Evli bireylerin cinsel özgüven düzeyleri ile cinsel öz-yeterlik, evlilik yaşam doyumu ve cinsel utangaçlıklarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Çelik, M. ve İnanç, B. Y. (2009). Evlilik Doyum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(2): 247-269.
- Çelikkaleli, A. G. Ö., ve Gündüz, B. (2010). Ergenlerde Problem Çözme Becerileri ve Yetkinlik İnançları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2): 361-377.
- Çınar, L. (2008). *Evlilik doyumu: Cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Demir, D. (2016). *Evlilik uyumu ile bağlanma stilleri ve kişilerarası problem çözme davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, Ö. (2017). *Yetişkin bireylerde kendilik algısı ve bağlanma stillerinin aleksitimi üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demirli, C. ve Kendir, M. (2016). Evlilik Doyumu Üzerinde Anne Baba Tutumunun Etkisinin İncelenmesi. *Education Sciences*, 11(3): 96-113.
- Demirli, C. ve Yazıcı, B. (2020). Evlilik Kararı Alan Bireylerin Evliliğe Yükledikleri Anlam İle Evlilik Öncesi İlişkilerin İncelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(7): 295-326.
- Demirtaş, E. (2021). *Evli bireylerde eş desteği, evlilik doyumu, sorun çözme becerileri ve depresyon arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Kent Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Deniz, M. E., Gülgün, U. ve Kurtuluş, H. Y. (2019). Evlilikte Suçu Affetme ve Yüklemenin Evlilik Doyumu Üzerindeki Yordayıcı Etkisi. *Elementary Education Online*, 18(2): 852-861.
- Dowlatabadi, F.H., Saadat, S. & Jahangiri, S. (2013). The Relationship Between Religious Attitudes and Marital Satisfaction Among Married Personnel of Departments Of Education in Rasht City, Iran. *International Journal of Advanced Studies in Humanitie sand Social Science*, 1 (6): 608-615.
- Duverger, M. (1998). *Siyaset sosyolojisi (5. Bs.)*. (Tekeli, Ş. Çev.). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Edizler, G. (2010). Karizmatik Liderlikte Duygusal Zekâ Boyutuyla Cinsiyet Faktörüne İlişkin Literatürel Bir Çalışma. *Selçuk İletişim*, 6(2): 137-150.
- Ekşi, H., Güneş, F. ve Yaman, N. (2018). Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının Psikolojik İyi Oluşları Ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(50): 203-233.
- Ekşi, H., Kardaş, S. ve İnci, O. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Ana Baba Bağlanma Düzeyleri ve Sosyal Görünüş Kaygılarının Sahte Benlik Algılarını Yordayıcılığı. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(18): 155-163.

- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Alpkan, L. ve Eradamlar, N. (2005). Cinsellik ve Çift Uyumu Arasındaki İlişki: Üç Grup Evli Çiftte Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Düşünen Adam*, 18(2): 72-81.
- Erbil, N. ve Bostan, Ö. (2004). Ebe Ve Hemşirelerde İş Doyumu, Benlik Saygısı ve Etkileyen Faktörler. *Atatürk Üniversitesi HYO Dergisi*, 7(3): 56-66.
- Erdoğan, İ. (2018). *Evli çiftlerde, evlilik uyumu, cinsel yaşam doyumu ve yaşam doyumu arasında ki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Eren, G. (2017). *Ebeveyn kaybı yaşamış ergenlerin psikolojik sağlamlıklarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Eren, N. (2017). *Yetişkinlerin bağlanma stillerine göre bireylerin öfkeyi ifade etme tarzları, kendilik algısı ve sosyal problem çözme becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Eren, S. (2021). *Evli çiftlerin benlik kurguları ve benlik kurguları benzerliğinin evlilik uyumu ve doyumu ile ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Eriş, Y. ve İkiz, F. E. (2013). Ergenlerin Benlik Saygısı ve Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki ve Kişisel Değişkenlerin Etkileri. *Turkish Studies (Elektronik)*, 8(6): 179-193.
- Erkılınç, M. M. (2020). *Aile içi iletişim kalıpları, benlik kavramı ve evlilik uyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erözkan, A. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Karar Stratejileri. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3): 60-74.
- Fidanoğlu, O. (2006). *Evlilik uyumu, mizah tarzı ve kaygı düzeyi arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Fowers, B. J. (1993). Psychology As Public Philosophy: An Illustration of The Moral Dimension of Psychology with Marital Research. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*, 13(2): 124-136.
- Geçtan, E. (2014). *Psikanaliz ve Sonrası*, İstanbul: Metis Yayınları.

- Girgin, B. (2018). *Çatalcada yaşayan evli bireylerin bağlanma stilleri, romantik kıskançlık düzeyi ve evlilik doyumu arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Görünmez, M. (2006). *Bağlanma stilleri ve duygusal zekâ yetenekleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Gülsün, M., Ak, M. ve Bozkurt, A. (2009). Psikiyatrik Açıdan Evlilik ve Cinsellik. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1): 68-79.
- Gündaş, A. (2013). *Lise öğrencilerinde psikolojik sağlamlığın yordayıcısı olarak benlik kurgusu ve bağlanma stilleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Tokat
- Güngör, H. C. (2007). *Evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirme* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gürel, Ö. (2007). *Görme engelli ergenlerle gören ergenlerin benlik saygısı gelişmelerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gürsoy, F. (2006). Farklı Sosyoekonomik Düzeydeki Ergenlerin Benlik Tasarım Düzeyleri ile Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2): 183-190.
- Güven, N. ve Sevim, S. A. (2007). İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ve Algılanan Problem Çözme Becerilerinin Evlilik Doyumunu Yordama Gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28): 49-61.
- Habibova, G. ve Topkaya, N. (2019). Çalışan Kadınlarda Evlilik Doyumunun Yordayıcısı Olarak Kişiler Arası Yeterlilik ve İş-Aile Çatışmasını Yönetme Öz Yetkinliği. *Ege Eğitim Dergisi*, 21(2): 76-90.
- Halat, M. I. & Hovardaoğlu, S. (2010). The Relations Between the Attachment Styles, Causality and Responsibility Attributions and Loneliness of The Married Couples in the Context of The Investment Model. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 5: 2332-2337.
- Harter, S., Marold, D. B., Whitesell, N. R. & Cobbs, G. (1996). A Model of The Effects of Perceived Parent and Peer Support on Adolescent False Self Behavior. *Child Development*, 67(2): 360-374.

- Harter, S., Waters, P. L. & Whitesell, N. R. (1997). Lack of Voice as A Manifestation of False Self-Behavior Among Adolescents: The School Setting as A Stage Upon Which The Drama of Authenticity ss Enacted. *Educational Psychologist*, 32(3): 153-173.
- Haşiloğlu, S. B., Baran, T. ve Aydın, O. (2015). Pazarlama Araştırmalarındaki Potansiyel Problemlere Yönelik Bir Araştırma: Kolayda Örneklem ve Sıklık İfadeli Ölçek Maddeleri. *Pamukkale İşletme ve Bilişim Yönetimi Dergisi*, (1): 19-28.
- Hazan, C. & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an Organizational Framework for Research on Close Relationships. *Psychological Inquiry*, 5(1): 1-22.
- Horozcu, Ü. (2015). *Din psikolojisi*, İstanbul: Rağbet Yayınları.
- Hortaçsu, N. (2007). Family- Versus Couple-İnitiated Marriages İn Turkey: Similarities And Differences Over The Family Life Cycle. *Asian Journal Of Social Psychology*, 10(2): 103–116.
- Hou, Y., Jiang, F. & Wang, X. (2019). Evlilik Bağlılığı, İletişim ve Evlilik Doyumu: Aktör-Partner Karşılıklı Bağımlılık Modeline Dayalı Bir Analiz. *Uluslararası Psikoloji Dergisi* , 54 (3): 369-376.
- Hovardaoğlu, S . (1995). Kişilerarası İlişkiler ve Davranış Bozuklukları. *Kriz Dergisi*, 3(1-2): 4-9.
- Hoy, A. W. (2015). *Eğitim Psikolojisi* (D. Özen, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Hünler, O. S. ve Gençöz, T. (2003). Boyun Eğici Davranışlar ve Evlilik Doyumu İlişkisi: Algılanan Evlilik Problemleri Çözümünün Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51): 99-108.
- Hünler, O.S. ve Gençöz, T. (2003). Boyun Eğici Davranışlar ve Evlilik Doyumu İlişkisi: Algılanan Evlilik Problemleri Çözümünün Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51): 99-108.
- İmamoğlu, E. O. ve Güler Edwards A. (2007). Geleceğe İlişkin Yönelimlerde Benlik Tipine Bağlı Farklılıklar. *Türk Psikoloji Dergisi*, 22(60): 115-132.
- İnanç, B. Y. ve Yerlikaya, A. A. (2012). *Kişilik Kuramları* (6. Bs.). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- İnanç, B., Bilgin, M. ve Atıcı, M. (2007). *Gelişim Psikolojisi* (3. Bs.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Jackson, G. L., Krull, J. L., Bradbury, T. N., & Karney, B. R. (2017). Household Income and Trajectories of Marital Satisfaction in Early Marriage. *Journal of Marriage and Family*, 79(3), 690–704.
- Jackson, J.B., Miller, R. B., Oka, M., Henry, R. G. (2014). Gender Differences in Marital Satisfaction: A Meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*, 76(1): 105–129.
- James, W. (1950). *The Principles of Psychology* (Vol 1). New York: Reprint Edition, Dover Publications
- Jones, D. M. (1985). Bulimia: A False Self Identity. *Clinical Social Work Journal*, 13(4): 305–316.
- Jose, O. & Alfons, V. (2007). Do Demographics Affect Marital Satisfaction?. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 33(1): 73-85.
- Jose, O., Alfons, V. (2007). Do Demographics Affect Marital Satisfaction?. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 33(1): 73–85.
- Jung, C.G. (1999). *Keşfedilmemiş Benlik*. (B. İlhan, C.E. Sılay, Çev.). İstanbul: Barış İlhan Yayınevi.
- Kaba, G. K. ve Öztürk, E. (2018). Karara Bağlanan Boşanma Davalarının Retrospektif İncelenmesi: Gaziosmanpaşa Örneği. *Türkiye Klinikleri Journal of Forensic Medicine and Forensic Sciences*, 15(2): 52-60.
- Kabasakal, Z. ve Soylu, Y. (2016). Evli Bireylerin Evlilik Doyumunun Cinsiyet Ve Eş Destegine Göre İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4): 208-214.
- Kahriman, İ. ve Polat, S. (2003). Adölesenlerde Aileden Ve Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 6(2): 13-24.
- Kanburoğlu, B. (2019). *Evli kadınlarda evlilik yaşı ve evlenme biçiminin evlilik doyumu ve depresyon düzeyine olan etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kapuci, O. (2014). *Evli çiftlerin evlilik kalitesi ve bağlanma stillerinin demografik özellikler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Karabacak, A. (2016). *Evli bireylerin bağlanma stilleri psikolojik iyi oluşları ve evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Karakuş, Ö. (2012). Ergenlerde Bağlanma Stilleri ve Yalnızlık Arasındaki İlişki. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 23(2): 33-46.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (8. Bs.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Karaşar, B. (2014). Öğretmen Adaylarının Bağlanma Stilleri Ve Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1): 27-49.
- Karlıoğlu, B. ve Parlar, H. (2020). Evli Bireylerde Bağlanma Stillерinin Depresyon Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Social Sciences Research Journal*, 9 (3): 180-187.
- Kasatura, İ. (1998): *Kişilik Ve Özgüven*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kaya, M. (1997). Ailede Anne-Baba Tutumlarının Çocuğun Kişilik ve Benlik Gelişimindeki Rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(9): 193-204.
- Kayım, F. ve Ayaz, M. (2019). 3-4 Yaş Grubu Çocuklarda Benlik Kavramı ve Ebeveyn Tutumlarının Cinsiyetler Açısından Karşılaştırılması. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 11(3): 241-254.
- Kervancıoğlu, H. (2016). *İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların evlilik doyumunu yordama gücü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Kesebir, S., Kvzaoğlu, S. Ö. ve Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve Psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2): 321-342.
- Kılıç, E. (2017). *Bağlanma biçimlerinin evlilik doyumu ile ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kınağ, M. (2017). George Herbert Mead'ın Sosyal Ahlak Anlayışı. *Dini Araştırmalar Dergisi*, 20(51): 87-116.
- Kışlak, Ş. T. ve Çabukça, F. (2002). Empati Ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumu İle İlişkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 5(5).
- Kışlak, Ş. T. ve Çavuşoğlu, P. Ş. (2006). Evlilik Uyumu, Bağlanma Biçimleri, Yüklemeler ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 9(9): 61-68.

- Kobak, R. R. & Sceery, A. (1988). Attachment in Late Adolescence: Working Models Affect Regulation and Regulation and Representations of Self and Others. *Child Development*, 59, 135-146.
- Kobak, R. R., Cole, H. E., Ferenz-Gillies, R., Fleming, W. S. & Gamble, W. (1993). Attachment and Emotion Regulation During Mother-Teen Problem Solving: A Control Theory Analysis. *Child Development*, 64(1): 231–245.
- Koca, B. (2016). *Evlilikte bağlanma stili ile evlilikte sorun çözme becerisi arasındaki ilişkide duygusal zekânın aracı değişken rolü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Koçkan, S. Y. (2015). *Evli çiftlerde otomatik düşüncelerin ve bilişsel çarpıtmaların evlilik doyumuna etkisinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Koyuncu, A. B. (2019). *Evli bireylerde öznel mutluluk ve ilişkisel mutluluğun evlilik doyumuna etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kozan, H. İ. Ö. ve Hamarta, E. (2017). Beliren Yetişkinlikte Beden İmgesi: Bağlanma Ve Sosyal Görünüş Kaygısının Rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(48): 63-81.
- Köse, G. (2016). *Evli bireylerin bağlanma stilleri ve stresle başa çıkma yöntemlerinin evlilik uyumuna olan etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Köse, S. K. (2019, Aralık 11). Korelasyon ve regresyon analizi. <http://tr.scribd.com/doc/2066772/korelasyon-analizi>, 9.
- Kubat, D. E. (2012). *Evli bireylerde aldatma eğilimi ve evlilik doyumunu ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kublay, D. ve Oktan, V. (2015). Evlilik Uyumu: Değer Tercihleri Ve Öznel Mutluluk Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(44): 25-35.
- Kurdek, L. A. (1999). The Nature and Predictors of The Trajectory of Change in Marital Quality For Husbands And Wives Over The First 10 Years of Marriage. *Developmental Psychology*, 35 (5): 1283-129

- Kurtlar, B. (2020). *Romantik ilişkilerde bağışlamanın yetişkin bağlanma stilleri ve yetişkin ayrılma anksiyetesi ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Kuzgun, Y., Sevim, S (2004). Geleneksel Rollerini Anlatmış Kadının Çalışması Kadınların Çalışmasına Karşı Tutum ve Dini Yönelim Arasındaki İlişki. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1): 14-27
- Kuzgun, Y. Ve Sevim, S. A. (2004). Kadınların Çalışmasına Karşı Tutum Ve Dini Yönelim Arasındaki İlişki. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1): 14-27.
- Lauer, R. H., Lauer, J. C. & Kerr, S. T. (1990). The Long-Term Marriage: Perceptions of Stability and Satisfaction. *The International Journal of Aging and Human Development*, 31(3): 189-195.
- Lewis, R. A. (2004). Cephalic Shock as Somatic Link to the False Self Personality. *Comprehensive Psychotherapy*, 4: 101-114.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. (Akınhay, O. ve Kömürcü, D. Ç. Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- McDaniel, B. T., Drouin, M. & Cravens, J. D. (2017). Do You Have Anything to Hide? Infidelity-Related Behaviors on Social Media Sites and Marital Satisfaction. *Computers in Human Behavior*, 66: 88–95.
- Meredith, P. J., Strong, J. & Feeney, J. A. (2007). Adult Attachment Variables Predict Depression Before and After Treatment For Chronic Pain. *European Journal of Pain*, 11(2): 164–170.
- Meydancı, R. (2017). *Sahte benlik algısının evlilikte suç affetme üzerine etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Meyers, S. A. (1998). Personality Correlates of Adult Attachment Style. *The Journal of Social Psychology*, 138(3): 407–409.
- Mikulincer, M. (1998). Adult Attachment Style And Individual Differences in Functional Versus Dysfunctional Experiences Of Anger. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74: 513-524.
- Minsky, R. (1998). *Psychoanalysis and Culture: Contemporary States of Mind*. New Brunswick, NJ: Rutgers UP.

- Mohammadi, B. & Soleymani, A. (2017). Early Maladaptive Schemas and Marital Satisfaction as Predictors of Marital Commitment. *International Journal of Behavioral Sciences*, 11(1): 16-22.
- Morokqff, P. J. & Gilliland, R. (1993). Stress, Sexual Functioning, and Marital Satisfaction. *Journal of Sex Research*, 30(1): 43-53.
- Möller, K., Hwang, C. P. and Wickberg (2006). Romantic Attachment, Parenthood And Marital Satisfaction, *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 24(3): 233–240.
- Murataj, O. (2020). *Toplumsal cinsiyet rolleri üzerine kurulmuş kültürler arası evlilikler: Sırbistan'da yaşayan arnavut-sırp çiftlerin evlilikleri üzerine bir vak'a çalışması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öğretir-Özçelik, A. D. ve Tok, C. (2018). Ergenlerin Ebeveyn Bağlanma Stilleri İle Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(8): 570-579,
- Özabacı, N. (2013). Kişilik. H. Coşkun ve N. Ş. Özabacı, (Ed.), *Psikolojiye Giriş*, İstanbul: Lisans Yayıncılık, 403-435.
- Özkan, İ. (1994). Benlik Saygısını Etkileyen Etkenler. *Düşünen Adam*, 7(3): 4-9.
- Öztürk, C. Ş. ve Arkar, H. (2014). Evli Çiftlerde Evlilik Uyumu ve Cinsel Doyum Arasındaki İlişkiler. *Literatür ve Sempozyum*, 1(3): 16-24.
- Özuğurlu, K. (1990). *Evlilik Raporu*. Altın Kitaplar Yayınevi: İstanbul.
- Parhizgar, O., Esmaelzadeh-Saeieh, S., Akbari Kamrani, M., Rahimzadeh, M. & Tehranizadeh, M. (2017). Effect of Premarital Counseling on Marital Satisfaction. *Shiraz E-Medical Journal*, 18(5): e13182. doi:10.5812/semj.44693
- Peleg, O. (2008). The Relation Between Differentiation of Self and Marital Satisfaction: What Can Be Learned From Married People Over the Course of Life?. *The American Journal of Family Therapy*, 36(5): 388–401.
- Rehman, U., Holtzworth-Munroe, A. (2007). Cross-Cultural Examination Of The Relation Of Marital Communication Behavior To Marital Satisfaction. *Journal of Family Psychology*, 21(4): 759-763.
- Roach, A. J., Frazier, L. P. & Bowden, S. R. (1981). The Marital Satisfaction Scale: Development Of A Measure For Intervention Research. *Journal of Marriage and the Family*, 43(3): 537-546.

- Rosen-Grandon, J. R., Myers, J. E. & Hattie, J. A. (2004). The Relationship Between Marital Characteristics, Marital Interaction Processes, and Marital Satisfaction. *Journal of counseling & Development*, 82(1): 58-68.
- Rosen-Grandon, J. R., Myers, J. E. & Hattie, J. A. (2004). The Relationship Between Marital Characteristics, Marital Interaction Processes, and Marital Satisfaction. *Journal of Counseling & Development*, 82(1): 58-68.
- Sarıkaya, A. (2015). *14-18 yaş arası ergenlerin benlik saygısı ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sari, T. (2012). *Evli bireylerin ebeveyn algıları, otomatik düşünceleri ve bağlanma stillerinin evlilik doyumu ile ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sat, Y. M. (2020). *Topluluk içi ve topluluk dışı evlilik yapan bireylerin evlilik doyumu, evlilik uyumu ve yaşam doyumlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Schmitt, M., Kliegel, M., Shapiro, A. (2007). Marital Interaction in Middle and Old Age: A Predictor of Marital Satisfaction?. *The International Journal of Aging and Human Development*, 65(4): 283-300.
- Sevim, S. A. (1999). Evlilik İlişisini Geliştirme Programları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(11): 19-25.
- Sevim, S., Önal, A. A., Avşar, V. ve Doğan, B. G. (2020). Erinlik, Ergenlik ve Beliren Yetişkinlikte Olumsuz Benlik Kavramının Yordayıcıları: Akılcı Olmayan İnançlar, Benmerkezlilik ve Cinsiyetin Rolü. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 10(1): 28-39.
- Shi, L. (2003). The Association Between Adult Attachment Styles And Conflict Resolution İn Romantic Relationships, *The American Journal of Family Therapy*, 31(3): 143-157.
- Shorey, H. S. & Snyder, C. R. (2006). The Role of Adult Attachment Styles in Psychopathology and Psychotherapy Outcomes. *Review of General Psychology*, 10(1): 1-20.
- Sığırcı, A. (2010). *Evli bireylerde bağlanma biçimleri ve evliliğe dair inançların evlilik doyumu ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

- Socor, B. J. (1997). *Conceiving The Self: Presence and Absence in Psychoanalytic Theory*. Madison, CT: International Universities Press.
- Sokolski, D.M. & Hendrick, S.S. (1999). Marital Satisfaction. *American Journal of Family Therapy*, 26(1): 39-49.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örnekleme Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43): 71-106.
- Sümer, N., Sayıl, M., ve Berument, S. K. (2016). *Anne Duyarlılığı ve Çocuklarda Bağlanma*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Şendil, G. ve Korkut, Y. (2008). Evli Çiftlerdeki Çift Uyumu ve Evlilik Çatışmasının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 28: 15-34.
- Şener, A. (2002). *Ailede eşler arası uyuma etki eden faktörlerin araştırılması* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics*, 6th Ed. Northridge, CA: California State University.
- Tabakcı, Z. ve Parlar, H. (2018). Etnik Kökenin Evlilik Uyumuna Etkisi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 1(2): 57-77.
- Tarhan, N. (2005). *Kadın Psikolojisi*. İstanbul: Nesil Basım Yayın
- Taş, İ. (2011). *Öğretmenlerde yaşamın anlamı yaşam doyumu sosyal karşılaştırma ve iç-dış kontrol odağının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Taşçıoğlu, C. ve Tosun, L. P. (2018). Facebook'taki Benlik Sunumları, Otantiklik ve Psikolojik İyi Oluş. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 6(12): 103-125.
- Taşköprü, M. (2013). *Evlilik doyumu ile problem çözme becerileri, stresle başa çıkma ve evlilik süresi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Taycan, S. E. ve Kuruoğlu, A. Ç. (2014). Evlilik uyumu ile bağlanma stilleri ve mizaç ve karakter özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 25(1): 9-18.
- Temel Z. F. ve Aksoy B. A. (2001). *Ergen ve Gelişimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Tezer, E. (1996). Evlilik İlişkisinden Sağlanan Doyum: Evlilik Yaşamı Ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 1.

- Tıraşoğlu, S. E. Ö. ve Melek, İ. Evli Bireylerde Evlilik Uyumu ve Benlik Algısı Arasındaki İlişki. *Aydın Sağlık Dergisi*, 5(1): 69-92.
- Tözün, M. (2010). Benlik Saygısı. *Actual Medicine*, 18(7): 52-57.
- Turanlı, P. (2010). *Orta yetişkinlikte evlilik uyumu ile benlik saygısı ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin saptanması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik Uyumu, Bağlanma Biçimleri, Yüklemler ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiler. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(9): 61-68.
- Tutarel-Kışlak, Ş. ve Göztepe, I. (2017). Duygu Dışavurumu, Empati, Depresyon ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkiler. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2): 27-46.
- Türk Dil Kurumu. (2010). Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uçar, E. (2018). *Psikolojik iyi oluş yordayıcısı olarak dindarlık, evlilik doyumu ve problem çözme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Üncü, S. (2007). *Duygusal zeka ve evlilik doyumu ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Üncü, S. Y. (2007). *Duygusal zeka ve evlilik doyumu ilişkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Wall, C. (1986). Self-concept: An Element of Success in The Female Library Manager. *Journal of Library Administration*, 6(4): 53-65.
- Wearden, A., Lamberton, N., & Walsh, V., (2005). Adult Attachment, Alexithymia and Symptom Reporting. *Journal of Psychoanalytic Research*, 58: 279-288.
- Weir, K. F., & Jose P.E. (2010). The Perception of False Self Scale for Adolescents: Reliability, Validity, and Longitudinal Relationships with Depressive and Anxious Symptoms. *British Journal of Developmental Psychology*, 26: 393-411.
- Whisman, M. A., Uebelacker, L. A., & Weinstock, L. M. (2004). Psychopathology and Marital Satisfaction: The Importance of Evaluating Both Partners. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 72(5): 830.
- Winnicott, C. (1984). Introduction. In Donald W. Winnicott, Deprivation and Delinquency. Clare Winnicott , Ray Shepherd , and Madeleine Davis Khan (Ed.). London: Tavistock Publications.

- Winnicott, D. W. (1965). *The Maturation Processes and The Facilitating Environment: Studies in The Theory Of Emotional Development*. New York: International Universities Press.
- Winnicott, D. W. (2013). *Oyun ve Gerçeklik*. (T. Birkan, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Wolff, H. (1977). The Contribution Of The Interview Situation To The Restriction Of Fantasy Life and Emotional Experience in Psychosomatics Patients. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 28: 58-67.
- Woolfolk, A. E. (1998). *Educational Psychology*. Boston: Allyn and Bacon.
- Yalçını H. (2014). Evlilik Uyumu ile Sosyodemografik Özellikler Arasındaki İlişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1): 250-256
- Yener, Ö., Gülaçtı, F. (2010). Benlik-Kavramı ve Benliğin Gelişimi Bilen Benliğe Gereksinim Var Mı?. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2): 20-38.
- Yıldırım, Ş. (2017). *Görücü usulü evlenen ve flört ederek evlenen çiftlerin duygusal farkındalık ve duyguları ifade etme düzeylerinin evlilik doyumuna etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul .
- Yiğit, İ. ve Çelik, C. (2016). İlişki Doyumunun Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar, Kişilerarası İlişki Tarzları Ve Kendilik Algısı Açısından Değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(38): 77-87.
- Yüksel, Ö. (2013). *Kadınlarda evlilik uyumu ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişki: Stresle baş etme biçimleri ve toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının aracı rolleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

EKLER

EK1- Etik Kurul Onay Formu

Evrak Tarih ve Sayısı: 13.12.2021-E.18357

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

Sayı : E-20292139-050.01.04-18357
Konu : Etik Kurul Kararları

Sayın Uğur SAMUK

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

"Yetişkin Bağlanma Stilleri ile Sahte Benliğin Evlilik Doyumu Üzerindeki Rolü" başlıklı araştırmanız kurulumuzun 26.11.2021 tarihli ve 2021/11 sayılı toplantısında değerlendirilerek etik açıdan uygun bulunduğu katılanların oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Nasuh USLU
Kurul Başkanı

Ek:4-Uğur SAMUK Etik Onay Belgesi (1 sayfa)

Mevcut Elektronik İmzalar

NASUH USLU (Etik Kurulu Başkanlığı - Kurul Başkanı) 13.12.2021 10:16

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: *BİSVM1CMHK* Pın Kodu :30302
Adres: Halkalı Caddesi No: 281 Küçükçekirce/İstanbul
Telefon:444 97 98 Faks:+90 (212) 693 82 29
e-Posta: bilgi@iza.edu.tr Web: www.iza.edu.tr
Kur Adresi: iza@b01.kon.tr

Belge Takip Adresi : <https://ubys.iza.edu.tr/en/VisionDogrula/0N3>

Bilgi için: Zeynep Funda TEZ
Uyaran: Yonuldi Katip
Tel No: +902126929606

EK2- Kişisel Bilgiler Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz Nedir?

Kadın

Erkek

2. Kaç yaşındasınız ?

18-29

30-39

40-49

50 ve üzeri

3. Evlendiğinizde kaç yaşındaydınız ?

18-25

26-35

36 ve üzeri

4. Eşinizle nasıl evlendiniz ?

Görücü usulü

Karşılıklı Anlaşarak (Flört)

5. Kaç yıldır evlisiniz ?

1-11 ay

1-7 yıl

8-15 yıl

16 yıl ve üzeri

6. Eğitim Durumunuz Nedir?

İlköğretim- Ortaöğretim

Lise

Lisans ve üstü

7. Gelir düzeyinizi nasıl algılıyorsunuz ?

Kötü

Orta

İyi

8. Kaç çocuğunuz var ?

Çocuk sahibi değilim

1

2-3

4 ve üzeri

9. Herhangi bir işte çalışıyor musunuz ?

Evet

Hayır

10. Eşiniz herhangi bir işte çalışıyor musunuz ?

Evet

Hayır

11. Eşinizle memleket, gelenek ve görenekler açısından baktığımızda aynı yada benzer bir kültüre sahip misiniz?

Evet

Hayır

Kısmen

EK3- Evlilik Yaşamı Ölçeği

Aşağıda evlilik yaşamına ilişkin 10 cümle bulunmaktadır. Bu cümlelerden her birinin altında da "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" seçenekleri yer almaktadır. Her cümleyi dikkatle okuyunuz ve sizin evlilik yaşamınıza uyan seçeneği çarpı (X) koyarak işaretleyiniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti.					
2. Evliliğimizdeki engellerin aşılamaz olduğunu düşünüyorum.					
3. Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum.					
4. Evliliğimizde giderek eksilen heyecan beni rahatsız ediyor.					
5. Evliliğimiz zaman zaman bana bir yük gibi geliyor.					
6. Huzurlu bir ev yaşamım var.					
7. Evliliğimiz her geçen gün daha iyiye doğru gitti.					
8. Bizim ilişkimiz ideal bir karı-koca ilişkisidir.					
9. Eşim benim için aynı zamanda iyi bir arkadaştır.					
10. Başbaşa kaldığımız zaman benim canım hiç sıkılmaz.					

EK4- İlişki Ölçekleri Anketi

Aşağıda yakın duygusal ilişkilerinizde kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin çeşitli ifadeler yer almaktadır. Yakın duygusal ilişkilerden kastedilen arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler ve benzerleridir. Lütfen her bir ifadeyi bu tür ilişkilerinizi düşünerek okuyun ve her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 7 aralıklı ölçek üzerinde değerlendirip, size en uygun sayıyı tıklayınız

1.....2.....3.....4.....5.....6.....7

Beni hiç

Beni kısmen

Beni

Tanımlamıyor

Tanımlıyor

Tamamıyla Tanımlıyor

	1	2	3	4	5	6	7
1. Başkalarına kolaylıkla güvenemem.							
2. Kendimi bağımsız hissetmem benim için çok önemli.							
3. Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım.							
4. Başkalarıyla çok yakınlaşırsam incitileceğimden korkuyorum.							
5. Başkalarıyla yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece oldukça rahatım.							
6. Başkalarıyla tam anlamıyla duygusal yakınlık kurmak istiyorum.							
7. Yalnız kalmaktan korkarım.							
8. Başkalarına rahatlıkla güvenip bağlanabilirim.							
9. Başkalarına tamamıyla güvenmekte zorlanırım.							
10. Başkalarının bana dayanıp bel bağlaması konusunda oldukça rahatımdır.							
11. Başkalarının bana, benim onlara verdiğim kadar değer vermediğinden kaygılanırım.							
12. Kendi kendime yettiğimi hissetmem benim için çok önemli.							
13. Başkalarının bana bağlanmamalarını tercih ederim.							
14. Başkalarıyla yakın olmak beni rahatsız eder.							
15. Başkalarının bana, benim istediğim kadar yakınlaşmakta gönülsüz olduklarını düşünüyorum.							
16. Başkalarına bağlanmamayı tercih ederim.							
17. Başkaları beni kabul etmeyecek diye korkarım.							

EK5- Sahte Benlik Algısı Ölçeği

Bu anketlerden elde edilen sonuçlar bilimsel bir çalışmada kullanılacaktır. Sizden istenilen bu ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirmeniz ve sizin için en uygun seçeneği işaretlemenizdir. Her sorunun altında bulunan;

(1)Hiç Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım (4) Katılıyorum ve (5) Tamamen

Katılıyorum anlamına gelmektedir. Lütfen her ifadeye mutlaka TEK yanıt veriniz ve kesinlikle BOŞ bırakmayınız. En uygun yanıtları vereceğinizi ümit eder katkılarınız için teşekkür ederim.

	1	2	3	4	5
1. Başkalarının görüşünden farklı olsa bile ne düşündüğümü söylerim.					
2. Görüşlerimi açıkça söyleyemem.					
3. Farklı bir şekilde davranmak istesem de bunu çoğunlukla başaramam.					
4. İnsanların beni gerçekte olduğum gibi görmelerine izin vermem.					
5. Benim düşüncelerim başkaları için önemli değildir.					
6. Diğer insanlar gibi görünerek gerçek benliğimi saklarım.					
7. Gerçekten kim olduğumu gösteren şekilde hareket ederim.					
8. Başkalarını üzeceğimi düşündüğümde, gerçek düşüncelerimi gizlerim.					
9. Dışarıya söylediklerim, içimde düşündüklerimden farklıdır.					
10. Bir şey düşünsem bile, farklı bir şey söylemeye eğilim gösteririm.					
11. İnsanlar gerçekte nasıl bir insan olduğumu bilselerdi, benden hoşlanmazlardı.					
12. Duygularım hakkında başkalarıyla açıkça konuşabilirim.					
13. Diğer insanların düşüncelerine katılmadığımda sessiz kalırım.					
14. Diğer insanlardan farklı görünmeyi sevmem.					
15. Diğer insanların nasıl hissettiğini düşünerek çok zaman harcarım.					
16. Başkalarının hissettikleri benim hislerimden daha önemlidir.					

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı Soyadı : Uğur SAMUK

Eğitim Özgeçmişi:

Lisans : Sakarya Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Yüksek Lisans : İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

İş Deneyimi:

2018-2019 Uğur Okulları/Psikolojik Danışman
2020-Halen Bağcılar Rehberlik ve Araştırma Merkezi/Psikolojik Danışman

Yayımlar:

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi 2. Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Kongresi/
Yetişkinlerde Sahte Benlik İle Aleksitimi Arasındaki İlişki/Bildiri
6th International “Başkent” Congress on Physical, Social and Health Sciences/ The
Relationship Between University Students Alexitimia Levels and Academic
Motivations/Bildiri